

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Michaela Hlavatá

**Aktuální otázky ukládání a výkonu peněžitého
trestu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 16. března 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 197.188 znaků včetně mezer.

.....

Michaela Hlavatá

V Praze dne 16. března 2021

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu své diplomové práce prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc., za odborné vedení a cenné rady a připomínky, které mi v průběhu jejího zpracování poskytoval.

Obsah

Úvod.....	1
1. Obecně k problematice peněžitého trestu	3
1.1. Peněžitý trest, jeho podstata a účel.....	3
1.2. Zařazení peněžitého trestu do systému trestů.....	5
1.3. Výhody a úskalí peněžitého trestu	7
1.4. Peněžitý trest v praxi	10
2. Hmotněprávní úprava peněžitého trestu	16
2.1. Zákonné podmínky pro uložení peněžitého trestu	16
2.2. Výměra peněžitého trestu.....	18
2.2.1. Počet denních sazeb	21
2.2.2. Výše denní sazby.....	22
2.2.3. Návrhy na zlepšení systému denních sazeb	24
2.2.4. Nedobytnost peněžitého trestu	27
2.3. Nárok poškozeného a peněžitý trest.....	28
2.4. Okruh trestných činů postihnutelných peněžitým trestem	30
2.5. Postup v případě nezaplacení peněžitého trestu.....	32
2.5.1. Přeměna peněžitého trestu.....	33
2.6. Zahlazení odsouzení.....	35
3. Procesněprávní úprava peněžitého trestu.....	37
3.1. Role státního zástupce.....	37
3.2. Zjišťování osobních a majetkových poměrů	39
3.2.1. Kvalifikovaný výslech a prohlášení o majetku	40

3.2.2.	Finanční šetření	41
3.2.3.	Údaje podléhající bankovnímu tajemství a daňové mlčenlivosti.....	42
3.3.	Peněžitý trest uložený trestním příkazem.....	43
3.4.	Zajištění výkonu peněžitého trestu.....	46
3.5.	Výkon peněžitého trestu podle trestního řádu.....	49
3.5.1.	Možnost odkladu výkonu peněžitého trestu a plnění ve splátkách	50
3.5.2.	Upuštění od výkonu peněžitého trestu	51
3.5.3.	Vymáhání peněžitého trestu	52
3.5.4.	Správa placení peněžitého trestu	53
3.5.5.	Přeměna peněžitého trestu podle trestního řádu.....	55
4.	Vybraná specifika peněžitého opatření u mladistvých pachatelů	57
4.1.	Podmínky pro uložení peněžitého opatření a soudní praxe.....	58
4.2.	Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu.....	62
5.	Vybraná specifika peněžitého trestu u právnických osob.....	65
5.1.	Podmínky pro uložení peněžitého trestu právnickým osobám.....	65
5.2.	Soudní praxe při ukládání peněžitého trestu právnickým osobám.....	69
Závěr.....		72
Seznam použitých zkratk.....		76
Seznam použitých zdrojů.....		80
Abstrakt.....		94
Abstract.....		95

Úvod

Peněžitý trest je majetkovou trestní sankcí, kterou lze postihnout pachatele širokého okruhu trestných činů a která slouží jako alternativa či doplnění trestu odnětí svobody. Jeho obrovskou výhodou je zejména skutečnost, že dokáže účinně nahradit krátkodobé tresty odnětí svobody za méně společensky škodlivé trestné činy, a je-li uložen ve vyšší výměře, může být zároveň účinným nástrojem v boji proti závažnější hospodářské nebo majetkové trestné činnosti.

Dlouhodobě řešeným problémem v České republice je bohužel stále velmi nízký počet pravomocně uložených peněžitých trestů.¹ Tento stav v minulosti zkoušely společnými silami změnit i Nejvyšší státní zastupitelství a Nejvyšší soud, a to formou proškolení orgánů činných v trestním řízení na odborných seminářích, na kterých byl kladen důraz na častější ukládání peněžitých trestů. Na podporu stoupající tendence však bylo nezbytné přijmout i určité legislativní změny. Poslední legislativní změnou, jejímž cílem je právě podpora častějšího ukládání peněžitých trestů, byla novela provedená zákonem č. 333/2020 Sb. Díky všem těmto krokům jsme se v posledních letech opravdu setkali s mírným nárůstem počtu uložených peněžitých trestů, přesto podíl uložených peněžitých trestů nedosahuje požadované úrovně, resp. nedosahuje úrovně jiných evropských států.²

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je cílem této práce přehledný a ucelený rozbor peněžitého trestu se zaměřením na aktuální stav v soudní praxi a změny provedené novelou č. 333/2020 Sb., jakož i snaha o analýzu příčin nízkého počtu ukládaných peněžitých trestů. Dále se ve své práci snažím poskytnout odpověď na otázku, které trestné činy má peněžitý trest postihovat, a jakým způsobem tento trest správně ukládat a vykonávat. V jednotlivých kapitolách se snažím navrhnout řešení odstraňující nedostatky účinné právní úpravy, jež novela č. 333/2020 Sb. nevyřešila, případně je vyřešila nevhodně. Návrhy na zlepšení právní úpravy jsou součástí jednotlivých kapitol a jejich stručné shrnutí uvádím i v závěru této práce.

Práce se zabývá hmotněprávní i procesněprávní úpravou peněžitého trestu. Za tímto účelem jsou aplikovány relevantní právní předpisy. Vybraná specifika ve vztahu k mladistvým pachatelům a právníkům osobám jsou pak součástí samostatných kapitol. Při psaní této práce

¹ Pro zjednodušení dále používám jen spojení „uložené peněžité tresty“.

² Srov. kapitolu 1.4 této práce.

jsem vycházela z odborné literatury a související judikatury, významná část této práce je také podložena statistickými daty.

Téma peněžitého trestu bylo v různých modifikacích v minulosti předmětem více akademických prací, nicméně s ohledem na problematickou aplikační praxi a zmíněnou novelu jde stále o velmi aktuální a nedořešené téma, kterému je vhodné se věnovat a pokusit se jej opětovně zpracovat.

Diplomová práce je strukturována celkem do pěti částí, které jsou dále členěny na kapitoly a body. Osnova této práce částečně vychází ze systematiky trestního zákoníku a trestního řádu.

První část se pro pochopení širších souvislostí zabývá obecnou problematikou peněžitého trestu tak, aby byla dostatečně vystihnuta jeho podstata i účel. Součástí je kapitola zabývající se jeho výhodami a úskalími a kapitola zaměřená na aplikační praxi, kde se zaměřuji na statistická data v delším časovém období.

Druhá část se zaměřuje na hmotněprávní úpravu peněžitého trestu. V této části jsou obsaženy informace o zákonných podmínkách pro uložení peněžitého trestu, jeho přípustné výměře či okruhu trestných činů, u kterých připadá v úvahu uložení tohoto trestu.

Třetí část se naopak zaměřuje na procesní úpravu peněžitého trestu, kde vyzdvihují roli státního zástupce, zabývám se zjišťováním majetkových a osobních poměrů pachatele a institutem zajištění výkonu peněžitého trestu. Dále směřuji pozornost na peněžité trest ukládaný trestním příkazem. Na závěr této části se soustředím na výkon peněžitého trestu, který je důležitý pro efektivní ochranu společnosti i potrestání pachatele.

Následující čtvrtá část se věnuje vybraným specifikům peněžitého opatření a peněžitého opatření s podmíněným odkladem výkonu, které jsou ukládány mladistvým pachatelům. Součástí této části jsou jednak obecná východiska sankcionování mladistvých, ale také zákonné podmínky pro uložení těchto trestních opatření i soudní praxe.

Pátá a zároveň poslední část se naopak soustředí na specifika peněžitého trestu ukládaného právními osobám. Součástí jsou specifické podmínky ukládání a výkonu peněžitého trestu ve vztahu k právními osobám. Ve druhé kapitole mimo jiné upozorňuji na vybraná rozhodnutí, ve kterých soudy nesprávně vyměřily peněžité tresty.

Závěr práce obsahuje shrnutí poznatků, kritiku nedostatků i návrhy na zlepšení právní úpravy tak, aby byly využity všechny výhody, které peněžité trest nabízí.

1. Obecně k problematice peněžitého trestu

1.1. Peněžítý trest, jeho podstata a účel

Peněžítý trest je jeden z druhů trestů postihujících majetek pachatele. Vzhledem k jeho značnému potenciálu tvořit alternativu krátkodobému trestu odnětí svobody jej lze označit také za jednu z nejdůležitějších trestních sankcí.³ Peněžítý trest lze definovat jako opatření státního donucení, které je v trestním řízení uloženo soudem pachateli za spáchaný trestný čin a kterým se působí újma spočívající ve snížení (odnětí) peněžních prostředků.⁴ Peněžítý trest je určen především k potrestání úmyslných trestných činů se zjištěnou pohnutkou. Trestní zákoník však počítá s dalšími trestnými činy, za které lze peněžítý trest uložit.⁵ Tyto trestné činy společně se zákonnými podmínkami pro uložení peněžitého trestu popisují v kapitole 2.1 této práce.

Podstatou peněžitého trestu je způsobení újmy na majetku pachatele, případně i na jeho jiných právech. Peněžítý trest může působit jako citelný zásah do sféry pachatele, jelikož dokáže snížit kvalitu života, negativně ovlivnit sociální postavení a ztížit pracovní uplatnění až do okamžiku, než dojde k zahlazení odsouzení. V souvislosti s určováním výměry peněžitého trestu bylo judikaturou dovozeno, že uložený peněžítý trest nesmí mít likvidační povahu. Na druhou stranu je pro naplnění jeho účelu nezbytné, aby pachatel pocítil negativní důsledek své trestné činnosti. Přitom se nejedná o porušení základních práv a svobod, pokud uložený peněžítý trest způsobí pachateli určité komplikace v životě. V souladu s podstatou tohoto trestu je i situace, kdy

³ K potřebě v odůvodněných případech ukládat jiné tresty než trest odnětí svobody, aby se zamezilo přeplněnosti věznic Recommendation No. R (99) 22 of the Committee of Ministers to member states concerning prison overcrowding and prison population inflation adopted on 30 September 1999. [online]. [cit. 2021-02-20]. čl. 1 bod 1 přílohy. Dostupné z: <<https://rm.coe.int/168070c8ad>>.

⁴ MEIER, Bernd-Dieter. *Strafrechtliche Sanktionen*. Berlin, Heidelberg: Springer Verlag, 2001. 54–56 s. ISBN: 978-35-4041-268-7 citováno v VANDUCHOVÁ, Marie. Peněžítý trest: praxí nedocenená alternativa trestu odnětí svobody? In: GRIVNA, Tomáš a kol. *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. 424 s. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-365-2. Obdobně SULITKA, Dušan a Pavel ŠÁMAL. *Srovnání ukládání peněžitých trestů v České republice a ve vybraných evropských státech*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017 (2). [cit. 2021-02-10].

⁵ Srov. § 67 odst. 1 a odst. 2 TZ.

pachatel prodá část svého majetku nebo si zapůjčí peníze, které bude následně schopen vrátit zpět věřiteli, aby zaplatil peněžité trest.⁶

Peněžité trest musíme odlišovat od trestu propadnutí věci podle § 70 TZ, který má odlišnou podstatu, ze které zejména vyplývá, že má být peněžité trest hrazen přednostně z majetku pachatele, který nabyt legálním způsobem.⁷ Na druhou stranu, nastane-li situace, kdy nejsou zcela splněny podmínky pro uložení trestu propadnutí věci, lze v některých případech uvažovat o uložení peněžitého trestu. Je tedy třeba chápat peněžité trest až jako náhradní možnost pro odčerpání nelegálního majetku.⁸ Příkladem lze uvést spáchaný trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TZ, kdy prekludovalo právo státu na doměření dlužné částky, přičemž bylo nepochybné, že se pachatel o takovou částku obohatil a bylo žádoucí, aby neměl ze své trestné činnosti majetkový prospěch.⁹

Při rozboru peněžitého trestu je důležitý i jeho účel, resp. cíl, pro který je ukládán. Je klíčové odpovědět na otázku, zda je pachateli ukládán jako odplata, nebo zda je naopak cílem náprava pachatele a odstrašení dalších případných pachatelů. Dlouhodobým zkoumáním účelu trestu vznikly dvě základní koncepce označované jako absolutní a relativní teorie trestu. Vedle těchto dvou teorií se setkáme i se smíšenou teorií, která kombinuje přístupy a snaží se zmírnit jejich nedostatky. Právě smíšená teorie je základem českého trestního práva, tudíž i peněžitého trestu.¹⁰

Oproti předchozí právní úpravě nenalezneme v trestním zákoníku konkrétní ustanovení, které by jasně vymezilo účel peněžitého trestu. V dřívější právní úpravě, konkrétně v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, byl pojem „účel trestu“ vymezen v § 23. Dané ustanovení stanovovalo, že: „[ú]člem trestu je chránit společnost před pachateli

⁶ Srov. bod 20 usnesení Ústavního soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 2139/16, č. 2796/2016 Sb. nál. a usn. ÚS; bod 8–9 usnesení Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 3323/16, č. 873/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. srpna 1987, sp. zn. 1 Tz 23/87, č. 51/1988 Sb. rozh. tr.; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. 4 Tdo 293/2013, č. 871/2013 Sb. rozh. tr.; bod 19 usnesení Ústavního soudu ze dne 27. června 2017, sp. zn. II. ÚS 948/17, č. 2198/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. února 1983, sp. zn. 11 Tz 3/83, č. 46/1983 Sb. rozh. tr.; bod 19 usnesení Ústavního soudu ze dne 27. června 2017, sp. zn. II. ÚS 948/17.

⁹ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. *Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu (Metodika)*. Nejvyšší státní zastupitelství. sp. zn. 1 SL 134/2017 ze dne 30. listopadu 2017a. 9 s.

¹⁰ K absolutní, relativní i smíšené teorii účelu trestu více TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vyd. Praha: Leges, 2017. Student. 384–388 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.“ Domnívám se, že uvedené ustanovení je použitelné i pro současnou právní úpravu peněžitého trestu. Ochrana společnosti je nepochybně cíl, který má být sledován při ukládání trestů primárně.¹¹ U peněžitého trestu lze docílit ochrany společnosti například přeměnou na trest odnětí svobody v případě, že není peněžitý trest zaplacen. Dle Nejvyššího soudu se má také jednat o trestní sankci, jež pachatele potrestá způsobem, který ho odradí od páchání další trestné činnosti.¹² Naopak je potřeba, aby soudy při svém rozhodování zohlednily situaci, kdy je vysoce pravděpodobné, že peněžitý trest zaplatí jiná osoba (například rodič nebo manžel). V takovém případě nebude dosaženo účelu peněžitého trestu, a proto souhlasím s Drápalem, že bude namíste uložit jiný druh trestu (např. obecně prospěšné práce).¹³

Účel opatření,¹⁴ která jsou ukládána mladistvým, je uveden přímo v § 9 ZSVM. Opatření má vytvořit podmínky pro sociální a duševní rozvoj mladistvého při zohlednění jeho dosaženého stupně rozumového a mravního vývoje, osobních vlastností mladistvého, rodinné výchovy a prostředí ze kterého pochází. Uloženým opatřením má být dále zajištěna ochrana před škodlivými vlivy a předcházení páchání dalších provinění, případně později trestných činů.

1.2. Zařazení peněžitého trestu do systému trestů

Systémem trestů se rozumí uspořádání druhů trestů podle závažnosti, postihovaných zájmů a vzájemné vztahy mezi těmito tresty. V rámci tohoto systému se uplatňují zejména dvě základní zásady, kterými jsou *zásada legality (zákonnosti)* a *zásada humanismu*.¹⁵ Soud může uložit určitý trest v případě, že je tento druh trestu uveden v taxativním výčtu trestního zákona. Výčet druhů trestů, které lze uložit za trestný čin, obsahuje § 52 TZ,¹⁶ jež v odst. 1 písm. e) zakotvuje peněžitý

¹¹ Srov. TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017. cit. dílo, 389–390 s.

¹² Zpráva trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. ledna 1988 č. j. Tpjf 28/87, č. 16/1998, část V uvádí, že: „[...] *smyslem peněžitého trestu není jen odčerpání získaný majetkový prospěch* [...]“

¹³ DRÁPAL, Jakub. *Přiměřenost peněžité sankce k majetku pachatele*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 94 s. ISBN: 978-80-7598-297-1; VANDUCHOVÁ, Marie. In: GŘIVNA, Tomáš a kol. 2008. cit. dílo, 429–430 s.; TOMÁŠEK, Jan, Jan ROZUM a Jiří VLACH. *K problematice peněžitého trestu*. In: ASPI [právní informační systém]. Trestní právo (Wolters Kluwer) [online]. 2015 (4). [cit. 2021-01-07].

¹⁴ U mladistvých se používá zvláštní terminologie, srov. část 4 této práce.

¹⁵ TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017. cit. dílo, 391 s. Srov. také § 37 odst. 1 TZ a čl. 39 LZPS.

¹⁶ V souladu s § 52 odst. 3 TZ je výjimečný trest (§ 54 TZ) zvláštním typem trestu odnětí svobody.

trest jako jeden z druhů trestu. Možnost uložení peněžitého trestu právnickým osobám připouští § 15 odst. 1 písm. c) ZoTOPO. Ve vztahu k mladistvým je přípustnost uložení peněžitého opatření, resp. peněžitého opatření s podmíněným odkladem výkonu obsažena v § 24 odst. 1 písm. b) a c) ZSVM.

Peněžitý trest řadíme mezi alternativní tresty, kterými se obvykle rozumí všechny druhy trestů, které nejsou nepodmíněným trestem odnětí svobody. Za vhodnější vymezení alternativních trestů považují *užší pojetí*, podle kterého se alternativními tresty rozumí tresty, jejichž hlavním účelem je náhrada za nepodmíněný trest odnětí svobody.¹⁷ Alternativní tresty reflektují skutečnost, že u méně závažných trestných činů nelze považovat nepodmíněný trest odnětí za přiměřenou a vhodnou sankci.¹⁸ Alternativní tresty mají oproti nepodmíněnému trestu odnětí svobody několik zásadních výhod. První a zcela očividnou výhodou je skutečnost, že s nimi nejsou spojeny negativní důsledky spočívající ve výrazném zásahu do rodinných i jiných sociálních vztahů. Dále nejsou spojeny s izolací pachatele a umožňují jeho jednodušší znovuzачlenění do společnosti. Za projev snahy zákonodárce podpořit využívání peněžitého trestu jako alternativního trestu lze spatřovat zvýšení horní hranice výměry peněžitého trestu při ukládání dospělým pachatelům z 5.000.000 Kč podle dřívější právní úpravy¹⁹ na 36.500.000 Kč. Přestože se u některých alternativních trestů počítá s určitým omezením osobní svobody, zůstává alternativní povaha zachována.²⁰

Peněžitý trest lze, stejně jako ostatní druhy trestů, rozdělit do různých kategorií podle následujících hledisek. Peněžitý trest zcela nesporně řadíme mezi tresty, které postihují majetek pachatele.²¹

Peněžitý trest může být uložen jako trest samostatný nebo i vedlejší. Je-li však ukládáno více trestů vedle sebe, nelze zcela pochopitelně uložit peněžitý trest vedle propadnutí majetku.²² Výjimkou je také peněžitý trest ukládaný podle § 67 odst. 2 písm. b) TZ, kdy nelze současně uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Ve spojení s jiným trestem je nejčastěji ukládán s podmíněným odsouzením k trestu odnětí svobody. Druhým nejčastějším vedlejším trestem peněžitého trestu je

¹⁷ Srov. § 78 TZ a § 79 TZ. ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. Teoretik. 31. s. ISBN 978-80-87576-93-9.

¹⁸ Srov. SULITKA, Dušan a Pavel ŠÁMAL. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10]; § 38 odst. 2 TZ.

¹⁹ Srov. § 53 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017, cit. dílo, 393 s.

²¹ TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017, cit. dílo, 394–396 s.

²² § 39 odst. 8 TZ ve spojení s § 53 odst. 1 TZ.

trest zákazu činnosti, který nejčastěji spočívá v zákazu řízení motorových vozidel, a to v důsledku odsouzení za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ.²³ Souhlasím s názorem, že je vhodné ukládat peněžité trest jako vedlejší trest především v závažnějších případech jako je korupce, kuplířství, vydírání, drogová distribuce nebo závažnější majetková činnost.²⁴ Naopak jako trest samostatný mi připadá jako vhodný trest u méně závažných trestných činů a především u prvně trestaných osob, na které bude mít peněžité trest spíše pozitivní účinek a zároveň nepřiměřeně neztíží jejich následné začlenění do společnosti.²⁵

Výměra peněžitého trestu je trestními zákony vymezena relativně určitě, když je stanovena pouze dolní a horní hranice výměry peněžitého trestu, čímž je správně ponechán vyšší prostor pro uvážení soudu. Konečně se peněžité trest řadí mezi skupinu trestů, jež mohou být uloženy kterémukoli pachateli.²⁶

1.3. Výhody a úskalí peněžitého trestu

Chceme-li prosazovat častější ukládání peněžitého trestu, považují za žádoucí zabývat se jeho výhodami i úskalími. Na první pohled se může zdát, že je peněžité trest velmi mírným trestem, když se pachatel obrazně řečeno „vykoupí“ ze spáchaného trestného činu. Pokud je však uložen správně, jedná se o citelnou sankci, jejíž uložení může být vhodné hned z několika důvodů. Peněžité trest sníží majetek pachatele, což může vést k omezení jeho možnosti uspokojovat své materiální potřeby.²⁷ Jelikož je dnešní společnost stále více poháněna konzumním myšlením, považují přechodný pokles životní úrovně pachatele za adekvátní trest za spáchanou trestnou činnost.²⁸ Další výhodou je, že zaplacené částky v souladu s § 69 odst. 1 TZ připadají státu a lze

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 16–17 s.

²⁴ HACKL, Vladimír. *Peněžité trest - nevyužitá alternativa?* In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017 (4). [cit. 2020-11-30].

²⁵ Srov. HACKL, Vladimír. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2020-11-30]. Pro uložení peněžitého trestu jako samostatného trestu je potřeba respektovat § 53 TZ. SULITKA, Dušan a Pavel ŠÁMAL. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10]; § 67 odst. 3 TZ.

²⁶ Srov. § 80 odst. 1 TZ; TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017. cit. dílo, 394–396 s.

²⁷ VANDUCHOVÁ, Marie. In: GRIVNA, Tomáš a kol. 2008. cit. dílo, 424 s.

²⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 12 s; MEIER, Bernd-Dieter. 2001. cit. dílo, 54–56 s.; Seiler vyslovil zajímavý názor, podle kterého má počet dní, po které bude snížena životní úroveň pachatele, odpovídat počtu denních sazeb, který bude soudem uložen. SEILER, Stefan. *Strafrecht. Allgemeiner Teil II. Strafen und Maßnahmen*. 4. Auflage. Wien: Müller Jur.Vlg.C.F., 2008. 26 s. ISBN: 3811495658 citováno v ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 264–265 s.

je použit k úhradě nákladů spojených s provozem věznic, zároveň se jedná o značný příjem do státního rozpočtu, resp. zvláštního účtu Ministerstva spravedlnosti.²⁹

Výhodu peněžitého trestu spatřuji i v jeho diferencovanosti, která je navíc umocněna ukládáním peněžitého trestu skrze denní sazby, které zajistí dostatečné reflektování všech okolností trestného činu, stejně jako poměrů pachatele.³⁰ Pokud soudy nebudou respektovat pravidla pro ukládání peněžitého trestu, může nastat situace, kdy budou ukládány zjevně nepřiměřené nebo naopak příliš mírné peněžité tresty. Obě tyto situace se pojí s negativními důsledky.³¹ Při uložení mírného peněžitého trestu nemusí být dosaženo jeho účelu. Naopak u nepřiměřeného peněžitého trestu lze očekávat, že se budou pachatelé uchýlovat k další majetkové trestné činnosti, aby zaplatili peněžitý trest, případně ho nebudou schopni vůbec zaplatit.

Za přednost peněžitého trestu považuji skutečnost, že na rozdíl od nepodmíněného trestu odnětí svobody (byť krátkodobého) nedochází k přílišnému zásahu do života pachatele.³² Přestože se peněžitý trest, stejně jako každý trest, negativně dotkne i ostatních osob (například rodinných příslušníků nebo věřitelů), lze ho chápat jako mírnější trest. Nepříznivé následky jsou navíc zmírněny tím, že lze peněžitý trest za určitých podmínek rozvrhnout do přiměřených měsíčních splátek, rozdělit jeho výkon na několik postupných splátek, povolit jeho odklad nebo také upustit od jeho výkonu.³³

Četnější ukládání peněžitého trestu může částečně pomoci ke snížení vězeňské populace v případě, že nahradí ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody.³⁴ Ze zkoumání vězeňské populace v České republice vyplývá, že má Česká republika 180 vězňů na 100.000 obyvatel, což ji řadí na třetí místo v rámci Evropské unie. Přestože se jedná o mírný pokles oproti roku 2019, řadí se Česká republika stále mezi státy Evropské unie s nejvyšším počtem vězňů na 100.000

²⁹ VANDUCHOVÁ, Marie. In: GRIVNA, Tomáš a kol. 2008. cit. dílo, 425–426 s. Srov. také kapitulu 2.3 této práce.

³⁰ Tamtéž, 425 s.

³¹ Srov. SCHOLZOVÁ, Ivana. *Přeplněnost věznic a amnestie jako řešení? Hledejme raději dlouhodobá východiska*. In: ASPI [právní informační systém]. Právo21[online]. 2020. [cit. 2021-02-10].

³² Srov. kapitulu 1.2 této práce.

³³ VANDUCHOVÁ, Marie. In: GRIVNA, Tomáš a kol. 2008. cit. dílo, 424–425 s.; PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 885–886 s.

³⁴ SCHOLZOVÁ, Ivana. 2020. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

obyvatel.³⁵ Na druhou stranu je důležité upozornit na možný nežádoucí důsledek způsobený přílišným ukládáním peněžitých trestů, které nebudou řádně a včas zaplacený. Není-li peněžitý trest zaplacen, může být podle § 69 odst. 2 TZ a § 344 TŘ přeměněn na nepodmíněný trest odnětí svobody, čímž nemusíme dosáhnout kýženého snížení vězeňské populace pouze skrz častější ukládání tohoto trestu. Považuji proto za nezbytné, aby soudy při ukládání peněžitého trestu vždy důkladně zvážily všechny okolnosti případu a možné důsledky uložení peněžitého trestu.³⁶ Přestože vnímám pozitivně vypuštění možnosti přeměny nezaplaceného peněžitého trestu na jiné alternativní tresty (novelou č. 333/2020 Sb.), může tato změna teoreticky vést ke zvýšení vězeňské populace.

V rámci ukládání peněžitého trestu může činit problémy požadavek na konkrétní zdůvodnění názoru soudu v rozhodnutí, že vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele není třeba jiného trestu k naplnění účelu trestu.³⁷ Problém s odůvodněním rozhodnutí může nastat i v souvislosti s výměrou peněžitého trestu. Může nastat situace, kdy není zřejmé, proč soud uložil peněžitý trest v určité výměře, čímž může být zpochybněna přiměřenost uloženého peněžitého trestu. Tento problém blíže popisuji v následujících kapitolách této práce.³⁸

Jako výrazné úskalí vnímám zjišťování skutečného stavu majetkových poměrů pachatele. Tuto problematiku blíže rozpracovávám v bodě 2.2.2 a kapitole 3.2 této práce.

Problematickou otázkou peněžitého trestu může být i uspokojení nároku poškozeného, který má být považován za prioritní. Lze předpokládat, že uložením peněžitého trestu může dojít k horšímu uspokojení nároku poškozeného. Dané otázce se věnuji v kapitole 2.3 této práce.

³⁵ *World Prison Brief Data*. World Prison Brief [online]. [cit. 2021-02-10] Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison_population_rate?field_region_taxonomy_tid=14>. K tomu také KENETY, Brian a Eliška KUBÁNKOVÁ. *Overcrowded Czech prisons spur renewed calls for alternative sentencing*. English.radio.cz [online]. 2018. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <<https://english.radio.cz/overcrowded-czech-prisons-spur-renewed-calls-alternative-sentencing-8151768>>.

³⁶ VANDUCHOVÁ, Marie. In: GRIVNA, Tomáš a kol. 2008, cit. dílo, 428–429 s.

³⁷ Srov. § 67 odst. 3 TZ. Na nedostatečné odůvodňování bylo upozorňováno Nejvyšším soudem ČSSR již v roce 1966 v rozhodnutí ze dne 5. září 1966, sp. zn. Pls 7/66-1, č. II/1967 Sb. rozh. tr.; PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. 893 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

³⁸ Např. kapitola 5.1 této práce upozorňuje na nesprávné stanovení výměry peněžitých trestů ve vybraných soudních rozhodnutích, která zároveň absentují dostatečné odůvodnění.

Peněžitý trest považuji za bezproblémovou sankci v případě, že je řádně a včas zaplacen. V opačném případě se může jednat o finančně i časově velmi nákladný proces, což některé orgány činné v trestním řízení pochopitelně vnímají negativně. Soudy může také odradit zatěžující agenda spočívající v rozhodování o odkladu či povolení splátek či provádění rozsáhlého šetření za účelem upuštění od výkonu peněžitého trestu.³⁹ Dokážu si představit, že je může odradit i proces vymáhání peněžitého trestu. Novela č. 333/2020 Sb. reagovala i na tuto skutečnost, když částečně opustila koncept obligatorního vymáhání peněžitého trestu. Vymáhání peněžitého trestu se věnuje bod 3.5.3 této práce.

Závěrem chci upozornit na možné nerovné zacházení při ukládání peněžitého trestu kvůli (ne)majetnosti pachatele. Daný jev lze pozorovat například u dohod o vině a trestu, kdy lze očekávat spíše sjednání dohody s majetnými pachateli. Nežádoucím důsledkem je skutečnost, že se s pachateli jedná odlišně v tom smyslu, že je s majetnými pachateli v zásadě jednáno daleko příznivěji.⁴⁰ V Německu se pro danou situaci vžil název „trestní právo pro dvě třídy“ (*Zweiklassenstrafrecht*).⁴¹ Nepochybně je žádoucí, aby Česká republika tento jev co nejvíce eliminovala, zajistila co největší možnou míru rovnosti a posílila tak důvěru společnosti v justici.

1.4. Peněžitý trest v praxi

V teoretické rovině mluví o peněžitém trestu jako o významné alternativě k trestu odnětí svobody,⁴² přesto je dospělým pachatelům nejčastěji ukládán podmíněný trest odnětí svobody.⁴³ Nicméně lze usuzovat, že u méně společensky škodlivého trestného činu může být peněžitý trest

³⁹ VANDUCHOVÁ, Marie. In: GŘIVNA, Tomáš a kol. 2008, cit. dílo, 431 s.; VŮJTĚCH, Jan a kol. *Závěrečná zpráva k projektu Účinky transformace trestního zákonodárství na stav kriminality a zvyšování efektivnosti justice ve vztahu k bezpečnosti občanů ČR v horizontu roku 2000*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci [online]. Praha, 2000. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <<http://www.ok.cz/iksp/docs/261.pdf>>.

⁴⁰ MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminallistika [online]. 2008 41(1). [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiA9riw9O3uAhXMlosKHRDBDQ4QFjAAegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fclanek%2Fdohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx&usg=AOvVaw2giy3DPyfQGfrZYG_C1Xnv>.

⁴¹ JOSTEN, Björn. *Let's deal – Das Geschäft mit der Gerechtigkeit*. ForumRecht [online]. 2004 (1). [cit. 2021-02-20]. 29–31 s. Dostupné z: <<http://www.forum-recht-online.de/2004/104/104josten.htm>>.

⁴² HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. *Faktory mající vliv na ukládání peněžitého trestu v České republice*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017b (2). [cit. 2021-02-10].

⁴³ Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

v mnoha případech vhodnější alternativou k podmíněnému trestu odnětí svobody (při splnění dalších zákonných podmínek). Ze statistických dat nicméně vyplývá, že potenciál peněžitého trestu jako alternativy k trestu odnětí svobody není v praxi plně využíván.⁴⁴ Problém nízkého počtu ukládaných peněžitých trestů není novinkou, jelikož klesající trend začal již v roce 1994 a pokračoval až do roku 2005. Rok 2005 byl mírným zlomem díky novele provedené zákonem č. 411/2005 Sb., která zakotvila skutkovou podstatu trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění,⁴⁵ který se stal jedním z nejčastěji projednávaných trestných činů před soudy. Pachatelům tohoto trestného činu byl nejčastěji ukládán právě peněžitý trest, což napomohlo celkovému zvýšení počtu uložených peněžitých trestů.⁴⁶

Přijetím současného trestního zákoníku se očekávalo, že nově zakotvený systém denních sazeb pomůže k dalšímu navýšení počtu uložených peněžitých trestů namísto krátkodobých trestů odnětí svobody.⁴⁷ Bohužel byla skutečnost opačná a došlo ke značnému poklesu. Určitou část poklesu lze přičíst vypuštění trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění ze zvláštní části trestního zákoníku.⁴⁸ Podíl uložených peněžitých trestů k celkovému počtu odsouzených osob se pohyboval v letech 2011 až 2016 v rozmezí od 3,2 % do 8,4 %. Nejnižší podíl uložených peněžitých trestů (3,2 %) v tomto období nastal v roce 2013.⁴⁹

V návaznosti na výše zjištěné skutečnosti se Ministerstvo spravedlnosti pokusilo prosadit určité změny s cílem odstranit příčiny nízkého počtu ukládaných peněžitých trestů. Například byly díky činnosti Ministerstva spravedlnosti přijaty zákony, které měnily konkrétní problematická ustanovení.⁵⁰ Dále byly Nejvyšším soudem a Nejvyšším státním zastupitelstvím pořádány odborné semináře pro soudce, státní zástupce i policejní orgány zabývající se touto oblastí, jejichž cílem

⁴⁴ Srov. GLOGAR, Martin. *Novela trestního zákoníku a trestního řádu*. Právní prostor [online]. 2020. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <<http://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislativne/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-trestniho-zakoniku-trestniho-radu>>.

⁴⁵ Srov. § 180d zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017b. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

⁴⁷ K peněžitému trestu jako vhodné alternativě ke krátkodobým trestům odnětí svobody SULITKA, Dušan a Pavel ŠÁMAL. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

⁴⁸ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017b. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

⁴⁹ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – textová část [online]. 2020. [cit. 2021-02-10]. 73 s. Dostupné z: <<https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>>; HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017b. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

⁵⁰ Srov. zákon č. 86/2015 Sb., zákon č. 55/2017 Sb. a zákon č. 59/2017 Sb.; Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 14–15 s.

bylo vyzdvihnout výhody peněžitého trestu a apelovat na častější ukládání peněžitého trestu.⁵¹ K podpoře trendu zvyšování peněžitých trestů dále vydalo Nejvyšší státní zastupitelství metodický dokument „*Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu (Metodika)*“,⁵² který vychází z aktuální aplikační praxe a poznatků na uskutečněných seminářích se státními zástupci. Metodika NSZ poskytuje návod státním zástupcům pro trestní řízení, ve kterých jsou splněny zákonné podmínky pro uložení peněžitého trestu a zároveň se jeho uložení jeví jako vhodné a účelné. Uvedené snahy hodnotím jako úspěšné, když v roce 2017 činil podíl uložených peněžitých trestů na celkovém počtu uložených trestů 15,4 %, v roce 2018 pak 18,1 % a v roce 2019 již 19,1 %.⁵³ Oproti předchozím rokům se jedná o nárůst, který podle mého názoru signalizuje pozitivní změnu.

V roce 2020 byla přijata novela č. 333/2020 Sb., která měla odstranit další kontroverzní ustanovení, jež ztěžovala rozhodování soudů o druhu ukládaného trestu. Jejím cílem je mimo jiné reflektování nezbytných změn v oblasti ukládání a výkonu peněžitého trestu a zajištění nárůstu počtu uložených peněžitých trestů jako primárních trestů, umožňují-li to další skutečnosti předpokládané zákonem. Zákonodárce zopakoval požadavek, že má být ve vhodných případech spíše ukládán alternativní trest (tedy i peněžitý trest).⁵⁴ Podstatnou změnu zaznamenal do té doby zákonný institut náhradního trestu odnětí svobody, k tomu více kapitola 2.5 této práce. Jednotlivé změny, jejich zhodnocení a návrhy na zlepšení právní úpravy jsou následně promítnuty v příslušných kapitolách této práce.

⁵¹ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017 – textová část [online]. 2018. [cit. 2021-02-10]. 14 s. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/Zprava_o_cinnosti_za_rok_2017.pdf>; TOMÍČEK, Petr a Petr MALÝ. *Nejvyšší soud a NSZ prosazují větší využívání peněžitých trestů i odklonů v trestním řízení*. Společná tisková zpráva Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství [online]. 2018. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <<https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-soud-a-nsz-prosazuji-vetsi-vyuzivani-penezitych-trestu-i-odklonu-v-trestnim-rizeni/>>.

⁵² HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo.

⁵³ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – textová část. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10]. 73 s.; KALVODOVÁ, Věra. Peněžitý trest – praxí konečně doceněná alternativa trestu odnětí svobody? In: GRÍVNA, Tomáš a kol. *Pocta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám: čtvrtstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR*. Praha: C.H. Beck. 2018, 98 s. ISBN 978-80-7400-709-5; ČTK. *Počet peněžitých trestů se v posledních dvou letech zdvojnásobil*. Právní prostor [online]. 2018. [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/pocet-penezitych-trestu-se-v-poslednich-dvou-letech-zdvojnasil>>.

⁵⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 11–12 s.

Přestože můžeme nárůst uložených peněžitých trestů v posledních letech vnímat jako částečný úspěch, stále nedosahuje takového podílu jako v řadě jiných evropských států (přibližně 85 % v Německu, 55 % v Nizozemsku, 50 % ve Finsku, 50 % v Maďarsku a 30 % ve Francii a Švýcarsku).⁵⁵

Považuji za vhodné uvést výčet nejčastějších odůvodnění nízkého počtu uložených peněžitých trestů, mezi které patří:

- i) počítání výměry prostřednictvím denních sazeb;
- ii) nedostatečně zjištěné majetkové poměry pachatele a nízká míra navrhování tohoto trestu státními zástupci;
- iii) upřednostnění majetkového nároku poškozeného;⁵⁶
- iv) nepříznivé majetkové poměry řady pachatelů;
- v) náročná porozsudková agenda spojená s vymáháním tohoto trestu.⁵⁷

Mezi problematické otázky byly zařazovány i komplikované přeměny peněžitého trestu na jiné alternativní tresty,⁵⁸ což definitivně vyřešila novela č. 333/2020 Sb.

Podle názoru britského kriminologa Andrewa Ashwortha, lze hledat příčinu nízkého počtu uložených peněžitých trestů i ve skutečnosti, že lidé s vyššími příjmy (mezi které se v České republice řadí soudci i státní zástupci), nejsou schopni objektivně zhodnotit dopady nízké výměry tohoto trestu na nemajetné pachatele. Účel trestu tak může být v některých případech dosažen i stanovením výměry při spodní zákonné hranici, což by měli soudci, příp. státní zástupci zohlednit při svém rozhodování.⁵⁹

⁵⁵ TOMÍČEK, Petr a Petr MALÝ. *Nejvyšší soud a Nejvyšší státní zastupitelství pokračují ve snaze zvýšit podíl ukládaných peněžitých trestů, usilují taktéž o častější využívání tzv. odklonů v trestním řízení*. Společná tisková zpráva Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství [online]. 2018. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/tiskove-zpravy/2021-nejvyi-soud-a-nsz-prosazuji-vti-vyuivani-penitich-trest-i-odklon-v-trestnim-rizeni>>. Dříve SOLNAŘ, Vladimír a Marie VANDUCHOVÁ. In: SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva*. Část třetí: Tresty a ochranná opatření. 1. vyd. Praha: Novatrix, 2009. 137 s. ISBN 978-80-254-4033-9

⁵⁶ Srov. kapitulu 2.3 této práce.

⁵⁷ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha, 2014. Studie. 152 s. ISBN 978-80-7338-144-8. Dříve SOLNAŘ, Vladimír a Marie VANDUCHOVÁ. In: SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. 2009. cit. dílo, 144 s.

⁵⁸ Srov. SCHEINOST, Miroslav a kol. 2014. cit. dílo, 125 s.

⁵⁹ DRÁPAL, Jakub. *Jak upravit evropskou a českou úpravu peněžitého trestu, aby byla funkční?* In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017 (2). [cit. 2021-02-10].

Za problematickou otázku v rámci aplikační praxe považují také rozdílný přístup jednotlivých soudů. Na druhou stranu chci vyzdvihnout činnost okresního soudu v Domažlicích, kde podíl uložených peněžitých trestů činil dokonce 59,07 %. Nutno uvést, že v roce 2019 překročilo podíl 30 % 20 okresních soudů. Příkladem může být i činnost v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích, který v roce 2019 uložil celkem 27,3 % peněžitých trestů, což je o 8,23 % více než činí celkový průměr.⁶⁰ Tento trend vnímám velmi kladně a považuji za žádoucí, aby byl převzat i ostatními soudy. V této souvislosti vyvstává otázka, nakolik soudy respektují § 39 odst. 8 TZ a § 55 odst. 2 TZ, které podporují častější ukládání peněžitého trestu. Z těchto důvodů si stále myslím, že existuje prostor pro zlepšení praxe některých soudů.⁶¹

Za příklad správné soudní praxe považuji činnost Okresního státního zastupitelství v Praze-západ v souvislosti s trestnou činností v dopravě v případech, u kterých přichází v úvahu uložení peněžitého trestu. Dané státní zastupitelství, až na nepatrné výjimky, vždy navrhuje peněžitě tresty. Pozitivně vnímám skutečnost, že soudy v podstatné většině případů navrhané peněžitě tresty uložily.⁶² U této kategorie trestných činů vyslovil zajímavý názor Městský soud v Praze,⁶³ a to že u trestání opakované trestné činnosti je místo trestu zákazu činnosti vhodné opakovaně ukládat jiné alternativní tresty, které postihnou pachatele v jiných sférách než v osobní svobodě.⁶⁴ Pokud pachatel neřídil nebezpečně, riskantně nebo pod vlivem návykové látky, je podle Městského soudu v Praze vhodnější ukládat například peněžitý trest. Opakované ukládání trestu zákazu činnosti může příliš negativně ovlivnit život odsouzeného a může vyústit v nežádoucí řetězení tohoto trestného činu, proto se mi skutečně jeví peněžitý trest jako vhodnější řešení.⁶⁵

V letech 2015 až 2020 byl peněžitý trest nejčastěji ukládán za trestný čin (i) ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ, (ii) maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 TZ, (iii) výtržnictví podle § 358 TZ a následně trestný čin (iv) krádeže podle § 205 TZ. Dále se často trestají peněžitým trestem trestné činy (v) nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ, (vi) poškození cizí věci § 228 TZ,

⁶⁰ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – textová část. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10]. 74 s.

⁶¹ Pro věrohodnější přehled o soudní praxi by bylo žádoucí zohlednit počty a typy trestných činů, u kterých by připadalo v úvahu uložení peněžitého trestu, a další ovlivňující faktory u jednotlivých soudů.

⁶² HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 6 s.

⁶³ Srov. rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 7. září 2017, sp. zn. 5 To 266/2017.

⁶⁴ U peněžitého trestu se jedná o majetkovou sféru.

⁶⁵ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 6–7 s.

(vii-viii) ublížení na zdraví a ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 146 a § 148 TZ, (ix) podvodu podle § 209 TZ a (x) porušování domovní svobody podle § 178 TZ.⁶⁶ V souvislosti s trestným činem podle § 274 TZ je kladen vhodný požadavek na upuštění od ukládání tří druhů trestů, kterými je peněžitý trest, zákaz činnosti a podmíněný trest odnětí svobody a přechod na ukládání peněžitého trestu pouze se zákazem činnosti.⁶⁷

Ze zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 vyplývá, že oproti roku 2018 došlo ke zvýšení celkové uložené částky peněžitých trestů. V roce 2019 se jednalo o částku 436.083.324 Kč, v roce 2018 činila částka 317.005.898 Kč a v roce 2017 „jen“ 260.342.554 Kč. Oproti předchozím rokům došlo také k navýšení jednotlivé výměry ukládaných peněžitých trestů. V roce 2019 bylo uloženo přibližně 62 % peněžitých trestů v rozmezí od 10.001 Kč do 30.000 Kč.⁶⁸

⁶⁶ Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

⁶⁷ Metodika NSZ hovoří o tzv. trojkombinaci. V případě, že je ukládán pouze peněžitý trest a trest zákazu činnosti, se jedná o dvojkombinaci. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 6 s.

⁶⁸ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – tabulková část II [online]. 2020. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <<https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>>.

2. Hmotněprávní úprava peněžitého trestu

Peněžítý trest lze uložit fyzické i právnické osobě s tím, že zvláštní úpravu pro právnické osoby obsahuje ZoTOPO. Zvláštní úpravu ukládání peněžitého opatření, resp. peněžitého opatření s podmíněným odkladem výkonu ukládaného mladistvým obsahuje ZSVM. Specifika ukládání peněžitého trestu právnickým osobám a mladistvým popisují v samostatných částech této práce.

2.1. Zákonné podmínky pro uložení peněžitého trestu

Peněžítý trest lze uložit při splnění jedné ze tří následujících podmínek. (i) Peněžítý trest je vhodnou trestní sankcí za úmyslné trestné činy, při kterých se pachatel snažil majetkově obohatit nebo se obohatil.⁶⁹ Naplňuje tak zásadu, že nikdo nemá mít majetkový prospěch z páchaní trestné činnosti. Nejvyšší soud zdůraznil, že pro uložení peněžitého trestu není rozhodné, zda se pachatel skutečně trestným činem obohatil.⁷⁰ Může se jednat o majetkový prospěch pro pachatele nebo dokonce i jinou osobu.⁷¹ Není ani rozhodné, zda se jedná o snahu pachatele získat majetkový prospěch nebo zabránit úbytku na majetku pachatele, což je typické u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TZ.⁷²

Uložení peněžitého trestu přichází v úvahu také (ii) za kterýkoli jiný trestný čin, u kterého to trestní zákon výslovně dovoluje. Určitý nedostatek současné právní úpravy spatřuji v některých ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, která výslovně nepřipouští uložení peněžitého trestu, byť se jeví jako vhodný vedlejší trest. Jako příklad uvádím trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 TZ, u kterého si myslím, že může být peněžítý trest patřičným doplněním nepodmíněného trestu odnětí svobody.⁷³

Poslední možností je uložení peněžitého trestu (iii) za přečin, kdy vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele soud současně neukládá

⁶⁹ Jedná se o trestné činy se zjištěnou pohnutkou.

⁷⁰ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2015, sp. zn. 7 Tz 19/2015, č. 6620/2015 Sb. rozh. tr., podle kterého skutečnost, že pachatel nezískal značný prospěch, není důvodem k neuložení peněžitého trestu nebo k jeho zrušení, jsou-li jinak splněny předpoklady pro uložení tohoto trestu.

⁷¹ JELÍNEK, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 8. vyd. Praha: Leges, 2020. Glosátor. 122 s. ISBN 978-80-7502-395-7.

⁷² PŮRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 532 s.

⁷³ Srov. § 67 odst. 2 písm. a) a b) TZ a § 337 odst. 1 až 4 TZ.

nepodmíněný trest odnětí svobody.⁷⁴ Jedná se o výslovné vymezení peněžitého trestu jako alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí, proto je vhodné, aby dané zákonné ustanovení ve své praxi soudy více aplikovaly.⁷⁵

V souvislosti s ukládáním peněžitého trestu je důležitá *zásada subsidiarity represe* podle § 38 odst. 2 TZ,⁷⁶ která je v souvislosti s nepodmíněným trestem odnětí svobody specifikována v § 55 odst. 2 TZ. V souladu s tímto ustanovením lze nepodmíněný trest odnětí svobody uložit za trestný čin, u kterého horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, pouze pokud by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. V opačném případě má soud přistoupit k mírnějšímu trestu, kterým může být právě peněžitý trest, jež se mi v mnoha případech jeví jako dostačující sankce.

Novelou č. 333/2020 Sb. došlo k důležité změně, jelikož byly doplněny obecné zásady pro ukládání trestů. Do ustanovení § 39 odst. 8 TZ byla přidána věta: „[s]oud zejména zváží uložení peněžitého trestu [...]“. Přestože se jedná pouze o jednu větu, považuji ji za důležité doplnění, které má potenciál pozitivně ovlivnit soudní praxi. Nově bude soud povinen zvážit uložení peněžitého trestu, jedná-li se o trestný čin v rámci kterého pachatel získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. V této souvislosti bych chtěla zmínit podle mého názoru inspirativní prvek právní úpravy Nizozemska, kde mají soudy povinnost poskytnout odůvodnění v případech, že místo peněžitého trestu uloží trest odnětí svobody. Je pravděpodobné, že i díky této povinnosti tvoří počet uložených trestů odnětí svobody v Nizozemsku pouhých 20 % v poměru k dalším uloženým trestům.⁷⁷ Z tohoto důvodu si myslím, že by měl zákonodárce zvážit zakotvení obdobné povinnosti, pro případ, že soud neuloží peněžitý trest, přestože jsou splněny zákonné podmínky pro jeho uložení.

⁷⁴ § 67 odst. 2 písm. b) TZ.

⁷⁵ SCHEINOST, Miroslav a kol. 2014. cit. dílo, 46 s.; Obdobně VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Teoretické a trestněpolitické aspekty trestního práva v oblasti trestních sankcí*. [online]. 2016. [cit. 2021-02-07]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/97186/1483947_helena_valkova_9-38.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁷⁶ VANDUCHOVÁ, Marie. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 492 s.

⁷⁷ SUBRAMANIAN, Ram a Alison SHAMES. *Sentencing and Prison Practices in Germany and the Netherlands. Implications for the United States*. New York: Vera Institute for Justice [online]. 2013. [cit. 2021-03-01]. 8 s. Dostupné z: <https://www.vera.org/downloads/Publications/sentencing-and-prison-practices-in-germany-and-the-netherlands-implications-for-the-united-states/legacy_downloads/european-american-prison-report-v3.pdf>. 8 s.; SULITKA, Dušan a kol. *Ukládání peněžitých trestů ve vybraných členských státech Evropské unie*. Nejvyšší soud. Analýza 28/2016. 2016. 4–5 s.

Při ukládání peněžitého trestu je neméně důležité, aby soudy ve výroku o trestu uvedly druh trestu (peněžitý trest podle § 52 odst. 1 písm. e) TZ)⁷⁸ a všechna příslušná ustanovení § 67 TZ.⁷⁹ Právě tento druhý požadavek není v praxi plně respektován a vhodné, aby soudy svou praxi zlepšily. Jako příklad uvádím, že pokud soudy uvedou přímo „§ 67 odst. 2 písm. b) TZ“, bude následně možné zhodnotit, nakolik je peněžitý trest ukládán jako alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.⁸⁰

2.2. Výměra peněžitého trestu

V předchozím trestním zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, se u výměry peněžitého trestu vycházelo z pevně stanoveného rozpětí od 2.000 Kč do 5.000.000 Kč, v rámci kterého se mohl soud pohybovat.⁸¹ Tento způsob výměry peněžitého trestu přetrval až nabytí účinnosti trestního zákoníku, kdy byl zaveden systém tzv. denních sazeb, jehož účelem je zajištění větší rovnosti pachatelů před zákonem.⁸² Tento systém je z pohledu soudců a státních zástupců v zásadě považován jako dostačující.⁸³ Na druhou stranu si dokážu představit, že některé soudce či státní zástupce může odradit matematický výpočet, a proto raději zvolí jiný trest. Způsob stanovení celkové výše peněžitého trestu skrz systém denních sazeb má však podle mého názoru hned několik výhod, a proto by se soudci, příp. státní zástupci neměli zaleknout zdánlivě složitým výpočtem. Mezi výhody systému denních sazeb patří větší transparentnost pro

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Rozhodnutí ve věcech trestních: se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 4. vyd. Praha: Leges, 2018b. Student. 239 s. ISBN 978-80-7502-302-5.

⁷⁹ Je nezbytné uvést § 67 TZ, příslušný odstavec, resp. odstavec a písmeno, podle kterých je peněžitý trest ukládán.

⁸⁰ POLIŠENSKÁ, Petra a kol. *Analýza k ukládání peněžitých trestů v rozhodovací praxi českých soudů*. Nejvyšší soud. Sp. zn. Sm 353/2016 (Tjpn 49/2016) ze dne 27. ledna 2017. 33 s.

⁸¹ § 53 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁸² DRÁPAL, Jakub. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10]. Zakotvení systému denních sazeb dlouhou dobu prosazovala odborná veřejnost, k tomu např. NOVOTNÝ, Oto. *Alternativy uvěznění (K problematice reformy trestněprávních sankcí v ČR)*. Právní praxe, 1993, roč. 40, č. 2. 72 s.; VANDUCHOVÁ, Marie. In: GRIVNA, Tomáš a kol. 2008. cit. dílo, 426–428 s.

⁸³ ŠÁMAL, Pavel. *Peněžité tresty z pohledu soudní praxe aneb jak zvýšit jejich ukládání*. Právní prostor [online]. 2018. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/penezite-tresty-z-pohledu-soudni-praxe-aneb-jak-zvysit-jejich-ukladani>>.

pachatele i veřejnost, poskytnutí přiměřenějšího vodítka pro výměru peněžitého trestu. V neposlední řadě může přispět ke sjednocení rozhodovací praxe soudů.⁸⁴

Výměru peněžitého trestu upravuje § 68 TZ, který stanovuje, že se peněžitý trest „[...] ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb.“ Dále trestní zákoník specifikuje výši jedné denní sazby, která „[...] činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50.000 Kč.“ Výsledná výměra se následně vypočítá vynásobením počtu uložených denních sazeb a výši jedné denní sazby a činí částku v rozmezí od 2.000 Kč do 36.500.000 Kč. Takto zákonem nastavené limity musí být vždy dodrženy a nelze z nich vybočit ani ve prospěch pachatele.⁸⁵ Systém denních sazeb se uplatní pouze při ukládání peněžitého trestu, nikoliv v rámci jeho výkonu. To znamená, že (až na zákonné výjimky) je povinností pachatele zaplatit celou vyměřenou částku peněžitého trestu najednou.⁸⁶ Relativně vysoké rozpětí, ve kterém se může soud pohybovat, je dle mého názoru zvoleno správně. Věřím, že může zajistit dostatečnou individualizaci peněžitého trestu, když dokáže dostatečně postihnout i velmi movité pachatele.⁸⁷ Na druhou stranu Nejvyšší soud správně upozorňuje na skutečnost, že v praxi není využívána celá výše výměry, když vyšší peněžité tresty nejsou téměř ukládány.⁸⁸

Při určování výměry peněžitého trestu je soud povinen přihlídnout k povaze a závažnosti trestného činu, k osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům pachatele a k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnostem jeho nápravy. Mimo to je soud povinen zohlednit i skutečnost, zda pachatel získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Majetkovým prospěchem se rozumí peněžní prostředky, cenné papíry, další movité věci, nemovité věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁸⁹ V souladu s ustanovením § 39 odst. 8 TZ je soud povinen uložit některý z trestů, který postihne pachatele trestného činu na majetku v případě, že získal nebo se snažil získat majetkový prospěch a nevylučují-li to jeho majetkové nebo osobní poměry.⁹⁰

⁸⁴ Srov. ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 265 s.

⁸⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22. září 1966, sp. zn. 8 Tz 47/66, č. 4/1967 Sb. rozh. tr.

⁸⁶ PŮRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 895 s.; ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 265 s.

⁸⁷ Pro srovnání uvádím, že turecká nebo švédská úprava má značně nižší rozpětí výměry peněžitého trestu. V případě Švédska činí poměr maximální a minimální denní sazby 20 a v případě Turecka pouze 5. Považuji za nepravděpodobné, že taková právní úprava dostatečně postihne i velmi bohaté pachatele. Naopak se mi na poměry České republiky zdá zbytečně vysoký poměr Německa, který činí 30.000. Srov. DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 94 s.

⁸⁸ SCHEINOST, Miroslav a kol. 2014. cit. dílo, 46 s.; Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – tabulková část II. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-18]. Obdobně VÁLKOVÁ, Helena a kol. 2016. cit. dílo, 17 s.

⁸⁹ PŮRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 899 s.

⁹⁰ Mezi tyto druhy trestů se řadí i peněžitý trest.

Zároveň je nezbytné uvést, že celková výměra není určena pouze na základě povahy, závažnosti spáchaného trestného činu a poměrech pachatele. Může být zohledněna i délka trestního řízení s přihlédnutím ke „[...] složitosti věci, k postupu orgánů činných v trestním řízení, k významu trestního řízení pro pachatele a k jeho jednání, kterým přispěl k průtahům v trestním řízení.“⁹¹ V takovém případě dochází k posuzování střetu veřejného zájmu, který je vymezen v účelu trestu, a základním právem obviněného, kterým je zde právo na rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Při stanovování výměry peněžitého trestu mají soudy zohlednit relevantní zákonná ustanovení trestněprávních předpisů, test proporcionality (ústavní roviny), délku řízení a práva poškozených, která je potřeba chránit.⁹² Snížení výměry peněžitého trestu můžeme vnímat jako přiměřenou kompenzaci porušeného práva na projednání v přiměřené lhůtě, resp. bez zbytečných průtahů ve smyslu čl. 6 odst. 1 EÚLP, resp. čl. 38 odst. 2 LZPS.⁹³

Metodika NSZ obsahuje zvláštní vodítko pro určení výměry peněžitého trestu ve vztahu k trestnému činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ. Dané jednání je při nižší společenské škodlivosti postihováno jako přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) ve spojení s § 125c odst. 5 písm. a) a odst. 6 písm. a) zákona o silničním provozu. Za tento přestupek lze uložit pokutu v rozmezí od 25.000 Kč do 50.000 Kč a zákaz činnosti od jednoho roku do dvou let. Při určování výměry peněžitého trestu mají soudy respektovat *zásadu ultima ratio a princip subsidiarity trestní represe* a ukládat peněžité tresty ve vyšší výměře, než kolik může činit pokuta za přestupek. Tento závěr lze převést na obdobné situace jiných trestných činů. Je vhodné upozornit na skutečnost, že se setkáme se značnými nedostatky při rozhodování soudu, když jsou často pachatelům trestných činů ukládány mírnější sankce, než které jsou ukládány za obdobný

⁹¹ § 39 odst. 3 TZ. V rámci posuzování jednání pachatele lze zohlednit § 39 odst. 1 TZ, který vyzdvihuje snahu pachatele nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, lze také přihlédnout k jeho postoji k trestnému činu v trestním řízení, zda prohlásil svou vinu nebo zda označil rozhodné skutečnosti za nesporné. Dále lze zohlednit označení pachatele jako spolupracujícího obviněného a případně i další okolnosti uvedené v daném ustanovení.

⁹² Srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. března 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, č. 67/2005 Sb. nál. a usn. ÚS. Obdobně bod 16 nálezu Ústavního soudu ze dne 8. února 2010, sp. zn. I. ÚS 1305/09, č. 19/2010 Sb. nál. a usn. ÚS; bod 36 nálezu Ústavního soudu ze dne 8. června 2020, sp. zn. I. ÚS 2859/09, č. 122/2010 Sb. nál. a usn. ÚS. Přestože se v dané věci jednalo o trest odnětí svobody, považují za přípustné aplikovat závěry i na peněžitý trest.

⁹³ Srov. BARNETOVÁ, Dominika. *K otázce nepřiměřené délky trestního řízení a prostředkům nápravy, zejména s přihlédnutím k judikatuře ESLP*. In: Bulletin-advokacie.cz [online]. 2013. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/k-otazce>>. Obdobně ŠEBA, Jan. *Peněžitý trest – jeho výhody, úskalí a aplikace*. Praha, 2019. Diplomová práce. Právnická fakulta Univerzity Karlovy. Vedoucí práce prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc. 20 s.

čin v přestupkovém řízení.⁹⁴ Tento postup zcela jistě nelze hodnotit jako žádoucí a soudy by měly tuto skutečnost více zohlednit v rámci svého rozhodování.

2.2.1. Počet denních sazeb

Stanovení počtu denních sazeb vyjadřuje přísnost trestu ve vztahu k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Čím závažnější trestný čin je spáchán, tím vyšší počet denních sazeb má soud uložit.⁹⁵ Pro příklad lze uvést, že za „průměrnou“ loupež podle § 173 TZ má být uložen značně vyšší počet denních sazeb než za „průměrnou“ krádež podle § 205 odst. 1 TZ.⁹⁶ Výhodu tohoto nastavení spatřuji v tom, že podle počtu denních sazeb můžeme následně jednoduše diferencovat trestné činy podle závažnosti.

Novela č. 333/2020 Sb. zakotvila v § 68 odst. 3 TZ doplňující pravidlo, podle kterého nesmí dvojnásobek počtu denních sazeb ani spolu se současně ukládaným trestem odnětí svobody přesahovat horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody. Je-li peněžitý trest ukládán trestním příkazem, v souladu s § 314e odst. 5 TR nesmí dvojnásobek počtu denních sazeb ani spolu s ukládaným trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok.⁹⁷ Není přitom rozhodné, zda se jedná o podmíněný nebo nepodmíněný trest odnětí svobody. Při aplikaci tohoto pravidla lze postupovat následovně: (i) horní hranice trestní sazby za daný trestný čin se vyjádří ve dnech, (ii) od tohoto počtu dnů se odečte délka případně ukládaného trestu odnětí svobody, která je také vyjádřena ve dnech, (iii) výsledek se poté vydělí dvěma. Výsledné číslo je případně nezbytné zaokrouhlit dolů, jinak by dvojnásobek počtu denních sazeb spolu s ukládaným trestem odnětí svobody přesahoval horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody. Takto získaný konečný výsledek udává maximální počet denních sazeb.⁹⁸

Pro určení počtu denních sazeb je důležité ustanovení § 39 TZ, které se zabývá hodnocením povahy a závažnosti spáchaného trestného činu. V procesní rovině obsahuje obdobnou úpravu

⁹⁴ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 – textová část [online]. 2019. [cit. 2021-02-18]. 78 s. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/zprava_o_cinnosti_sz_za_rok_2018-textova_cast.pdf>.

⁹⁵ Počet denních sazeb je projevem formální rovnosti. HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017b. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

⁹⁶ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář*. I. díl. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. 852 s. ISBN 978-80-7400-807-8.

⁹⁷ Jedná se o reflektování změny v § 69 odst. 2 věta za středníkem TZ. Obdobnou úpravu ve vztahu k mladistvým obsahuje § 27 odst. 4 ZSVM ve spojení s § 31 odst. 1 ZSVM.

⁹⁸ Při výpočtu je nezbytné vycházet z toho, že jeden rok odpovídá 365 dnům a při stanovení trestní sazby v měsících se počítá jeden měsíc za 30 dnů. ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. cit. dílo, 853–854 s.

v ustanovení § 125 odst. 1 TR o obsahu odůvodnění rozsudku. Jedná se o obecná ustanovení, která soud obligatorně aplikuje u každého trestného činu. Bližší kritéria jsou ve hmotněprávní úpravě demonstrativně vypočtena v § 39 odst. 2 TZ. Počet denních sazeb může být ovlivněn i typovou závažností trestného činu a sazbou trestu odnětí svobody, která je pro daný trestný čin stanovena ve zvláštní části trestního zákoníku.⁹⁹ Jakmile soud posoudí všechny rozhodné skutečnosti, bude schopný určit přiměřený počet denních sazeb. Přestože právní úprava neobsahuje konkrétní vodítka, podle kterých lze bez větších problémů určit počet denních sazeb, je vhodné uvést, že se jedná o obecný problém trestání.¹⁰⁰

Jelikož může být stanovení konkrétního počtu denních sazeb pro soud problematické, nabídl Drápal způsob řešení, který se odvíjí od hranice trestu odnětí svobody, jež může být uložena za spáchaný trestný čin. Každému roku odnětí svobody odpovídá nejvýše 150 denních sazeb.¹⁰¹ Vzhledem k maximálnímu počtu 730 denních sazeb lze opodstatněně namítnout, že tento způsob výpočtu bude aplikovatelný pouze u trestů s horní hranicí sazby 5 let. Jelikož připadá v úvahu uložení peněžitého trest i u loupežné vraždy podle § 140 odst. 3 písm. j) TZ, bylo by využití tohoto systému značně problematické. Z těchto důvodů se ztotožňuji s názorem, že v současné době nelze nabídnout obecně použitelný mechanismus, který by poskytoval jednoznačné stanovení počtu denních sazeb.¹⁰²

2.2.2. Výše denní sazby

Oproti počtu denních sazeb reflektuje výše jedné denní sazby osobní¹⁰³ a majetkové poměry pachatele, díky čemuž umožňuje dostatečnou individualizaci trestu.¹⁰⁴ Zároveň je soud veden k aktivnímu zkoumání poměrů pachatele, což přispívá k uložení přiměřeného peněžitého

⁹⁹ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 897–898 s.

¹⁰⁰ THOMAS, D. A. Judicial Discretion in Sentencing. In: GELSTHORPE, Loraine a Nicola Padfield (eds.). *Exercising Discretion: Decision-Making in the Criminal Justice System and Beyond*. Cullompton: Willan Publishing, 2003, 50–73 s. ISBN 978-19-0324-099-1, citováno v DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 97 s.

¹⁰¹ DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 97–98 s.

¹⁰² ŠEBA, Jan. 2019. cit. dílo, 22 s.

¹⁰³ Osobními poměry se rozumí např. zdravotní stav, vzdělání nebo rodinné poměry pachatele. ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. 853–854 s.

¹⁰⁴ Výše jedné denní sazby je hlediskem materiální rovnosti. Individualizace trestu je zde docílena dostatečným zohledněním osobních a majetkových poměrů pachatele. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017b. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

trestu.¹⁰⁵ Nerespektování pravidel pro ukládání denních sazeb může vést k tomu, že nebudou dostatečně reflektovány skutečné poměry pachatele.

V případě ukládání peněžitého trestu je vždy nezbytné zkoumat, zda pachatel disponuje dostatečným majetkem, kterým může, byť v přiměřených měsíčních splátkách, zaplatit peněžité trest. Poměry pachatele jsou významným hlediskem ovlivňujícím dobytost a výši denní sazby uloženého peněžitého trestu.¹⁰⁶

Při zjišťování poměrů pachatele je ukazatelem zpravidla čistý příjem, kterého dosahuje nebo by mohl dosahovat průměrně za jeden den. Soud má přihlídnout i k potenciálním příjmům pachatele, kterých by mohl dosahovat s ohledem na jeho vzdělání, zdravotní stav, dřívější zaměstnání nebo pracovní příležitosti v okolí jeho bydliště.¹⁰⁷ Na druhou stranu není správné po pachateli chtít, aby změnil zaměstnání jen z toho důvodu, že pracuje v odvětví s nízkými mzdami.¹⁰⁸ Dále je nezbytné zohlednit jeho případnou vyživovací povinnost nebo závazky. Naopak nelze přihlížet k aktivům opatřeným protiprávním jednáním.¹⁰⁹

V řadě případů dochází ke zhodnocení majetkových poměrů pouze na základě prohlášení o majetku, případně na základě předloženého daňového přiznání, které však neobsahuje veškeré příjmy pachatele. Pro uložení adekvátního peněžitého trestu považuji za žádoucí, aby se orgány činné v trestním řízení detailněji zabývaly majetkovými poměry pachatele a zjistily skutečnou výši jeho příjmu.¹¹⁰ Zjišťováním majetkových poměrů se zabývá kapitola 3.2 této práce.

Nejsou-li k dispozici žádné nebo pouze nedostatečné podklady (například při rozhodování trestním příkazem), lze zvolit postup podle § 68 odst. 4 TZ, který připouští, že „[p]říjmy pachatele, jeho majetek a výnosy z něj, jakož i jiné podklady pro určení výše denní sazby mohou být stanoveny odhadem soudu.“ Považuji za důležité upozornit, že odhad nesmí představovat libovůli a musí vycházet z dostupných důkazů, logického posouzení možných příjmů pachatele a jeho majetku s ohledem na jeho vzdělání, sociální a profesní zařazení, způsob života, ale také jeho závazky či

¹⁰⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 18 s.

¹⁰⁶ § 68 odst. 3 a odst. 6 TZ.

¹⁰⁷ Čistým příjmem se rozumí souhrn všech příjmů po odečtení daně z příjmu a odvodů na zdravotní a sociální pojištění. ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. cit. dílo, 853–854 s.

¹⁰⁸ DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 96 s.

¹⁰⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011, č. 3709/2012 Sb. rozh. tr.; ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. cit. dílo, 853–854 s.

¹¹⁰ DRÁPAL, Jakub. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

jiné majetkové povinnosti.¹¹¹ Určitou zajímavostí je, že soud může vyvodit závěr i ze svědeckých výpovědí nebo listinných důkazů, které dokazují, že před zahájením trestního stíhání pachatel nežil chudobným životním stylem.¹¹² Při stanovení příjmů odhadem soudu se vychází z presumpce dobytosti. V případě jeho nedobytnosti lze následně upustit od jeho výkonu podle § 342a odst. 1 TŘ.¹¹³ Jelikož soudy využívají postup podle § 68 odst. 4 TZ ve většině případů, lze uvést, že aplikace tohoto ustanovení v praxi nečiní problémy. Jedná se tedy o efektivní způsob, jak vyměřit peněžitý trest, přestože pachatel úmyslně zamlčuje informace o svých majetkových poměrech nebo poskytuje pouze částečné údaje.¹¹⁴

S výší peněžitého trestu souvisí jeho rozdílné působení na pachatele z různých vrstev společnosti, což se může projevit v neschopnosti zaplatit peněžitý trest a vyústit až v přeměnu na trest odnětí svobody. Z tohoto důvodu považují za velmi důležité, aby soud individuálně zhodnotil možné dopady peněžitého trestu a náležitě je promítl do výše denní sazby.¹¹⁵

2.2.3. Návrhy na zlepšení systému denních sazeb

Jako jeden z aktuálních problémů ukládání peněžitého trestu vnímám skutečnost, že soudy nemají k dispozici žádné srozumitelné vodítko pro stanovení přiměřené výměry peněžitého trestu. Považuji za žádoucí vypracovat podrobný dokument obsahující skutečnosti, které mají být při stanovení výše denní sazby zohledněny.¹¹⁶ Zároveň souhlasím s Drápalem, že nebude stačit pouze změna právní úpravy, je nezbytné o pozitivěch systému denních sazeb přesvědčit i samotné soudce. V tomto bodě vycházím především z důkladné analýzy Drápala, který se zabýval problematikou ukládání peněžitého trestu se zaměřením na systém denních sazeb a své závěry opíral též o výsledky srovnání právních úprav v ostatních evropských státech.¹¹⁷

Výrazný problém spatřuji v postupu některých soudů, které pouze stanoví výměru peněžitého trestu a až následně určí, jakou část tvoří počet denních sazeb a jakou výše denní sazby. Takto jednají především kvůli nedostatku informací a podkladů,¹¹⁸ nicméně tento postup dle mého

¹¹¹ Srov. bod 41 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 2016, sp. zn. 5 Tdo 866/2016, č. 5131/2016 Sb. rozh. tr.

¹¹² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 5 Tdo 1364/2013, č. 2260/2014 Sb. rozh. tr.

¹¹³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2016, sp. zn. 4 Tdo 821/2016, č. 4027/2016 Sb. rozh. tr.

¹¹⁴ Trestní kolegium Nejvyššího soudu. *Zhodnocení praxe soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí v letech 2010 a 2011*. ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, č. 9/2014 Sb. rozh. tr. část V(E).

¹¹⁵ Srov. VANDUCHOVÁ, Marie. In: GŘIVNA, Tomáš a kol. 2008. cit. dílo, 428–431 s.

¹¹⁶ DRÁPAL, Jakub. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

¹¹⁷ DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 93 s.

¹¹⁸ SCHEINOST, Miroslav a kol. 2014. cit. dílo, 52 s.

názoru není v souladu s podstatou systému denních sazeb a považuji za vhodné, aby soudy svůj postup při určení výměry řádně vysvětlily v odůvodnění rozhodnutí takovým způsobem, který nebude vzbuzovat pochybnosti.¹¹⁹ Pokud se zajistí větší informovanost (nejen) soudů, očekávám ukládání adekvátnějších peněžitých trestů. Toho můžeme docílit opět skrze odborné semináře, které se v souvislosti s peněžitým trestem již osvědčily.

Hlavní nedostatek současného nastavení systému denních sazeb spatřuji v absenci přepočtového mechanismu, který určí výši denní sazby.¹²⁰ Tato skutečnost může nepochybně vyústit v rozdílné rozhodování soudů a v nerovnost mezi pachateli. Na druhou stranu nelze očekávat zajištění úplné rovnosti, které dle Ústavního soudu ani nelze nikdy dosáhnout.¹²¹ Navrhovala bych, aby se zákonodárce částečně inspiroval ve Švédsku či Finsku, kde mají zavedenou rovnici k určení výše denní sazby. Ve Švédsku vypočítává a navrhuje peněžitý trest státní zástupce, který zároveň přihlíží k životním situacím pachatele jako je například počet jím vyživovaných osob.¹²² Pokud se zákonodárce naopak inspiruje jednoduchým výpočtem ve Finsku, bude výše denní sazby činit např. 1/90 čistého měsíčního příjmu pachatele. Dále by mohl soudce zohlednit okolnosti případu a upravit vypočtenou výši dle svého uvážení.¹²³

Na základě analýzy Drápala se přikláním závěru, že pro stanovení výše jedné denní sazby má soud vycházet především z příjmu pachatele, protože se jedná o základní způsob obstarávání finančních prostředků. Na druhou stranu nelze chápat majetkové poměry pouze jako čistý příjem.¹²⁴ K usnadnění rozhodování soudu o výši peněžitého trestu je možné přispět vytvořením určité (byť orientační) rovnice, která pomůže vypočítat konkrétní výměru peněžitého trestu, a dále demonstrativním výčtem okolností, které odůvodňují nižší nebo naopak vyšší výměru peněžitého trestu. Příkladem může být snížení výše denní sazby o 10 až 20 % z důvodu, že pachatel vyživuje jedno až dvě děti. Tento způsob zároveň zajistí větší transparentnost peněžitého trestu, když bude dána možnost například obžalovanému i jeho obhájci, aby si orientačně spočítali možnou výši

¹¹⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2017, sp. zn. 5 Tdo 213/2017, č. 3/2018 Sb. rozh. tr.

¹²⁰ V této souvislosti lze zmínit názor finského kriminologa Tapia Lappi-Seppällä, podle kterého se vůbec nejedná o systém denních pokut (sazeb), pokud není stanovena jasná rovnice. DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 93 s.

¹²¹ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 7. června 1995, sp. zn. Pl. ÚS 4/95, č. 29/1995 Sb. nál. a usn. ÚS.

¹²² ÅKLAGARMYNDIGHETEN. Beräkningen av dagsbotsbeloppet vid strafföreläggande. [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/riktlinjer---riksaklagarens-rar/rar_2007_02_berakning_av_dagsbotsbeloppet_uppdaterad_2011-11-23.pdf> citováno v DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 93 s.

¹²³ DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 93 s.

¹²⁴ Srov. ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 267 s.

peněžitého trestu. Věřím, že takto nastavený výpočet sníží rozdílnou praxi jednotlivých soudů a přispěje k větší rovnosti mezi pachateli.¹²⁵

Určité řešení spatřuji ve vypracování metodiky Ministerstvem spravedlnosti nebo ve vydání sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu, kde budou vodítka ke stanovení počtu denních sazeb a výše jedné denní sazby. Pro sjednocení postupu státních zástupců lze uvažovat o vydání pokynu obecné povahy Nejvyšším státním zástupcem ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství. Výhodou oproti sjednocujícímu stanovisku Nejvyššího soudu je skutečnost, že je pro státní zástupce závazný.¹²⁶ Na druhou stranu to jsou soudy, kdo stanovují konečnou výměru peněžitého trestu. Přesto souhlasím s názorem Drápala, že při soustavném a rádě odůvodněném navrhování přiměřených peněžitých trestů státními zástupci lze očekávat, že soudy jejich návrhy převezmou.¹²⁷

Závěrem považuji za vhodné uvést, že má Česká republika ve srovnání s ostatními zeměmi západní Evropy výrazně vyšší počet denních sazeb.¹²⁸ Tato skutečnost může být příčinou, proč soudy nevyužívají celé rozmezí počtu denních sazeb, které jim zákon poskytuje. Z rozhodnutí, která jsem měla při psaní této práce k dispozici, vyšlo jednoznačně najevo, že soudy při ukládání výměry peněžitého trestu volí počet denních sazeb, který je zaokrouhlen na desítky.¹²⁹ Na základě toho vyvstává otázka, zda je žádoucí ponechat takto široký prostor pro úvahu soudu.¹³⁰ Z tohoto důvodu zastávám názor, že pokud dojde ke snížení počtu denních sazeb, bude soud veden k důkladnějšímu zkoumání specifik případu, čímž zvolí adekvátnější počet denních sazeb.¹³¹ Zákonodárce by proto měl zvážit snížení počtu denních sazeb, protože tato změna může přispět k více individualizovaným rozhodnutím.

¹²⁵ Srov. DRÁPAL, Jakub. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

¹²⁶ Srov. § 14 odst. 3 zákona o soudech a soudcích.

¹²⁷ DRÁPAL, Jakub. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10]. Obdobně jsou pokyny obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství používány např. ve Švédsku, který je mimochodem i prvním státem, který přijal systém denních sazeb (pokut). Tamtéž.

¹²⁸ DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 90–92 s.

¹²⁹ Ze statistických dat za rok 2020 vyplývá, že byl pouze výjimečně stanoven počet denních sazeb např. 48, 51, 72 nebo 84. Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

¹³⁰ DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 98 s.

¹³¹ DRÁPAL, Jakub. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

2.2.4. Nedobytnost peněžitého trestu

Nastane-li situace, kdy není zjištěn dostatečný majetek pachatele a s ohledem na jeho osobní a majetkové poměry je zjevné, že se peněžitý trest nevykoná ani při využití institutu splátek podle § 68 odst. 5 TZ, byl by uložený peněžitý trest nedobytný. Nedobytností peněžitého trestu je podle § 68 odst. 6 TZ založena zákonná překážka pro uložení peněžitého trestu. Bude-li přesto uložen, je dán dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. h) TŘ, jelikož se jedná o druh trestu, který zákon nepřipouští.¹³²

Při posuzování nedobytnosti peněžitého trestu je třeba vycházet z dosavadní rozhodovací činnosti Nejvyššího a Ústavního soudu, ze které vyplývají následující závěry: (i) má se vycházet spíše z toho, že peněžitý trest bude dobytný; dle metodiky NSZ se jedná o *presumpci dobytnosti*, (ii) závěr o nedobytnosti musí být učiněn na základě provedení dokazování a nelze se spokojit s pouhou pravděpodobností či neochotou pachatele,¹³³ (iii) je nezbytné náležitě zohlednit poměry pachatele, které budou zahrnovat jeho čistý příjem, další odměny a jiná majetková aktiva, ale také závazky, vč. povinnosti k náhradě škody i vyživovací povinnosti,¹³⁴ (iv) pro shledání nedobytnosti peněžitého trestu je nezbytné učinit konkrétní závěry o jeho osobních a majetkových poměrech,¹³⁵ (v) nedobytnost může nastat i v průběhu výkonu trestu a je potřeba na ni náležitě reagovat a (vi) s nedobytností se lze setkat nejčastěji v případech, kdy je pachatel dlouhodobě nezaměstnaný, kdy proti němu bylo, je nebo bude vedeno insolvenční řízení apod.¹³⁶

O nedobytnosti peněžitého trestu můžeme hovořit i v případě, že jsou zřejmě naplněny okolnosti uvedené v § 342a TŘ a zároveň je zřejmé, že nebude povolen postup podle § 342 TŘ.¹³⁷

V souvislosti s nedobytností peněžitého trestu bych chtěla upozornit na skutečnost, že určité trestné činy (např. krádeže) jsou často páchany osobami, u kterých uložení peněžitého trestu neumožňují osobní nebo majetkové poměry. Jedná se především o nezaměstnané a nemajetné

¹³² Srov. bod 30 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2017, sp. zn. 7 Tdo 702/2017, č. 9/2018 Sb. rozh. tr. Nejvyšší soud zde uvádí: „[u]ložení takového druhu trestu, který zákon nepřipouští, se přitom rozumí nejen uložení druhu trestu, který trestní zákon (účinný v době rozhodování) nezná, ale i uložení určitého trestu bez splnění podmínek zákonem stanovených právě pro uložení tohoto druhu trestu.“

¹³³ Srov. přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. února 1977, sp. zn. 2 Tzf 3/76, č. 22/1977 Sb. rozh. tr.

¹³⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sp. zn. 6 Tdo 538/2014, č. 3478/2014 Sb. rozh. tr.

¹³⁵ Srov. bod 35 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2017, sp. zn. 7 Tdo 702/2017.

¹³⁶ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 10 s.

¹³⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2016, sp. zn. 4 Tdo 821/2016.

pachatele, kteří se uchylují k páčání majetkové trestné činnosti kvůli své špatné ekonomické situaci. Ve většině těchto případů není přípustné uložit peněžité trest, jelikož nebude zaplacen ani úspěšně vymoženo, čímž bude pouze oddalován trest odnětí svobody. Na druhou stranu si dokážu představit případy, kdy může být účel peněžitého trestu naplněn i při uložení mírnější výměry. Z tohoto důvodu lze požadovat, aby soudy v těchto případech zvažovaly uložení peněžitého trestu i v nízké výměře, ať jako trest hlavní, nebo vedlejší.¹³⁸

2.3. Nárok poškozeného a peněžité trest

Ve vztahu k právem chráněným zájmům poškozeného při ukládání peněžitého trestu hraje důležitou roli zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí, který nabyl účinnosti 1. ledna 2018. Cílem tohoto zákona je zlepšení postavení poškozeného při uplatňování jeho nároku tím, že je umožněno použít k uspokojení jeho nároku prostředky odčerpané majetkovými trestními sankcemi, včetně peněžitého trestu. Tento zákon reflektuje skutečnost, že při ukládání peněžitého trestu může docházet ke střetu zájmu poškozeného na uspokojení jeho nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení a zájmu státu na získání peněžních prostředků.

Vanduchová spatřuje vhodné řešení otázky uspokojení nároku poškozeného vytvořením fondu, který bude financován z peněžítých trestů. Tento fond by sloužil k uspokojení nároku poškozeného v situaci, kdy nebude úspěšný s náhradou škody u odsouzeného.¹³⁹ Oproti tomu spočívá aktuální řešení ve vytvoření zvláštního účtu zřízeném Ministerstvem spravedlnosti podle § 3 odst. 1 tohoto zákona, na který jsou zasílány peněžní prostředky z majetkových trestních sankcí.¹⁴⁰ Nejedná se tedy o účet určený výlučně pro peněžité tresty ale i další trestní sankce, které jsou vymezeny v § 2 odst. 1 tohoto zákona. Aktuální řešení spočívající ve zvláštním účtu uspokojí nárok poškozeného do té míry, do které pachatel daného trestného činu zaplatí uložený peněžité trest. Na druhou stranu je nezbytné upozornit, že (i podstatná) část pachatelů nemusí zaplatit

¹³⁸ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 5 s.

¹³⁹ VANDUCHOVÁ, Marie. In: GRIVNA, Tomáš a kol. 2008. cit. dílo, 431 s.

¹⁴⁰ Ministerstvo spravedlnosti vydalo metodiku za účelem sjednocení postupu organizačních složek státu zasílajících peněžní prostředky na takto zřízený zvláštní účet. Tato metodika je dostupná zde: <<https://www.justice.cz/documents/12681/775906/Methodika+59-2017+II.pdf/4f80b7d5-7de0-461a-8ce3-ccd589c96266>>.

peněžité trest, a proto nebude na daném účtu dostatek finančních prostředků k uspokojení nároku poškozeného.¹⁴¹

Podmínkou pro uspokojení majetkového nároku poškozeného jako oprávněné osoby podle § 3 odst. 2 tohoto zákona je podání žádosti do 60 dnů od nabytí právní moci (i) „[...] *trestního příkazu nebo odsuzujícího rozsudku vydaného soudem v trestním řízení o trestném činu, v důsledku jehož spáchání vznikl oprávněné osobě majetkový nárok* [...]“ nebo (ii) „[...] *rozhodnutí vydaného soudem v řízení ve věcech občanskoprávních, kterým byl oprávněné osobě přiznán její majetkový nárok* [...]“. V opačném případě právo na uspokojení nároku poškozeného ze zvláštního účtu zaniká.¹⁴² Zbylé peněžní prostředky odvede Ministerstvo spravedlnosti do státního rozpočtu, určitá část také náleží Probační a mediační službě za účelem poskytování pomoci obětem trestných činů.¹⁴³

V posledních letech zájem o odškodnění touto formou postupně narůstá, což je přičítáno i aktivnímu informování ze strany soudů. Podle mého názoru je pro efektivní uplatnění nároků poškozených skrze tento zvláštní účet důležité, aby soudy pokračovaly v poučování poškozených například o konkrétních lhůtách a důsledcích spojených s jejich zmeškáním.¹⁴⁴ Jako určitý úspěch považuji, že v roce 2019 byla shromážděna nejvyšší částka od nabytí účinnosti uvedeného zákona (téměř 156.000.000 Kč),¹⁴⁵ nicméně považuji za důležité, aby soudy stále dbaly na dostatečnou informovanost poškozených.¹⁴⁶

¹⁴¹ ŠTEFAN, Václav. *Ministerstvo provozuje účet pro oběti trestných činů. Na odškodné jich zatím dosáhlo devět.* iRozhlas.cz [online]. 2019. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/trestny-cin-odskodneni-obeti-penize-ministerstvo-spravedlnosti_1902220830_lac>.

¹⁴² § 8 odst. 1 zákona o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí.

¹⁴³ Srov. § 12 odst. 1 a odst. 2 a § 7 odst. 1 písm. b) zákona o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí.

¹⁴⁴ ŠTEFAN, Václav. 2019. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-13]. Obdobně KRISTKOVÁ, Veronika, Hana LANGHANSOVÁ a Markéta NEVLUDOVÁ. *Bezplatná pomoc obětem trestných činů. Právo obětí na informace v trestním řízení. Odškodnění nemateriální újmy v adhézním řízení. Finanční pomoc obětem od státu. Právní analýzy a návrhy systémových změn.* Brno: Liga lidských práv, 2008, 38 s.

¹⁴⁵ K nízkým částkám za rok 2018 také ŠTEFAN, Václav. *Fondu pro oběti trestných činů chybí peníze. Na účtu je 300 tisíc, ministerstvo čekalo ročně desítky milionů.* iRozhlas.cz [online]. 2018. [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/fond-pro-obeti-trestnych-cinu-ministerstvo-spravedlnosti_1803010940_jak>.

¹⁴⁶ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. *ÚZSVM loni přispěl na odškodnění obětí trestných činů téměř 156 mil. Kč.* Tisková zpráva. ÚZSVM [online]. 2020. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <<https://www.uzsvm.cz/uzsvm-loni-prispel-na-odskodneni-obeti-trestnych-cinu-temer-156-mil-kc>>.

2.4. Okruh trestných činů postihnutelných peněžitým trestem

Pro častější ukládání peněžitého trestu považují za důležité vymezit okruh trestných činů, u kterých je vhodné tento trest ukládat (při splnění dalších zákonných podmínek). Tato kapitola obsahuje ilustrativní případy s výší uloženého peněžitého trestu, což může sloužit jako vodítko pro rozhodování soudů v obdobných případech.

Peněžitý trest lze uložit za trestné činy, kterými se pachatel obohatil nebo se chtěl obohatit, trestné činy zasahující do ochrany a nedotknutelnosti cizího majetku i trestné činy nemajetkové povahy.¹⁴⁷ Podle zařazení trestných činů do hlav ve zvláštní části trestního zákoníku, připadá v úvahu uložení peněžitého trestu zejména u (i) trestných činů proti majetku, (ii) hospodářských trestných činů, (iii) trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných a (iv) obecně nebezpečných trestných činů.¹⁴⁸ Nutno podotknout, že se nejedná o uzavřený výčet okruhu trestných činů, za které lze uložit peněžitý trest.¹⁴⁹

Mezi trestné činy proti majetku postihnutelné peněžitým trestem lze řadit především krádež podle § 205 TZ, zpronevěru podle § 206 TZ, podvod a jeho různé modifikace podle § 209 a následující TZ. U těchto trestných činů naopak není vhodný peněžitý trest, pokud jsou opakovaně páčány z důvodu nedostatečného příjmu pachatele. Dále je přípustné uvažovat o uložení peněžitého trestu za trestný čin poškození cizí věci podle § 228 TZ. V této souvislosti lze uvést případ, který rozhodoval Obvodní soud pro Prahu 5. Studentovi, který vylezl na střechu osobního automobilu, čímž způsobil škodu ve výši 15.000 Kč a naplnil tak znaky skutkové podstaty přečinu poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 TZ, byl uložen peněžitý trest a povinnost nahradit škodu. Soud na návrh státní zástupkyně uložil peněžitý trest ve výši 10.000 Kč, která odpovídala jeho měsíčnímu výdělku.¹⁵⁰ Takto uložený peněžitý trest považují za adekvátní.

¹⁴⁷ Anon. *Nové podmínky ukládání peněžitých trestů navržené MSP by měly jejich počet zvýšit*. Bulletin-advokacie [online]. 2019. [cit. 2021-02-10] Dostupné z <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nove-podminky-ukladani-penezitych-trestu-navrzene-msp-by-mely-jejich-pocet-zvysit>>.

¹⁴⁸ Obdobně PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 886 s.

¹⁴⁹ Peněžitý trest lze uložit např. i v některých případech při ublížení na zdraví dle § 146 a § 148 TZ nebo kuplířství podle § 189 TZ. Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím, byly v letech 2015-2020 peněžitě tresty ukládány za trestné činy podle § 146 a § 148 TZ poměrně často. Např. v roce 2020 byl za trestný čin podle § 146 TZ uložen tento trest v 332 případech.

¹⁵⁰ HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 7 s.

Druhou skupinu tvoří hospodářské trestné činy, u kterých je potřeba zmínit trestné činy zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TZ, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 TZ, nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení podle § 243 TZ, neoprávněného podnikání podle § 251 TZ nebo poškozování spotřebitele podle § 253 TZ. Jako ilustrativní příklad uvádím zkrácení DPH podnikatelem v celkové výši přibližně 8.000.000 Kč, čímž spáchal trestný čin podle § 240 odst. 1, 3 písm. a) TZ. Za tento trestný čin byl pachateli uložen peněžitý trest ve výši 400.000 Kč.¹⁵¹

Soudci i státní zástupci se shodují, že je vhodné ukládat peněžitý trest i v případech, kdy se nejedná o majetkovou trestnou činnost. Z trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných lze zmínit zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TZ, trestné činy úplatkářství podle § 331 a násl. TZ, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 TZ, který je často spáchán mařením rozhodnutí o zákazu řízení motorových vozidel. Peněžitý trest může být uložen i v případech trestného činu výtržnictví podle § 358 TZ. Vhodným příkladem je výtržnictví na sportovních událostech (například fotbalových zápasech).¹⁵² V těchto případech jsou pachateli nejčastěji fanoušci, kteří pravidelně utrácí nemalé částky za vstupenky, z čehož lze usuzovat, že je splněna podmínka dostatečných majetkových poměrů pachatele.¹⁵³

Ze skupiny obecně nebezpečných trestných činů je v souvislosti s peněžitým trestem nejvýznamnější trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ. Jak již bylo uvedeno, jedná se o trestný čin, za který byl v posledních 6 letech peněžitý trest ukládán nejčastěji. Dále lze uvést drogové trestné činy upravené v § 283 až 286 TZ, u kterých lze vycházet z usnesení Nejvyššího soudu. V daném případě byl pachatel distributor pervitinu, kterému se uložením peněžitého trestu ztížil přístup k psychotropním látkám, což způsobilo, že dané látky nebyl schopen distribuovat ani dalším osobám. Pozitivem takového rozhodnutí je, že je účel trestu naplněn již tím, že se dotyčné osobě ztíží přístup k těmto látkám.¹⁵⁴

Na závěr bych uvedla okruh trestných činů, které sice nemají majetkovou povahu, nicméně mohou být spáchány za úplatu. Příkladem je trestný čin kuplířství podle § 189 TZ, kdy peněžitý trest postihuje peněžní prostředky pachatele, které by mu umožnily další páchaní trestné

¹⁵¹ HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 8 s. Obdobně PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 886 s.

¹⁵² U těchto trestných činů je vhodné vedle peněžitého trestu uložit i trest podle § 76 TZ.

¹⁵³ HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 7 s.

¹⁵⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. 4 Tdo 293/2013. Obdobně PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 886 s.

činnosti.¹⁵⁵ Ve spojení s tímto trestným činem je vhodné zmínit případ, který rozhodoval Obvodní soud pro Prahu 1,¹⁵⁶ ve kterém byl organizátorovi trestného činu kuplířství uložen peněžitý trest ve výši 1.000.000 Kč. V dané věci následně rozhodoval odvolací soud, který dokonce dospěl k závěru, že výměra uloženého peněžitého trestu měla být ještě vyšší. V rámci svého rozhodování odvolací soud zohlednil především délku období, ve kterém docházelo k trestné činnosti, a rozsah trestné činnosti.¹⁵⁷ Ve spojení s dalším případem¹⁵⁸ bych chtěla zdůraznit, že soudy nemají ukládat ani příliš mírné peněžité tresty, které jsou ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti spáchaných trestných činů a neberou dostatečně v potaz osobu pachatele s ohledem na zásadu individualizace trestu.¹⁵⁹

Statistická data týkající se trestných činů, za které jsou nejčastěji ukládány peněžité tresty v praxi, byla uvedena v kapitole 1.4 této práce.

2.5. Postup v případě nezaplacení peněžitého trestu

Novela č. 333/2020 Sb. přinesla podle mého názoru velmi pozitivní změnu, když vypustila ustanovení o náhradním trestu odnětí svobody, resp. o přeměně peněžitého trestu na alternativní tresty obecně prospěšných prací nebo domácího vězení.¹⁶⁰ Nově tedy lze přeměnit peněžitý trest nebo jeho zbytek pouze v trest odnětí svobody a současně stanovit způsob jeho výkonu.¹⁶¹ I po nabytí účinnosti novely č. 333/2020 Sb. upravuje postup při nezaplacení tohoto trestu § 69 TZ, nicméně nadpis „*Náhradní trest odnětí svobody*“ daného ustanovení byl nahrazen zněním „*Výkon peněžitého trestu*“.

Hlavním důvodem kritiky předchozí úpravy přeměny peněžitého trestu byla skutečnost, že jsou alternativní tresty vnímány některými pachateli mnohem příznivěji, což může podstatně snížit motivaci k zaplacení peněžitého trestu. Z tohoto důvodu bylo vhodnější primárně uložit

¹⁵⁵ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2012. cit. dílo, 886 s.

¹⁵⁶ Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1, sp. zn. 67 T 62/2015; HACKL, Vladimír. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2020-11-30].

¹⁵⁷ HACKL, Vladimír. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2020-11-30].

¹⁵⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2015, sp. zn. 7 Tz 19/2015.

¹⁵⁹ SULITKA, Dušan a Pavel ŠÁMAL. 2017. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-10].

¹⁶⁰ Srov. § 69 TZ a § 344 TR.

¹⁶¹ K hlavním cílům novely č. 333/2020 Sb. také např. ČTK. *Novela trestního zákoníku a trestního řádu podpoří častější peněžité tresty*. Advokátní deník [online]. 2020. [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: <<https://advokatnidenik.cz/2020/07/23/novela-trestniho-zakoniku-a-trestniho-radu-podpori-castejsi-penezite-tresty/>>.

alternativní tresty obecně prospěšných prací nebo domácího vězení a k uložení peněžitého trestu přistoupit až v případě, že nejsou zcela nebo částečně vykonány. Nespornou nevýhodou náhradního trestu odnětí svobody byla značná časová náročnost. V řadě případů nebyl vykonán ani příslušný alternativní trest, což vedlo k tomu, že se přece jen přistoupilo k přeměně v trest odnětí svobody jen s výrazným časovým odstupem. Postupné přeměňování více alternativních trestů bylo zcela oprávněně terčem kritiky nejen ze strany soudů.¹⁶²

Další problém v souvislosti s přeměnou peněžitého trestu podle dřívější úpravy představoval nejednotný výklad příslušného zákonného ustanovení. Vystávala otázka, zda je přípustné přeměnit peněžitý trest na náhradní trest odnětí svobody, aniž bylo nejprve přistoupeno k přeměně na příslušné alternativní tresty. Daná otázka je však novelou č. 333/2020 Sb. definitivně vyřešena.¹⁶³

2.5.1. Přeměna peněžitého trestu

Přeměnu peněžitého trestu upravuje § 69 odst. 2 TZ. Soud má možnost přeměnit peněžitý trest nebo jeho zbytek na trest odnětí svobody po marném uplynutí doby, ve které byl pachatel povinen peněžitý trest zaplatit, a pokud je zřejmé, že by vymáhání peněžitého trestu mohlo být zmařeno nebo by bylo bezvýsledné. Doba pro zaplacení může být stanovena ve výzvě soudu nebo se může jednat o dobu, na kterou byl výkon peněžitého trestu odložen, nebo na kterou byly povoleny splátky. Pod pojmem zmaření vymáhání si můžeme představit jednání, kterým pachatel účelově zcizuje majetek, ze kterého může být peněžitý trest zaplacen, ukrývá majetek, zatajuje příjmy nebo se jich bezdůvodně vzdává.¹⁶⁴ Dále se může jednat o situaci, kdy pachatel bez vážného důvodu nepracuje nebo neposkytuje součinnost. Jedná se tedy o situace, kdy došlo ke změně poměrů pachatele na základě skutečností závislých na jeho vůli. Vedle zmaření vymáhání byla novelou č. 333/2020 Sb. vhodně zakotvena i bezvýslednost vymáhání peněžitého trestu. Při zkoumání zřejmé bezvýslednosti musí předseda senátu přihlížet k majetkovým poměrům pachatele, případně musí přihlížet k jiným okolnostem, ze kterých tato skutečnost vyplývá.

¹⁶² Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 20 s.; SCHEINOST, Miroslav a kol. 2014. cit. dílo, 106 s.

¹⁶³ Srov. ŠÁMAL, Pavel. 2018. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-13]; ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 272–273 s.

¹⁶⁴ ŠKVAJN, Petr. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. III. díl. Praha: C.H. Beck, 2013b. Velké komentáře. 3913 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

Rozumí se jimi situace, kdy majetkové poměry pachatele neumožňují, aby byl peněžitý trest v dohledné době vymožen, případně i jiná okolnost, která zabraňuje vymožení peněžitého trestu.¹⁶⁵

K přeměně peněžitého trestu však nesmí dojít z příčin, které odůvodňují postup podle § 342a odst. 1 TŘ, jelikož upuštění od peněžitého trestu má přednost před jeho přeměnou. Rozhodne-li soud o přeměně na trest odnětí svobody, stanoví zároveň způsob jeho výkonu, což znamená, že určí druh věznice, do které bude pachatel zařazen.¹⁶⁶ Z tohoto důvodu je vyloučeno, aby soud rozhodl o tom, že se výkon trestu odnětí svobody podmíněně odkládá.¹⁶⁷

Dřívější náhradní trest odnětí svobody bylo přípustné uložit nejdéle na dobu 4 let. V novele č. 333/2020 Sb. je tato skutečnost promítnuta v § 69 odst. 2 věta za středníkem TZ, když je stanoveno, že „[...] každá nezaplacená částka odpovídající jedné denní sazbě se počítá za dva dny odnětí svobody.“¹⁶⁸ Soud tedy nejprve zkoumá výši částky peněžitého trestu, která ještě nebyla zaplacená, následně ji vydělí výši denní sazby a výsledné číslo zaokrouhlí dolů, jelikož lze přeměnit pouze celé denní sazby. Tento výsledek se vynásobí dvěma, což představuje finální počet dnů trestu odnětí svobody, na který je peněžitý trest přeměněn.¹⁶⁹

Zakotvení převodního mechanismu, který je navázán pouze na počet denních sazeb, se mi jeví jako správný krok, nicméně souhlasím s názorem Drápala, že má být zvoleno opačné nastavení, podle kterého dvě denní sazby odpovídají jednomu dni odnětí svobody. Současné nastavení patří mezi nejpřísnější v rámci evropských států, což není ze strany zákonodárce ničím odůvodněno. Do budoucna by proto mělo dojít ke zmírnění tohoto ustanovení, protože považuji současné nastavení za příliš přísné. S ohledem na provedenou analýzu Drápala si myslím, že je vhodnější zvolit opačné nastavení, kdy budou dvě denní sazby odpovídat jednomu dni odnětí svobody.¹⁷⁰

¹⁶⁵ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. cit. dílo, 859 s. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 333/2020 Sb. 30 s. se nesmí jednat o okolnosti, jež odůvodňují postup podle § 342 TŘ nebo podle § 342a TŘ.

¹⁶⁶ § 69 odst. 2 ve spojení s § 56 TZ.

¹⁶⁷ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. cit. dílo, 860–861 s.

¹⁶⁸ Nejvyšší počet denních sazeb činí 730, pokud se jedna nezaplacená denní sazba počítá za dva dny odnětí svobody, tak maximální délka činí 1460 dnů, což jsou v přepočtu 4 roky.

¹⁶⁹ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. cit. dílo, 858–859 s.

¹⁷⁰ Srov. DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 98–99 s. Srovnání převodního mechanismu při přeměně na trest odnětí svobody u ostatních evropských států tamtéž.

2.6. Zahlazení odsouzení

Problematika zahlazení odsouzení (též tzv. *fikce neodsouzení*) má pomoci ke zmírnění negativních následků vyvolaných spácháním trestného činu a odsouzením za něj. Je-li spáchán trestný čin, je s tím spojena řada negativních důsledků, které nespočívají pouze v odsouzení pachatele a jeho povinnosti vykonat uložený trest. Výkon trestu pak neznamená automaticky zánik ostatních následků, jež mohou být trestněprávní (například problematika recidivy) i následků, které nezasahují do trestněprávní oblasti. Konstrukce zahlazení odsouzení má poskytnout možnost začlenit se zpět do společnosti a fungovat tak, aby pachatel nepodlehnutí páčání další trestné činnosti. Příčinou opakování trestné činnosti může být nepochybně i nedostatek finančních prostředků z důvodu nepřijetí do zaměstnání kvůli nesplnění podmínky bezúhonnosti.¹⁷¹

Pokud je uloženo více trestů vedle sebe (například trest odnětí svobody a peněžitý trest), posuzuje se fikce neodsouzení jako jeden celek, což znamená, že se u jednotlivých trestů uložených vedle sebe posoudí okamžik pro zahlazení odsouzení každého z nich samostatně a rozhodující okamžik pro zahlazení odsouzení bude až ten poslední. Je-li vedle peněžitého trestu uloženo i ochranné opatření, nemůže nastat fikce neodsouzení dříve, než bude ochranné opatření vykonáno nebo bude od jeho výkonu upuštěno.¹⁷²

Novela č. 333/2020 Sb. se dotkla i problematiky zahlazení odsouzení, a to konkrétně zahlazení ze zákona a z rozhodnutí soudu.¹⁷³

Úprava zahlazení odsouzení *ex lege* v souvislosti s peněžitým trestem je upravena v § 69 odst. 3 TZ, které stanovuje, že: „[n]a pachatele, kterému byl uložen peněžitý trest za jiný trestný čin než zvlášť závažný zločin, se hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo od výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno.“ Výkonem peněžitého trestu se rozumí zaplacení v plné výši nebo započtení podle § 92 TZ.¹⁷⁴ Jedná se o důležité zmírnění podmínek, které považují za správný krok, protože mohou přispět k větší motivaci pachatele k řádnému a včasnému zaplacení peněžitého trestu.¹⁷⁵ Vykoná-li pachatel řádně peněžitý trest, nedojde k přeměně na trest odnětí svobody, u kterého jsou stanoveny delší doby pro zahlazení

¹⁷¹ K tomu více HERANOVÁ, Simona. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017, cit. dílo, 457 s.

¹⁷² § 105 odst. 5 a odst. 6 TZ.

¹⁷³ Srov. čl. 62 písm. g) Ústavy a čl. 63 odst. 1 písm. k) Ústavy.

¹⁷⁴ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. 2020. cit. dílo, 861 s.

¹⁷⁵ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 26 s.

odsouzení.¹⁷⁶ Zároveň tato změna zohlednila rozdíl pro zahlazení peněžitého trestu oproti trestu obecně prospěšných prací, který lze obecně uložit za přečin.¹⁷⁷

Výše uvedená změna se zároveň promítla do podmínek zahlazení odsouzení rozhodnutím soudu podle § 105 TZ, když soud zahladí odsouzení, pokud vedl odsouzený po výkonu nebo prominutí peněžitého trestu anebo promlčení jeho výkonu řádný život nepřetržitě po dobu nejméně jednoho roku, jedná-li se o odsouzení k peněžitému trestu za zvlášť závažný zločin. Při posuzování, zda vedl odsouzený řádný život, je nezbytné posoudit více skutečností a vycházet z dřívějších soudních rozhodnutí, které se touto otázkou zabývaly. Řádný život nelze hodnotit pouze na základě výkonu pracovní činnosti odsouzeným. Je nezbytné zhodnotit i jeho chování mimo pracoviště a dále zohlednit jeho rodinné vztahy.¹⁷⁸ Soud se nesmí spokojit s pouhým potvrzením, že dle rejstříku trestů nebyl ve sledovaném období odsouzen, a má přihlídnout k dalším skutečnostem, které nasvědčují tomu, že vedl řádný život.¹⁷⁹ Soud se má při své úvaze zaměřit i na to, zda odsouzený dodržoval právní řád, plnil své povinnosti vůči státu a společnosti, nezneužíval svých práv, nenarušoval občanské soužití, nedopouštěl se přestupků, jiných deliktů a trestných činů.¹⁸⁰ Naopak po něm nelze požadovat, aby najednou bezchybně dodržoval stanovený program a nedopouštěl se žádných chyb. Je potřeba zohlednit jeho případný postupný vývoj i z kriminologického hlediska a nelze očekávat, že se odsouzený napraví „přes noc“. Nastane-li porušení určitých uložených povinností, musí soud vždy posoudit důvody nedodržení, vývoj osobnosti pachatele včetně jeho motivace. Motivace pachatele může být klíčová pro rozhodnutí soudu, zda odsouzení zahladí. Považuji za vhodné uvést, že i při opakování trestné činnosti pachatele, může soud dospět k názoru, že vedl řádný život, pokud je z daného vývoje okolností zřejmé, že se snaží napravit a v budoucnu již v páčání trestné činnosti nepokračovat.¹⁸¹ Z výše uvedeného vyplývá, že každý případ musí být zhodnocen individuálně na základě pečlivé analýzy rozhodných skutečností uvedených výše.

¹⁷⁶ Srov. § 105 odst. 1 TZ.

¹⁷⁷ Srov. § 62 odst. 1 ve spojení s § 65 odst. 4 TZ.

¹⁷⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soud ČSSR ze dne 15. června 1967, sp. zn. 8 Tz 45/67, č. 11/1968 Sb. rozh. tr.

¹⁷⁹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 9. srpna 1972, sp. zn. 2 Tz 69/72, č. 59/1973 Sb. rozh. tr.

¹⁸⁰ Srov. přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. ledna 2018, sp. zn. 3 Tz 92/2017, č. 658/2018 Sb. rozh. tr.

¹⁸¹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2018, sp. zn. II. ÚS 482/18; náleží Ústavního soudu ze dne 15. srpna 2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17.

3. Procesněprávní úprava peněžitého trestu

Jelikož je procesní úprava peněžitého trestu značně roztržštěná, uvádím pro lepší orientaci výčet relevantních ustanovení týkajících se peněžitého trestu. Peněžitý trest je na procesní úrovni upraven zejména v § 314e, § 341 až § 344b TŘ a § 75 až § 76a vnitřního a kancelářského řádu pro soudy. Lze také zmínit § 7a a § 8 TŘ. V souladu s § 343 odst. 4 TŘ se při správě placení peněžitého trestu postupuje podle daňového řádu¹⁸² a v návaznosti na § 344a TŘ je relevantní zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Procesní úpravu dále obsahuje zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí. Právní pomocí cizozemským orgánům spočívající v zajištění výkonu peněžitého trestu se zabývá § 47 odst. 1 písm. b) ZMJS. Důležité je i ustanovení § 416 odst. 1 IZ, podle kterého se osvobození dlužníka od placení pohledávek nevztahuje na výkon peněžitého trestu uloženého za úmyslný trestný čin.¹⁸³

3.1. Role státního zástupce

Při ukládání peněžitého trestu spatřují soudy problém v dostatečném zjišťování poměrů obviněného, resp. podezřelého.¹⁸⁴ Nejvyšší soud považuje dostatečné zjištění majetkových poměrů již v přípravném řízení za důležitou podmínku pro uložení peněžitého trestu. Z tohoto důvodu má významné postavení právě státní zástupce, který má v rámci dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení mimo jiné zajistit přiměřené objasnění majetkových poměrů obviněného, resp. podezřelého.¹⁸⁵ Pro správnou činnost má státní zástupce v přípravném řízení (i v řízení před soudem) vždy zkoumat zejména zákonné předpoklady pro uložení peněžitého trestu, povahu a závažnost spáchaného trestného činu, osobní a majetkové poměry obviněného, resp. podezřelého pro zajištění dobytosti tohoto trestu a oprávněné zájmy poškozeného.¹⁸⁶

V rámci přípravného řízení může také vést policejní orgán k náležitému objasnění majetkových poměrů obviněného, resp. podezřelého například uložením pokynu ve smyslu § 174

¹⁸² Postup dle DŘ byl zaveden novelou provedenou zákonem č. 459/2011 Sb. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že cílem je zefektivnění postupu při vymáhání peněžitého trestu. Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb. 73 s.

¹⁸³ Obdobně ŠEBA, Jan. 2019. cit. dílo, 38 s.

¹⁸⁴ Tato informace je dovozena na základě odborných seminářů, na které odkazuje důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb.

¹⁸⁵ § 174 TŘ. Tento požadavek na státního zástupce se vyskytuje i v souvislosti s možností uložení trestu propadnutí majetku nebo jiného trestu, který by pachatele postihl na majetku. Srov. bod 53 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016-II, č. 12/2018 Sb. rozh. tr.

¹⁸⁶ HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 4 s.

odst. 2 písm. a) TŘ, případně dle § 157 odst. 2 TŘ.¹⁸⁷ Dále přichází v úvahu obecný přípis, ve kterém požádá policejní orgán, aby při výslechu obviněného, resp. podezřelého zjišťoval majetkové poměry a zjištěné informace uvedl do protokolu o výslechu.¹⁸⁸ Shledá-li státní zástupce přípustnost uložení peněžitého trestu, má již v přípravném řízení zohlednit všechny skutečnosti, které mají vliv na přípustnost uložení tohoto trestu.¹⁸⁹ Protože zjišťování majetkových poměrů činí v praxi často problémy, může státní zástupce vycházet z metodiky NSZ.

Přestože z trestního řádu přímo nevyplývá povinnost státního zástupce přiložit podklady pro uložení peněžitého trestu k obžalobě, lze ji odvozovat z postavení státního zástupce jako veřejného žalobce a ze zásady obžalovací ve smyslu § 2 odst. 8 TŘ. Z tohoto důvodu má státní zástupce v odůvodněných případech navrhnout peněžitý trest již v obžalobě.¹⁹⁰ Dalším úkolem státního zástupce je zhodnocení, zda je vhodné využít institut zajištění výkonu peněžitého trestu podle § 344a TŘ nebo navrhnout uložení peněžitého trestu po skončení přípravného řízení.¹⁹¹ Institutu zajištění výkonu je věnována kapitola 3.4 této práce.

Dalšími úkoly státního zástupce jsou zejména příprava na hlavní líčení, doplnění dokazování v souvislosti s objasněním majetkových poměrů obviněného a závěrečný návrh ohledně výroku o trestu při závěrečné řeči. Pokud státní zástupce netrvá na uložení peněžitého trestu, přestože ho navrhl, má povinnost se zvlášť zabývat důvody, pro které soud neuložil peněžitý trest.¹⁹² Některá státní zastupitelství navíc vydávají organizační opatření nebo pokyny, ve kterých stanovují povinnost státního zástupce podat opravný prostředek, pokud není vyhověno návrhu na uložení peněžitého trestu. Takovou praxi hodnotím pozitivně, jelikož může napomoci vyššímu ukládání peněžitého trestu, a jsem toho názoru, že má být přejata i ostatními státními zastupitelstvími, příp. zakotvena do pokynu obecné povahy č. 9/2019.¹⁹³

¹⁸⁷ Srov. bod 55 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016-II; Trestní kolegium Nejvyššího soudu. 2014. cit. dílo, část IX bod 2.

¹⁸⁸ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 12 s. Tamtéž odkazováno na přípis okresního státního zástupce v Jičíně ze dne 7. prosince 2016, sp. zn. 1 SPR 356/2016-14.

¹⁸⁹ Srov. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 4 a 31 s. Bude-li státní zástupce zkoumat poměry obviněného, neměl by se spokojit pouze s institutem zajištění majetku podle § 344a TŘ.

¹⁹⁰ Srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 14. května 2008, sp. zn. II ÚS 2014/07, č. 86/2008 Sb. nál. a usn. ÚS.

¹⁹¹ Srov. Trestní kolegium Nejvyššího soudu. 2014. cit. dílo, část 2.

¹⁹² Srov. čl. 113 odst. 3, čl. 108 odst. 3, čl. 112 odst. 3 a čl. 113 odst. 1 pokynu obecné povahy č. 9/2019.

¹⁹³ Srov. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 27 s.

Role státního zástupce se projevuje také při sjednávání dohody o vině a trestu, ve které je v souladu s § 175a odst. 6 písm. f) TŘ obsažena případně i výměra peněžitého trestu. Z tohoto důvodu je potřeba, aby byly zjištěny všechny potřebné podklady pro určení výměry peněžitého trestu. Z řady jednání o sjednávání dohod o vině a trestu mimo jiné vyplývá, že je peněžitý trest pachateli skutečně vnímán jako trest, který je nepříznivě postihne.¹⁹⁴ Na druhou stranu je vhodné opět upozornit, že při sjednávání těchto dohod nemá docházet k nedůvodnému zvýhodňování majetnějších osob, jak jsem uvedla v části 1 této práce.

3.2. Zjišťování osobních a majetkových poměrů

Pro uložení přiměřeného peněžitého trestu je klíčové dostatečné zjištění osobních a majetkových poměrů obviněného, resp. podezřelého,¹⁹⁵ jelikož se od nich odvíjí výše denní sazby. Již bylo uvedeno, že zjišťování osobních a majetkových poměrů může být velmi problematické a může tvořit překážku správnému ukládání peněžitého trestu, proto se tomuto tématu věnuji na následujících řádcích.

Nezbytnost zjišťování poměrů obviněného, resp. podezřelého, kterou zdůrazňoval i Nejvyšší soud,¹⁹⁶ reflektovala novela č. 333/2020 Sb. Touto novelou byl odstraněn rozpor mezi hmotněprávními ustanoveními § 39 odst. 1 TZ a § 68 odst. 3 TZ a procesním ustanovením § 89 odst. 1 písm. d) TŘ. Tím byla zakotvena povinnost dokazovat vedle osobních poměrů i rodinné, majetkové a jiné poměry v nezbytném rozsahu. Další změnou je přesun dotazování obviněného, resp. podezřelého na jeho osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry v rozsahu, které umožní stanovit výměru peněžitého trestu, do § 92 odst. 2 TŘ. V rámci tohoto postupu mají orgány činné v trestním řízení podrobně a cíleně vyslechnout obviněného, resp. podezřelého a zjistit všechny podstatné okolnosti pro výběr druhu trestu a jeho výměry, bude-li rozhodnuto o jeho vině.¹⁹⁷ Otázkou zůstává, nakolik je tato právní úprava způsobilá efektivně změnit postup orgánů činných v trestním řízení při zjišťování poměrů obviněného, resp. podezřelého.

Zjišťování majetkových poměrů může mít v závislosti na povaze a závažnosti spáchaného trestného činu následující formy: (i) kvalifikovaný výslech, (ii) prohlášení o majetku, nebo (iii) finanční šetření. Kvalifikovaný výslech může být ve formě úředního záznamu o podaném

¹⁹⁴ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 22–30 s.

¹⁹⁵ Pro zjednodušení bude používáno také „poměry obviněného, resp. podezřelého“.

¹⁹⁶ Srov. bod 53 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016-II.

¹⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 27–28 s. Obdobně ŠÁMAL, Pavel. 2018. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-13].

vysvětlení¹⁹⁸ nebo výpovědi zapsané do protokolu.¹⁹⁹ Pokud se koná zkrácené přípravné řízení nebo řízení před samosoudcem je vhodné využít jako zdroj relevantních informací o majetkových poměrech kvalifikovaný výslech a prohlášení o majetku.²⁰⁰

K efektivnějšímu zjišťování poměrů obviněného, resp. podezřelého může přispět užší spolupráce státního zástupce s policejním orgánem během přípravného řízení.²⁰¹ Nelze však požadovat, aby se důkladně zjišťovaly poměry obviněného, resp. podezřelého u všech trestných činů, jelikož by se jednalo o nepřiměřené zatížení příslušných orgánů z personálního i časového hlediska. Proto se mi jeví jako vhodnější řešení, pokud příslušné orgány nejprve daný případ náležitě zanalyzují a zváží, zda je přípustné uložit peněžitý trest a teprve následně budou zkoumat osobní a majetkové poměry obviněného, resp. podezřelého.²⁰²

3.2.1. Kvalifikovaný výslech a prohlášení o majetku

Kvalifikovaný výslech se od klasického výsledku liší tím, že je v přiměřeném rozsahu směřována pozornost i na získání důkazů o majetkových poměrech obviněného, resp. podezřelého. Ke spolehlivějšímu zjištění informací může sloužit okruh vzorových otázek utvořený praxí státních zastupitelství, které mají přispět k vytvoření majetkového profilu obviněného, resp. podezřelého. Při výslechu zcela jistě nemá chybět otázka, zda je obviněný, resp. podezřelý v pracovněprávním či jiném obdobném poměru. Je-li zaměstnán, je žádoucí zjistit především jeho čistý měsíční příjem. Dále je nezbytné zjistit, zda má i jiné příjmy mimo zaměstnání. Pokud není zaměstnán a nemá ani jiný obdobný příjem plynoucí například z podnikání, je důležité zjistit zdroj jeho obživy, kterou mohou zajišťovat rodiče, manžel nebo jiné osoby. Další otázky je vhodné směřovat na případnou vyživovací povinnost a její výši, identifikaci účtu nebo účtů u platebních institucí, na které mu jsou převáděny peněžní prostředky, dluhy, včetně jejich výše a frekvence splátek a číslo účtu, ze kterého jsou hrazeny.²⁰³ Další vzorové otázky jsou v demonstrativně uvedeny metodice NSZ.

¹⁹⁸ V souladu s § 158 odst. 5 TŘ lze tento úřední záznam použít jako důkaz při splnění podmínek § 211 odst. 6 TŘ.

¹⁹⁹ Srov. § 95 TŘ. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 13 s.

²⁰⁰ Tento názor vyjádřila většina krajských státních zastupitelství na základě žádosti Nejvyššího státního zastupitelství. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 13 s.

²⁰¹ ŠÁMAL, Pavel. 2018. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-13].

²⁰² Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 18 s. Obdobně ŠÁMAL, Pavel. 2018. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-13].

²⁰³ U dluhů se může jednat např. o klasické půjčky, úvěry, ale i hypotéky či podobné závazky. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 14 s.

Jelikož se nelze spoléhat na úplnou pravdivost odpovědí, je žádoucí získané informace prověřit. K tomu mohou sloužit zprávy od zaměstnavatelů, úřadu práce nebo České správy sociálního zabezpečení.²⁰⁴ Připadá v úvahu zjišťování údajů z různých veřejných rejstříků a evidencí jako například katastru nemovitostí, centrální evidence exekucí nebo obchodního rejstříku.²⁰⁵ Mimo to mají orgány činné v trestním řízení přístup k údajům z neveřejných seznamů jako například registru silničních vozidel, centrální evidence účtů a evidence skutečných majitelů.²⁰⁶

Další možností zjištění majetkových poměrů je prohlášení o majetku podle § 7a TŘ s tím, že oproti kvalifikovanému výsledku jej lze v souladu s § 7a odst. 1 věta první TŘ požadovat až u obviněného. U prohlášení o majetku se preferuje písemná forma a je možné k jeho učinění vyzvat i osoby blízké, které mohou mít o majetkových poměrech obviněného přehled. Na druhou stranu mají osoby blízké za podmínek uvedených v § 7a odst. 1 TŘ právo odepřít výpověď. Výzva k prohlášení o majetku je aktem *sui generis*, a přestože není zákonný požadavek na její odůvodnění, doporučuje se, aby určité odůvodnění obsahovala. Demonstrativní výčet údajů, které jsou předmětem prohlášení o majetku, je uveden v § 7a odst. 2 TŘ. Jelikož se nejedná o taxativní výčet, může výzva obsahovat další otázky, které mohou být shodné s otázkami kladenými při kvalifikovaném výsledku.²⁰⁷ V souladu s § 7a odst. 3 TŘ může příslušný orgán činný v trestním řízení vyzvat obviněného k učinění nového prohlášení o majetku, pokud má důvodně za to, že změnil y jeho majetkové poměry.

3.2.2. Finanční šetření

Ve složitějších případech je naopak vhodné využít institut finančního šetření ve smyslu závazného pokynu policejního prezidenta č. 174/2011 ze dne 12. září 2011 k provádění finančního šetření v trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů. Finanční šetření umožňuje podrobnější či úplné zjištění majetkového profilu obviněného, resp. podezřelého. Finanční šetření zahrnuje

²⁰⁴ HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 14–15 s. K poskytování informací zaměstnavateli srov. SOBOTKA, Robert. *Je zaměstnavatel oprávněn poskytnout Policii ČR na její žádost informace o majetkových poměrech zaměstnance bez souhlasu soudu a bez souhlasu dotčeného zaměstnance?* Epravo.cz [online]. 2019. [cit. 2021-02-20].

²⁰⁵ Srov. § 52 zákona o katastru nemovitostí, § 125 odst. 3 exekučního řádu, § 1 zákona o veřejných rejstřících, § 66 zákona o Policii České republiky.

²⁰⁶ Srov. § 4 a 5 zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, § 6 zákona o centrální evidenci účtů, § 118g odst. 3 zákona o veřejných rejstřících.

²⁰⁷ HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 16–17 s.

vyhledávání, dokumentaci a zajištění majetku pro trestní řízení a vyhotovení majetkového profilu pro účely zajištění výkonu peněžitého trestu nebo zajištění nároku poškozeného v trestním řízení. V rámci finančního šetření se zároveň ověřují informace z registrů a evidencí, jak bylo popsáno výše.²⁰⁸ Podle rozsahu šetření se rozlišuje zkrácené a komplexní finanční šetření. Jednotlivé podmínky pro konání zkráceného nebo komplexního finančního šetření stejně jako jejich jednotlivé fáze popisuje výše uvedený závazný pokyn policejního prezidenta.²⁰⁹

Jako určitý nedostatek současné úpravy vnímám zařazení závěrečné zprávy o výsledcích finančního šetření do trestního spisu. Závěrečná zpráva obsahuje i uskutečněné zajišťovací úkony a způsob jejich provedení. Obviněný i jiné osoby se tak mohou seznámit s konkrétními postupy, čímž se mohou připravit na případné budoucí šetření. Jelikož může tato skutečnost nepochybně negativně ovlivnit úspěšnost dalšího finančního šetření ztotožňuji se s názorem, že je vhodnější, aby se místo závěrečné zprávy vyhotovil pouze úřední záznam o majetkovém profilu obviněného a přehled zajištěného majetku.²¹⁰

3.2.3. Údaje podléhající bankovnímu tajemství a daňové mlčenlivosti

V rámci zjišťování majetkových poměrů mohou orgány činné v trestním řízení skrze centrální evidenci účtů rychle zjistit informaci o existenci bankovního účtu klienta, případně i identifikaci instituce, která daný účet vede.²¹¹ Pokud se však jedná o poskytnutí informací, které jsou předmětem bankovního tajemství, a údajů z evidence investičních nástrojů a zaknihovaných cenných papírů je v souladu s § 8 odst. 2 TŘ nezbytná žádost předsedy senátu, resp. státního zástupce. Příkladem bankovního tajemství je stav na účtu.²¹² Postup podle § 8 odst. 2 TŘ lze aplikovat i pro zajištění výkonu peněžitého trestu.

²⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 55/2017 Sb. bod 2 až 5.

²⁰⁹ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174/2011 ze dne 12. září 2011 k provádění finančního šetření v trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 17–18 s.

²¹⁰ KOTLÁN, Pavel. *Zajišťování majetku v trestním řízení*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2019 (5). [cit. 2020-11-30].

²¹¹ § 4, § 6 a § 8 zákona o centrální evidenci účtů. Danou informaci má ČNB poskytnout nejpozději do 24 hodin od podání žádosti, která se podává skrze datovou schránku. Výhodou je, že odpadne zdoluhavý proces dotazování jednotlivých institucí, zda má dotčená osoba u instituce bankovní účet. Srov. SUCHÁ, Anna. *Centrální evidence účtů - účinná ochrana a tvrdý dozor?* In: Právní prostor [online]. 2017. [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/financni-pravo/centralni-evidence-uctu-ucinna-ochrana-a-tvrdy-dozor>>.

²¹² § 38 odst. 1 zákona o bankách.

Další způsob získání informací o majetkových poměrech obviněného zakotvuje § 8 odst. 3 TŘ, který umožňuje sledování bankovního účtu nebo účtu u osoby oprávněné k evidenci investičních nástrojů nebo zaknihovaných cenných papírů, a to na dobu maximálně 6 měsíců.²¹³ Tento postup lze očekávat především u závažnějších trestných činů, jinak se může jednat o nepřiměřený zásah do práv obviněného.

Jistý nedostatek právní úpravy spatřuji v tom, že ke zjištění majetkových poměrů nelze vyžadovat informace z rozhodnutí o stanovení daně z příjmu. Tyto informace mohou být v určitých případech poskytnuty, aniž by se jednalo o porušení povinnosti mlčenlivosti podle daňového řádu, nicméně se mezi ně neřadí zjišťování majetkových poměrů.²¹⁴ Přitom daňové tvrzení (spolu s poskytnutou výpovědí) může pomoci zjistit majetkové poměry obviněného. Z tohoto důvodu se ztotožňuji s názorem Drápala, že je vhodné, aby měly soudy možnost se seznámit s daňovými tvrzeními obviněného, přestože se nemusí vždy jednat o stoprocentně spolehlivý materiál. Drápal zároveň nabízí řešení inspirované právní úpravou Estonska, podle které by se daňová přiznání zakládala přímo do spisu. Věřím, že takový postup ulehčí práci soudům a může pomoci častějšímu ukládání peněžitých trestů. Zároveň mi připadá daný návrh přijatelný i s ohledem na skutečnost, že se Drápal vypořádal s případnými problematickými aspekty tohoto postupu. Z těchto důvodů považuji za vhodné, aby tento návrh zákonodárce do budoucna zvažil.²¹⁵

3.3. Peněžitý trest uložený trestním příkazem

Problematika peněžitého trestu ukládaného trestním příkazem není v trestních zákonech rozsáhle upravena. Základ nalezneme v ustanovení § 314e odst. 2 písm. f) TŘ, které zakotvuje možnost uložit peněžitý trest trestním příkazem. Dané ustanovení je však nezbytné v určitých případech aplikovat společně s § 314e odst. 7 písm. a) TŘ, které zakotvuje limitaci v oblasti sankcionování mladistvých.²¹⁶ Možnost uložení peněžitého trestu právnickým osobám je zakotvena v § 37a písm. a) ZoTOPO. Ukládání peněžitého trestu trestním příkazem podporuje například i Doporučení Rady Evropy č. R (87) 18, které dává přednost ukládání peněžitého trestu

²¹³ Přestože je zákonem připuštěno sledování účtu i ve zkráceném přípravném řízení, nepřichází v úvahu s ohledem na lhůty stanovené v § 179b odst. 4 a § 179f odst. 2 písm. a) TŘ. ŠÁMAL, Pavel. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. I. díl. Praha: C.H. Beck, 2013a. Velké komentáře. 137 s. ISBN 978-80-7400-465-0. Lhůta 6 měsíců může být prodloužena v souladu s § 8 odst. 3 TŘ.

²¹⁴ Srov. § 8 odst. 2 TŘ a § 53 odst. 2 DŘ.

²¹⁵ K tomu bližie DRÁPAL, Jakub. 2019. cit. dílo, 94–95 s.

²¹⁶ Srov. § 63 ZSVM.

trestním příkazem před trestem odnětí svobody.²¹⁷ Na druhou stranu nepovažují za žádoucí, aby byl institut trestního příkazu nadužíván, jelikož se u něj neaplikují některé zásady jako jsou zásada obžalovací, veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti. Současně jsou oslabeny právo na obhajobu i zásada zvláštního, šetrného přístupu k poškozenému.²¹⁸

V důsledku novely č. 333/2020 Sb. nesmí v souladu s § 314e odst. 5 TŘ dvojnásobek počtu denních sazeb ani spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat 1 rok při ukládání peněžitého trestu trestním příkazem. Co se týče výměry peněžitého trestu uloženého trestním příkazem, považují za nežádoucí, že není soudce trestními zákony zvláště limitován. Jinými slovy může uložit peněžité trest až do výše 36.500.000 Kč v případě fyzických osob a do výše 1.460.000.000 Kč v případě právnických osob. Jelínek k tomu uvádí, že má být stanovena určitá limitace, kdy by mohl být peněžité trest uložen trestním příkazem například jen do výše 1.000.000 Kč. V této souvislosti lze uvést, že obdobný limit obsahuje například trest zákazu činnosti nebo trest domácího vězení, proto je v této souvislosti peněžité trest spíše výjimkou.²¹⁹ Požadavek Jelínka považují za správný a je podle mého názoru žádoucí, aby se zákonodárce na tuto problematiku do budoucna zaměřil.²²⁰

Za další úskalí považují možnou nedostatečnost zjištění osobních a majetkových poměrů obviněného, které ovlivňují výši denní sazby a tím i celkovou výměru peněžitého trestu.²²¹ Mohou nastat pochybnosti o tom, zda dokáže samosoudce zajistit dostatečné podklady pro uložení

²¹⁷ Srov. čl. II bod c) 3: Recommendation No. R (87) 18 of the Committee of Ministers to member states concerning the simplification of criminal justice adopted on 17 September 1987. [online]. [cit. 2021-02-20]. 4 s. Dostupné z: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804e19f8>>. Na základě tohoto doporučení byl do českého právního řádu v roce 1993 opětovně zakotven institut trestního příkazu. BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Trestněprávní alternativy v právních nástrojích OSN a Rady Evropy*. Brno: Masarykova Univerzita, 2011. [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Boledovicova_Lucie_5847.pdf>.

²¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. Kriminallistika. 2015a (2). 86 s. ISSN 1210-9150. Obdobně VANTUCH, Pavel. *Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby*. Trestní právo, 2013 (17), č. 7-8. 4-13 s. ISSN 1211-2860.

²¹⁹ Srov. § 314 odst. 2 TŘ.

²²⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní příkaz jako forma odklonu v trestním řízení. In: JELÍNEK, Jiří. a kol. *Alternativní řešení trestních věcí*. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce. Praha: Leges, 2015b. 15–16 s. ISBN 978-80-7502-109-0.

²²¹ Srov. MALECKÝ, Robert. *Zapíráte před soudem majetek? Sami si dláždíte cestu do vězení!* Hlídací pes [online]. 2016. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <<https://hlidacipes.org/zapirate-pred-soudem-majetek-sami-si-dlazdite-cestu-do-vezeni/>>.

přiměřeného peněžitého trestu, který bude zároveň dobytý, i ve zjednodušeném řízení. Pro zajištění možnosti určité obrany obviněného proti nepřiměřenému peněžitému trestu uloženému trestním příkazem je vhodné doplnit do trestního řádu ustanovení, které umožní obviněnému podat odpor pouze proti výroku o výši denní sazby. V souvislosti s tím se jeví jako vhodné řešení zakotvení obdobné právní úpravy jako je v Německu. V takovém případě by bylo možné podat odpor proti trestnímu příkazu pouze do výroku o výši denní sazby s tím, že by v následném řízení nebylo přípustné změnit celkový peněžitý trest v neprospěch obviněného (*zásada zákazu reformace in peius*).²²² Na potřebu zvážit zakotvení *zásady zákazu reformace in peius* v řízení po podaném odporu ve prospěch obviněného upozorňoval již Jelínek. Naprosto souhlasím s názorem, že současná právní úprava může značně ovlivnit rozhodování obviněného (a dalších oprávněných osob), zda podat odpor, když může dojít ke zhoršení jeho postavení v následném hlavním líčení.²²³ Dále věřím, že taková změna může pozitivně doplnit současnou českou právní úpravu, když výrok o počtu denních sazeb nabude právní moci a soud se bude v nařízeném hlavním líčení zabývat pouze výší denní sazby, která zohledňuje osobní a majetkové poměry obviněného.²²⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že při ukládání peněžitého trestu trestním příkazem lze uvažovat rovnou o dvou legislativních změnách.²²⁵ Již dlouhou dobu je upozorňováno na skutečnost, že je vhodné limitovat částku, kterou lze uložit trestním příkazem. Jako přiměřenou částku považuji částku navrhovanou Jelínkem (1.000.000 Kč). Druhý návrh na změnu se odvíjí od toho, že nelze zaručit dostatečné zjištění poměrů obviněného. Z tohoto důvodu je vhodné zakotvit možnost podat odpor ve prospěch obviněného pouze proti výši denní sazby. V následném hlavním líčení by se zároveň po podaném odporu ve prospěch obviněného uplatnila *zásada zákazu reformace in peius*.

²²² Srov. § 411 odst. 1 StPO; Anon. *Zvláštní způsob řízení: trestní příkaz (2)*. e-justice.europa.eu [online]. 2019. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_rights_of_defendants_in_criminal_proceedings_-169-DE-maximizeMS-en.do?clang=cs&idSubpage=1>. K zásadě zákazu reformace in peius ŠÁMAL, Pavel. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

²²³ JELÍNEK, Jiří. 2015a. cit. dílo, 99 s.; JELÍNEK, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří. a kol. 2015b. cit. dílo, 18 s.

²²⁴ Obdobně ŠEBA, Jan. 2019. cit. dílo, 45 s.

²²⁵ K dalším navrhovaným změnám týkajícím se obecně trestního příkazu JELÍNEK, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří. a kol. 2015b. cit. dílo, 13–19 s.

3.4. Zajištění výkonu peněžitého trestu

V souvislosti s peněžitým trestem mohou nastat komplikované situace spočívající v účelovém zbavování se majetku ze strany obviněného, což může ohrozit nebo zcela znemožnit pozdější úspěšný výkon tohoto trestu.²²⁶ Z tohoto důvodu byl novelou provedenou zákonem č. 86/2015 Sb. do § 344a TŘ včleněn institut zajištění výkonu peněžitého trestu, který má tomuto jednání zabránit dočasným omezením dispozičního práva vlastníka.²²⁷ Účelem tohoto institutu je zlepšení následné vymahatelnosti peněžitého trestu a zvýšení efektivity jeho výkonu díky zajištění určité části majetku, která bude použita na jeho úhradu. V souladu s § 343 odst. 3 TŘ se na úhradu peněžitého trestu, jehož výkon je zajištěn na majetku a jehož vymáhání bylo nařízeno, přednostně použije zajištěný majetek.

Podmínkou pro využití tohoto institutu je zahájení trestního stíhání.²²⁸ Zároveň je dostačující pouhé očekávání uložení peněžitého trestu. Na druhou stranu je vždy nezbytné respektovat závěry Ústavního soudu, který upozorňuje, že rozsah zajištění má být přiměřený a nelze postupovat svévolně. Pokud jsou tyto požadavky dodrženy nejedná se o zásah do ústavně chráněných práv, přestože jsou zasažena majetková práva obviněného.²²⁹ Jako další výhodu institutu zajištění výkonu vnímám jeho potenciál minimalizovat možnost záměrného snižování majetku obviněného až na úroveň, kdy jeho majetkové poměry (uměle vytvořené jako nepříznivé) umožňují stanovení výše denní sazby pouze při spodní hranici podle § 68 odst. 2 a odst. 3 věta třetí TZ.²³⁰

Ustanovení § 344a TŘ neobsahuje rozsáhlou úpravu rozhodování soudu, resp. státního zástupce o zajištění výkonu a jejich postupu, proto odkazuje na ustanovení § 47 odst. 4 až 6 a odst. 8 TŘ, jež mají být aplikována obdobně. Účel těchto dvou institutů (stejně jako institutu zajištění věcí důležitých pro trestní řízení podle § 77b TŘ) je však rozdílný. Zvláštním právním

²²⁶ Může se jednat o účelové převody majetku, schovávání, spotřebování apod. HOMOLA, Martin a Jana ZEŽULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 19 s.

²²⁷ Srov. bod 8 usnesení Ústavního soudu ze dne 20. června 2017, sp. zn. I. ÚS 855/17, č. 2305/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

²²⁸ Srov. § 32 TŘ ve spojení s § 160 TŘ.

²²⁹ Srov. bod 8, 9 a 15 usnesení Ústavního soudu ze dne 21. února 2017, sp. zn. III. ÚS 3742/16, č. 774/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

²³⁰ Srov. bod 15 usnesení Ústavního soudu ze dne 27. června 2017 sp. zn. II. ÚS 948/17.

předpisem, který upravuje výkon zajištění majetku a jeho správu je zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení.²³¹

V usnesení o zajištění výkonu²³² je potřeba určit část zajišťovaného majetku s tím, že věci vyloučené ze zajištění jsou demonstrativně vypočteny v § 3 zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Především se jedná o věci sloužící k uspokojení základních životních potřeb.²³³ Soud, resp. státní zástupce v souladu s § 47 odst. 4 TŘ „[...] *zakáže obviněnému, aby majetek uvedený v rozhodnutí o zajištění [...] po oznámení usnesení převedl na jiného nebo jej zatížil anebo aby jej záměrně poškozoval nebo ničil [...]*.“ Poté uloží obviněnému, aby sdělil všechny potřebné informace, které mohou mít vliv na zajištění majetku s upozorněním na důsledky spjaté s nevyhověním výzvě (uložení pořádkové pokuty podle § 66 TŘ).²³⁴ Je vhodné, aby usnesení obsahovalo i odůvodnění postupu soudu, resp. státního zástupce. Považuji také za žádoucí, aby byly před doručením usnesení o zajištění obviněnému vyrozuměny příslušné orgány nebo osoby, které mají evidenční, dohledovou nebo jinou povinnost k zajišťovanému majetku. Příkladem takového orgánu může být katastrální úřad. Lze souhlasit s názorem, že při zajišťování nemovitých věcí a peněžních prostředků na účtech, má být usnesení doručováno až po faktickém zajištění.²³⁵

Při případném přezkumu usnesení se hodnotí především zákonný podklad, zda byl vydán příslušným orgánem a zda není projevem svévole.²³⁶ Na druhou stranu jsou na usnesení kladeny mírnější nároky, jelikož se počítá s tím, že k jeho vydání dochází nejčastěji v počáteční fázi dokazování, kdy nemusí být shromážděny veškeré potřebné informace.²³⁷ Pro správné uložení

²³¹ KADLEC, Jan. In: DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer. 2017. § 344a. ISBN 978-80-7552-600-7. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [online]. [cit. 2021-01-25].

²³² Rozhodnutí o zajištění má v souladu s § 119, § 141 odst. 1 a § 344a odst. 2 TŘ formu usnesení. Proti rozhodnutí o zajištění je v souladu s § 344a odst. 2 ve spojení s § 141 odst. 4 TŘ přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek.

²³³ KADLEC, Jan. In: DRAŠTÍK, Antonín a kol. 2017. cit. dílo, § 344a [online]. [cit. 2021-01-25].

²³⁴ Podle § 47 odst. 4 TŘ se může např. jednat o předkupní právo k zajištěnému majetku, omezení výkonu práva s ním nakládat.

²³⁵ HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 20–21 s.

²³⁶ Srov. bod 54 nálezu Ústavního soudu ze dne 2. prosince 2013, sp. zn. I. ÚS 2485/13, č. 206/2013 Sb. nál. a usn. ÚS; přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2014, sp. zn. IV. ÚS 1814/14, č. 2584/2014 Sb. nál. a usn. ÚS; bod 7 usnesení Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2017, sp. zn. I. ÚS 893/17, č. 1393/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

²³⁷ Srov. bod 13 usnesení Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2017, sp. zn. III. ÚS 2614/17, č. 3937/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

peněžitého trestu však nestačí pouhé zajištění majetku, ale je nezbytné opatřit podklady i důkazy, které náležitě objasní poměry obviněného a odůvodní uložení peněžitého trestu.²³⁸

Pominou-li důvody, podle kterých byl zajištěn majetek, soud, resp. státní zástupce v souladu s § 344b odst. 1 TŘ zruší nebo omezí zajištění. Zákon dále svěruje možnost obviněného požádat o zrušení nebo omezení zajištění, případně z důležitých důvodů požádat o povolení úkonu, který se týká zajištěného majetku.²³⁹ Může se jednat například o provedení platby zaměstnancům, nicméně je důležité, aby se zkoumalo, zda se nejedná o předstíraný úkon, kterým se obviněný snaží obcházet institut zajištění majetku. Kladně hodnotím i pojistku proti účelovým žádostem o zrušení či omezení zajištění obviněného, když lze opakovanou žádost podat až po 30 dnech od právní moci rozhodnutí o zamítnutí žádosti.²⁴⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že institut zajištění výkonu peněžitého trestu může být velmi užitečný pro bezproblémový výkon tohoto trestu, nicméně ze statistických dat vyplývá, že není příliš často využíván.²⁴¹ Na druhou stranu vnímám pozitivně skutečnost, že oproti rokům 2018 i 2019 došlo v roce 2020 ke značnému nárůstu částky zajištěného majetku.²⁴² Příslušným orgánům činným v trestním řízení bych doporučila, aby se při zajišťování majetku soustředily především na majetek, který lze snáze zajistit a zároveň lze jeho hodnotu udržovat bez zbytečně zvýšených nákladů. Z tohoto důvodu mají být nejprve zajišťovány peněžní hotovost nebo peněžní prostředky na účtu, následně nemovitosti a jiné movité věci. Je potřeba si uvědomit, že určité věci poměrně rychle ztrácí svou hodnotu (například elektronika a auta), proto se nejeví jako ideální majetek k zajištění. Dále je vhodné zohlednit skutečnou hodnotu věci, což lze demonstrovat na příkladu nemovitosti, jejíž hodnota se značně sníží při zatížení věcným břemenem. Závěrem bych uvedla, že je možné využít institut zajištění i u jiných trestných činů než majetkových, což by měly orgány činné v trestním řízení reflektovat v rámci své činnosti. Zajištění majetku pro účely výkonu

²³⁸ Srov. bod 56 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016-II.

²³⁹ § 344b odst. 2 a 3 TŘ.

²⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 86/2015 Sb. 92 s.

²⁴¹ Shodný názor je vysloven i v metodice NSZ která uvádí, že okresní státní zástupci nevyužívají plně potenciál postupu podle § 344a TŘ. HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. 2017a. cit. dílo, 19 s.

²⁴² V roce 2018 činila částka zajištěného majetku ze 71 případů 68.862.216 Kč, v roce 2019 z 69 případů 172.935.408 Kč a v roce 2020 ze 78 případů již 327.244.288 Kč. Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

peněžitého trestu lze využít také například u trestných činů v dopravě, obecně ohrožujících nebo proti životu a zdraví.²⁴³

3.5. Výkon peněžitého trestu podle trestního řádu

Efektivní ochrany společenských vztahů lze dosáhnout až jejich výkonem, proto považují za nezbytné zakotvit účinný postup při výkonu peněžitého trestu. Právní úpravu výkonu peněžitého trestu nalezneme v § 341 a násl. TŘ. Účelem vykonávacího řízení je realizace obsahu rozhodnutí soudu, které je ve smyslu § 139 TŘ vykonatelné. Přestože se nejedná o explicitně stanovenou zásadu, má být rozhodnutí o uložení peněžitého trestu vykonáno co nejdříve, což vyplývá z podstaty vykonávacího řízení ve spojení se zásadou oficiality a rychlosti. Určitou výjimku z tohoto pravidla tvoří důležité důvody odůvodňující odklad výkonu peněžitého trestu podle § 342 odst. 1 písm. a) TŘ.²⁴⁴

Novelou č. 333/2020 Sb. došlo k prodloužení lhůty pro zaplacení peněžitého trestu z pouhých patnácti dnů na jeden měsíc od výzvy předsedy senátu. Výzva obsahuje upozornění, že při nezaplacení peněžitého trestu bude tento trest vymáhán nebo přeměněn v trest odnětí svobody. Tato výzva obsahuje i vyplněnou poštovní poukázku, u které je rozhodným dnem pro určení data vykonání peněžitého trest den, kdy byla příslušná částka poukázána na poštu.²⁴⁵ Prodloužení lhůty hodnotím kladně, protože umožňuje zaplatit peněžitý trest včas i méně majetným osobám nebo osobám, které se ocitly ve složité finanční situaci, aniž by se muselo rozhodovat o odkladu výkonu peněžitého trestu nebo o plnění ve splátkách podle § 342 TŘ.²⁴⁶

Pro přehlednost lze uvést, že výkon peněžitého trestu skončí (i) zaplacením peněžitého trestu, (ii) upuštěním od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku, nebo (iii) přeměnou peněžitého trestu nebo jeho zbytku na nepodmíněný trest odnětí svobody.

²⁴³ U peněžních prostředků na účtu souhlasím s Kotlánem, že v určitých případech lze očekávat nárůst finančních prostředků např. o další zisky z trestné činnosti. Vhodné řešení lze hledat v zajištění částky ve vyšší hodnotě, která odpovídá předpokládanému přírůstku zisku pachatele. Případně lze požadovat informace od příslušné banky o pohybech na daném účtu. KOTLÁN, Pavel. 2019. cit. dílo [online]. [cit. 2020-11-30].

²⁴⁴ ŘÍHA, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018a. Student. 763–767 s. ISBN 978-80-7502-278-3.

²⁴⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. února 1996, sp. zn. 2 Tzn 13/96, č. 54/1996 Sb. rozh. tr.

²⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 29 s.; ŠÁMAL, Pavel. 2018. cit. dílo [online]. [cit. 2021-02-13].

3.5.1. Možnost odkladu výkonu peněžitého trestu a plnění ve splátkách

Trestní řád reaguje na případnou nepříznivou situaci odsouzeného, která může ovlivnit jeho schopnost zaplatit peněžitý trest. V této souvislosti hovoří zákon o důležitých důvodech, kvůli kterým může předseda senátu na žádost odsouzeného povolit odklad výkonu nebo splácení ve splátkách. Soudy většinou za důležité důvody považují důvody, které vznikly nebo vyšly najevo až po uložení peněžitého trestu a které nejsou pouhou snahou vyhnout se zaplacení peněžitého trestu. Příkladem může být nezaviněný pokles příjmu nebo neočekávané nutné výdaje odsouzeného.²⁴⁷ Mezi důvody je nezbytné odlišovat ty, které jsou uvedeny v § 342a TŘ a které odůvodňují upuštění od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku.

Novela č. 333/2020 Sb. prodloužila dobu, na kterou lze povolit odklad výkonu ze tří měsíců na dobu jednoho roku. Zároveň došlo k navázání této doby na lhůtu k zaplacení, jež je stanovena ve výzvě podle § 341 TŘ. Tuto změnu považuji za efektivní krok, který je schopný zajistit přiměřenou dobu odložení výkonu a může opět pomoci méně majetným odsouzeným nebo odsouzeným v nepříznivé finanční situaci.²⁴⁸ Na druhou stranu došlo k určitému zpřísnění v rámci možnosti odkladu a plnění ve splátkách. Ustanovení § 342 odst. 2 TŘ nově ukládá povinnost předsedovi senátu, aby povolení odkladu nebo splátek odvolal, pokud pomínou důvody, pro které byl výkon peněžitého trestu odložen, nebo pokud odsouzený nedodrží bez závažného důvodu splátky.

V rámci povolení splácení peněžitého trestu v přiměřených měsíčních splátkách²⁴⁹ došlo k důležité změně spočívající ve sjednocení režimu splátek podle trestního zákoníku a trestního řádu. V současné době již není podle § 342 odst. 1 písm. b) TŘ stanovena lhůta pro zaplacení celého peněžitého trestu, pro který byly povoleny splátky,²⁵⁰ což koresponduje s úpravou splátek podle trestního zákoníku. Bude na rozhodnutí soudu, aby stanovil přiměřenou dobu splácení, která zároveň zajistí naplnění účelu peněžitého trestu. Je přípustné povolit splátky i po předchozím odložení výkonu peněžitého trestu podle § 342 odst. 1 písm. a) TŘ.²⁵¹ Další změna týkající se

²⁴⁷ KADLEC, Jan. In: DRAŠTÍK, Antonín a kol. 2017. cit. dílo, § 344 [online]. [cit. 2021-01-25].

²⁴⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 29 s.

²⁴⁹ Lze vycházet z formulace v § 68 odst. 5 TZ a kritéria přiměřenosti výše splátek posuzovat podle osobních a majetkových poměrů. Zároveň je potřeba zohlednit závažnost trestu, aby příliš benevolentní výše splátek nezmařila nápravu odsouzeného a ochranu společnosti. Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 30 s.

²⁵⁰ Dřívější úprava stanovovala, že peněžitý trest musí být zcela zaplacen do jednoho roku ode dne, kdy rozsudek nabyl právní moci (§ 342 odst. 1 písm. b) TŘ ve znění do 30. září 2020).

²⁵¹ ŠKVAIN, Petr. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2013b. cit. dílo, 3905 s.

splátek není zásadní povahy, jelikož byla pouze sjednocena terminologie. Nově § 342 odst. 1 písm. b) TŘ i § 342 odst. 2 TŘ hovoří stejně o „splátkách“.²⁵²

3.5.2. Upuštění od výkonu peněžitého trestu

Upuštění od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku se oproti povolení odkladu výkonu nebo splátek použije v případech, kdy jsou důvody pro tento postup trvalejšího charakteru.²⁵³ První situací odůvodňující upuštění od výkonu je skutečnost, že se odsouzený stal dlouhodobě neschopným zaplatit peněžité trest, aniž se tak stalo v důsledku okolností závislých na jeho vůli. Jedná se o případy, které zapříčiní zásadní negativní změnu jeho majetkových poměrů. Může se jednat o těžké nevyлéčitelné onemocnění, jež způsobí trvalou pracovní neschopnost nebo ztrátu majetku v důsledku požáru nebo jiné živelní pohromy. Oproti tomu se za okolnosti nezávislé na vůli odsouzeného nepovažují výkon trestu odnětí svobody, povinnost k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení. Zároveň není rozhodné, zda tyto povinnosti byly uloženy na základě rozsudku, kterým byl uložen peněžité trest nebo na základě jiného rozsudku za zcela odlišný trestný čin.²⁵⁴

Předseda senátu dále upustí od výkonu v případě, že výkon peněžitého trestu může vážně ohrozit výživu nebo výchovu osoby, vůči které má odsouzený povinnost dle příslušného zákona. Jedná se tedy o zákonnou povinnost, nikoli o povinnost, ke které se sám odsouzený zaváže.²⁵⁵

Důvodem pro upuštění od výkonu je také situace, kdy byl peněžité trest nedobytný již v době rozhodování o trestu. V takovém případě totiž neměl být peněžité trest vůbec uložen.²⁵⁶

Po novele č. 333/2020 Sb. je nově pravomoc upustit od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku svěřena předsedovi senátu. Není přípustné rozhodnout o upuštění pouze od části peněžitého trestu, proto se rozhoduje o upuštění od výkonu od celého peněžitého trestu nebo jeho zbytku.²⁵⁷ Rozhodnutí předsedy senátu má v souladu s § 119 odst. 1 TŘ formu usnesení a je proti němu

²⁵² Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 30 s.

²⁵³ KADLEC, Jan. In: DRAŠTÍK, Antonín a kol. 2017. cit. dílo, § 344 [online]. [cit. 2021-01-25]; ŠKVAIN, Petr. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2013b. cit. dílo, 3912 s.

²⁵⁴ ŠKVAIN, Petr. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2013b. cit. dílo, 3912 s.

²⁵⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. listopadu 1966, sp. zn. 5 Tz 52/66, č. 32/1967 Sb. rozh. tr.

²⁵⁶ Srov. stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. května 1973, sp. zn. Tpj 2/73, č. 5/1974 Sb. rozh. tr.

²⁵⁷ KADLEC, Jan. In: DRAŠTÍK, Antonín a kol. 2017. cit. dílo, § 344 [online]. [cit. 2021-01-25].

přípustná stížnost s odkladným účinkem.²⁵⁸ Pokud byly vymoženy některé splátky již před pravomocným rozhodnutím o upuštění od výkonu, zůstávají ve vlastnictví státu.²⁵⁹

Upuštění od výkonu je důležitým institutem též z toho důvodu, že se od něj odvíjí zahlázení odsouzení, které bylo blíže popsáno v kapitole 2.6 této práce.

3.5.3. Vymáhání peněžitého trestu

V následující části se věnuji otázce vymáhání peněžitého trestu, kterou i po novele č. 333/2020 Sb. považuji za problematickou. Vymáhání peněžitého trestu v souladu s § 343 odst. 1 TŘ nastane, pokud jej odsouzený nezaplatí:

- a) do jednoho měsíce od doručení výzvy předsedy senátu k jeho zaplacení,
- b) do jednoho měsíce od oznámení rozhodnutí, kterým je odvolán povolený odklad nebo povolené splácení podle § 342 TŘ, nebo
- c) do uplynutí doby, na kterou byl jeho výkon odložen.

Po novele č. 333/2020 Sb. předseda senátu nenařídí vymáhání, pokud na zaplacení peněžitého trestu postačují prostředky z peněžité záruky podle § 73a odst. 6 TŘ nebo je zřejmé, že by mohlo být jeho vymáhání zmařeno nebo by bylo bezvýsledné.²⁶⁰

Dané doplnění považuji za správnou změnu, když se částečně opustil koncept obligatornosti vymáhání nezaplaceného peněžitého trestu. Předchozí znění ustanovení bylo ze strany soudců vnímáno jako značná komplikace. Soudci především zdůrazňovali, že proces vymáhání nezaplaceného peněžitého trestu může být příliš zdlouhavý a bezvýsledný. V této souvislosti upozorňuji na skutečnost, že již zákon č. 152/1995 Sb. obligatornost vymáhání zrušil a následný návrat k obligatornímu vymáhání byl vnímán jako nepochopitelná komplikace, která zbytečně zpomalí vykonávací řízení.²⁶¹ Důvodová zpráva k tomuto zákonu navíc uvádí, že k peněžitému trestu nelze přistupovat jako k pohledávce (například občanskoprávní) a není proto důvod nepřistoupit k náhradní formě postihu (nyní přeměně na trest odnětí svobody), pokud není peněžítý trest zaplacen.²⁶² Zároveň jsou podmínky nevymáhání nastaveny tak, že by nemělo docházet k nedůvodnému nárůstu přeměn na trest odnětí. Jelikož bylo složité vymáhání uváděno

²⁵⁸ § 342a odst. 2 TŘ.

²⁵⁹ ŠKVAJN, Petr. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2013b. cit. dílo, 3912 s.

²⁶⁰ Srov. bod 2.5.1 této práce. Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 30 s.

²⁶¹ SCHEINOST, Miroslav a kol. 2014. cit. dílo, 150 s.

²⁶² Důvodová zpráva k zákonu č. 152/1995 Sb.

jako jeden z důvodů nízkého počtu ukládaných peněžitých trestů, může tato změna příznivě ovlivnit soudní praxi. Na druhou stranu je potřeba, aby soudy ve vhodných případech nejprve peněžitý trest vymáhaly a jeho přeměnu na trest odnětí svobody chápaly až jako krajní prostředek.²⁶³ V případě, že peněžitý trest nebude vymožen, lze jej (nebo jeho zbytek) přeměnit na trest odnětí svobody.

3.5.4. Správa placení peněžitého trestu

Při správě placení peněžitého trestu se v souladu s § 343 odst. 4 TŘ postupuje podle daňového řádu.²⁶⁴ Pro správu placení se aplikuje hlava V. daňového řádu, konkrétně § 149 a násl. DŘ. Peněžitý trest je vymáhán obdobně jako daň s tím rozdílem, že v případě smrti fyzické osoby zaniká daňová povinnost.²⁶⁵ Oproti tomu u právnické osoby v souladu s § 10 odst. 1 ZoTOPO přechází povinnost zaplatit peněžitý trest i na právního nástupce.

Při správě peněžitého trestu dochází k dělené správě ve smyslu § 161 a násl. DŘ. Rozumíme tím případy, kdy rozhodnutím orgánu veřejné moci, který není správcem daně, vydaným při výkonu veřejné moci (rozhodnutí soudu), je uložena platební povinnost k peněžitému plnění (peněžitý trest) určenému do veřejného rozpočtu a při jeho placení se postupuje podle daňového řádu. Jednoduše řečeno soud, který uložil peněžitý trest, při vybírání vymáhání a evidenci používá daňový řád. V tomto rozsahu má soud při správě daně postavení správce daně a odsouzený má naopak stejná práva a povinnosti jako daňový subjekt.²⁶⁶ Podle současného systému vymáhají peněžité tresty soudy, případně soudní exekutoři.²⁶⁷ V rámci daňové exekuce se pak v souladu s § 177 odst. 1 DŘ použije subsidiárně OSŘ.

V souvislosti s orgánem příslušným ke správě daní nelze nezmínit návrh zákona (sněmovní tisk č. 762), který si klade za cíl zvýšit efektivitu vymáhání (nejen) peněžitých trestů.²⁶⁸ Jelikož je

²⁶³ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 30 s.

²⁶⁴ Postup podle DŘ byl zaveden zákonem č. 459/2011 Sb. s účinností od 1. ledna 2012. Daní se ve smyslu § 2 odst. 3 písm. b) DŘ rozumí i peněžité plnění, o kterém zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle DŘ. Peněžitý trest se v tomto případě považuje za daň. NOVÁKOVÁ, Petra. In: LICHNOVSKÝ, Ondřej. *Daňový řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice komentované zákony. 600 s. ISBN 978-80-7400-604-3.

²⁶⁵ Srov. § 2009 odst. 1 OZ.

²⁶⁶ § 161 odst. 2 DŘ.

²⁶⁷ § 175 odst. 1 DŘ. Důvodová zpráva k návrhu zákona (sněmovní tisk č. 762), 12 s., uvádí, že peněžité tresty vymáhá 86 okresních a 8 krajských soudů buď prostřednictvím svých zaměstnanců, nebo exekutorů.

²⁶⁸ Návrh zákona (sněmovní tisk č. 762) se zabývá vymáháním justičních pohledávek, kterými se rozumí např. pořádkové pokuty, soudní poplatky a náklady trestního řízení.

současná úprava vnímána jako roztržštěná a způsobující nejednotný postup příslušných orgánů při vymáhání peněžitého trestu, má být svěřeno vymáhání podle daňového řádu jednomu orgánu, kterým má být Celní správa.²⁶⁹ V této souvislosti se hovoří o věcné (kompetenční) dělené správě.²⁷⁰ Věcná dělená správa může mít dvě formy. V prvním případě soud uloží peněžité trest a následně předá jeho správu orgánům Celní správy. Návrh zákona však volí druhou variantu, podle které soud předá správu plnění pouze v případě, že nebude peněžité trest dobrovolně zaplacen. Orgány Celní správy pak budou příslušné pouze k vymáhání peněžitého trestu.²⁷¹ Lze předpokládat, že soudci budou častěji ukládat peněžité tresty, protože odpadne jimi kritizovaná administrativní zátěž spojená s procesem vymáhání peněžitého trestu.

Vymáhání jedním orgánem vnímám velmi pozitivně, protože lze očekávat větší předvídatelnost postupu, bude-li uplatňován jednotný přístup orgánů Celní správy. Určitý nedostatek spatřuji v důvodové zprávě, která hovoří o celní správě jako o úzce specializovaném orgánu, přestože jsou její kompetence značně různorodé a jdou napříč různými právními oblastmi.²⁷² Přesto mi připadá svěřeni vymáhání orgánům Celní správy jako přijatelné řešení. Naopak nejsem toho názoru, že je vhodné se inspirovat německou právní úpravou, kde zajišťuje vymáhání peněžitého trestu státní zástupce.²⁷³ Mohlo by totiž dojít k negativnímu důsledku, kdy by naopak státní zástupci nechtěli navrhnout peněžité tresty, jelikož by administrativní zátěž dopadla nově na ně. Přestože je ukládání peněžitých trestů v rukou soudu, hraje státní zástupce důležitou roli (viz kapitola 3.1 této práce). Pokud by přestali navrhnout peněžité tresty státní zástupci, můžeme opět očekávat pokles počtu uložených peněžitých trestů. Kladně hodnotím i požadavek zakotvený v tomto návrhu zákona zabývající se vzájemnou informovaností mezi orgány. Příkladem je povinnost předsedy senátu neprodleně vyrozumět celní úřad o všech skutečnostech podstatných pro placení peněžitého trestu, především o upuštění od jeho výkonu a jeho přeměny na trest odnětí svobody.²⁷⁴

²⁶⁹ Srov. zákon o Celní správě České republiky.

²⁷⁰ Srov. § 162 DŘ; NOVÁKOVÁ, Petra. In: LICHNOVSKÝ, Ondřej. 2016. cit. dílo, 601 s.; Důvodová zpráva k návrhu zákona (sněmovní tisk č. 762) 16 s.

²⁷¹ Srov. NOVÁKOVÁ, Petra. In: LICHNOVSKÝ, Ondřej. 2016. cit. dílo, 601 s.

²⁷² Výčet některých kompetencí zde Anon. *Kompetence - čím se zabývá celní správa*. In: Celnisprava.cz [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <<https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/kompetence/Stranky/default.aspx>>. Srov. také související právní předpisy.

²⁷³ Srov. § 451 odst. 1 StPO.

²⁷⁴ § 343a odst. 2 návrhu zákona (sněmovní tisk č. 762).

3.5.5. Přeměna peněžitého trestu podle trestního řádu

Hmotněprávní podmínky pro přeměnu peněžitého trestu byly rozebrány v bodě 2.5.1 této práce.

V souladu s § 344 TR je od 1. října 2020 přípustná přeměna peněžitého trestu nebo jeho zbytku výlučně v nepodmíněný trest odnětí svobody. Dále byla zakotvena možnost předsedy senátu rozhodnout o této přeměně i mimo veřejné zasedání, pokud odsouzený výslovně nepožádá o konání veřejného zasedání.²⁷⁵

Pokud předseda soudu nařídí přeměnu peněžitého trestu nebo jeho zbytku, je stále ponechána možnost odsouzeného kdykoliv odvrátit výkon trestu. Z toho vyplývá, že je stále upřednostňováno zaplacení peněžitého trestu, což poskytuje příznivé podmínky odsouzenému, který může odvrátit výkon peněžitého trestu i po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody. K odvrácení výkonu trestu není nezbytné zaplacení celé částky odsouzeným, protože v souladu s § 344 odst. 2 věta druhá TR postačí, že odsouzený zaplatí alespoň částku odpovídající jedné denní sazbě. Jednání odsouzeného spočívající v zaplacení alespoň části peněžitého trestu (byť jedné denní sazby) nikterak neovlivní právní moc ani vykonatelnost předchozího rozhodnutí o přeměně peněžitého trestu na trest odnětí svobody. Na druhou stranu založí povinnost předsedy senátu, aby rozhodl ve smyslu § 344 odst. 2 věta druhá TR o tom, jaká část přeměněného trestu odnětí svobody se vykoná.

Pokud se změnila část přeměněného trestu, kterou je odsouzený povinen vykonat, nebo pokud odvrátil výkon přeměněného peněžitého trestu nebo jeho zbytku tím, že peněžitý trest nebo jeho zbytek zaplatil, je nezbytné tuto skutečnost oznámit i příslušné věznicí, které bylo dříve zasláno nařízení přeměněného trestu.²⁷⁶

Z řady změn, které přinesla novela č. 333/2020 Sb., považuji jako jednu z nejdůležitějších právě opuštění možnosti přeměn nezaplaceného peněžitého trestu na jiné alternativní tresty. Věřím, že tato změna může napomoci trestnímu řízení zefektivnit. Nebude již docházet

²⁷⁵ Před novelou č. 333/2020 Sb. Říha a Bruna správně upozorňovali na disproporcii při rozhodování o přeměně peněžitého trestu na jiné alternativní tresty. V tomto případě rozhodoval předseda senátu, který však musel konat veřejné zasedání. Oproti tomu nařízení náhradního výkonu trestu odnětí svobody bylo svěřeno soudu v neveřejném zasedání. Tato novela připustila možnost, aby předseda senátu rozhodl o přeměně na trest odnětí svobody za určitých podmínek i bez konání veřejného zasedání. Srov. ŘÍHA, Jiří a Eduard BRUNA. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2020. cit. dílo, 1231 s.; § 344 odst. 2 a 3 TR ve znění do 30. září 2020 a § 344 odst. 1 TR.

²⁷⁶ Srov. ŠKVAJN, Petr. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2013b. cit. dílo, 3914 s.

k „oddalování“ trestu odnětí svobody, které značně oslabuje výchovnou funkci trestu. Zároveň budou odsouzení spíše motivováni k zaplacení peněžitého trestu, jelikož zde bude bezprostřední hrozba přeměny na trest odnětí svobody. Souhlasím s názorem Ščerby, že přílišná benevolence právní úpravy alternativních trestů může oslabovat autoritu těchto trestů jak ze strany orgánů činných v trestním řízení, tak i ze strany odsouzených nebo i zbylé veřejnosti.²⁷⁷ Z tohoto důvodu částečné zpřísnění podmínek peněžitého trestu vítám.

²⁷⁷ ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 29 s.

4. Vybraná specifika peněžitého opatření u mladistvých pachatelů

U sankcionování mladistvých se vychází ze zvláštní (speciální) právní úpravy, kterou je zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Důvodem je skutečnost, že při sankcionování mladistvých je oproti dospělým pachatelům potřeba zvolit odlišný přístup, který reflektuje jejich vyvíjející se rozumovou a mravní vyspělost a větší pravděpodobnost výchovného působení na jejich další chování. Je důležité mít na paměti, že právní úprava vychází z principu *restorativní justice*, která se zaměřuje především na odstranění příčin trestné činnosti mladistvého, obnovení společenských vztahů a klade důraz na spravedlivou reakci společnosti na spáchané provinění.²⁷⁸ Snaží se též o nápravu způsobené újmy, urovnání konfliktu mezi mladistvým a poškozeným a převzetí odpovědnosti mladistvého za svůj čin. Náprava újmy může splnit výchovnou funkci a přispět k resocializaci mladistvého.²⁷⁹ Urovnání mezi poškozeným a mladistvým pachatelem je pak zcela v souladu s požadavkem na zohlednění zájmů poškozených v trestním řízení.²⁸⁰ Na druhou stranu mladistvý nemusí disponovat dostatečnými peněžními prostředky k nahrazení újmy, jelikož se většinou teprve připravují na budoucí povolání.²⁸¹

V případě mladistvých se s ohledem na jejich ochranu před negativním hodnocením od společnosti používá zvláštní terminologie, která nazývá trestný čin spáchaný mladistvým proviněním, za které lze uložit opatření. Opatření jsou uspořádána hierarchicky a podle § 10 ZSVM se dělí na výchovná, ochranná a trestní.²⁸² Jedním z druhů trestního opatření je peněžité opatření, které je stejně jako peněžitý trest důležitou alternativou ke krátkodobým trestním opatřením odnětí svobody.²⁸³

²⁷⁸ TEJNSKÁ, Katarína. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017. cit. dílo, 477–478 s.

²⁷⁹ Pojem restorativní lze přeložit jako nápravná či obnovující. ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 23 s. K restorativní justici více tamtéž; ZEHR, Howard. *Úvod do restorativní justice*. [překlad Ludmila Hasmanová a Lenka Ouředníčková]. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. 15–16 s. ISBN 80-902998-1-4; VÁLKOVÁ, Helena. In: HENDRYCH, Dušan a kol. 2009. cit. dílo.

²⁸⁰ K tomu více ŠČERBA, Filip. 2014. cit. dílo, 24 s., který dále odkazuje na SHAPLAN, Joanna. Victims, the Criminal Justice System and Compensation. In: ROCK, Paul a kol. *Victimology*. 1994. 265–283 s.

²⁸¹ ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. 34 s. ISBN 978-80-7502-131-1.

²⁸² § 6 odst. 1 a § 10 odst. 1 ZSVM.

²⁸³ SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 294 s. ISBN 978-80-7400-350-9.

Při rozhodování soudu pro mládež²⁸⁴ o druhu opatření je důležité respektovat zásady zakotvené v § 3 ZSVM. Níže vyzdvihují zásady, které považují za nejpodstatnější, a které odlišují ukládání peněžitého opatření od ukládání peněžitého trestu.

Sankcionováním mladistvých vychází ze *zásady subsidiarity použití trestních sankcí*, kdy mají být trestní opatření použita až jako prostředek *ultima ratio*.²⁸⁵ Podle této zásady lze peněžité opatření uložit až v případě, že nebude vhodné využít (i) zvláštní způsoby řízení²⁸⁶ nebo (ii) výchovná nebo ochranná opatření.²⁸⁷

Účel (nejen peněžitého) opatření je vymezen v § 9 odst. 1 ZSVM a je projevem důležitých zásad, kterými jsou *zásada přiměřenosti (adekvátnosti)* a *zásada prevence*.

Zásada přiměřenosti (adekvátnosti) opatření je upravena v § 3 odst. 3 ZSVM a odráží *zásadu individualizace odpovědnosti* mladistvého, když zohledňuje osobnost toho, komu je opatření ukládáno, a povahu a závažnost spáchaného činu. Přestože budou různí mladiství pachatelé stejného věku, je nezbytné, aby k nim soud přistupoval individuálně. Pro posouzení povahy a závažnosti činu se aplikují příslušná ustanovení trestního zákoníku.²⁸⁸

Soud se dále musí zaměřit na příčiny provinění a náležitě je objasnit. Požadavek na objasňování a dokazování příčin provinění se zvláštní pečlivostí zakotvuje § 55 odst. 1 ZSVM. Pokud jsou řádně objasněny příčiny provinění, je snazší naplnit důležitou *zásadu prevence kriminality*, podle které má být řízení vedeno tak, aby se zamezilo opakování provinění.²⁸⁹

4.1. Podmínky pro uložení peněžitého opatření a soudní praxe

Peněžité opatření, resp. peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu lze uložit jako trestní sankci na základě § 10 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 24 odst. 1 písm. b) a c) ZSVM.

²⁸⁴ Pro zjednodušení dále používám také pojem „soud“.

²⁸⁵ § 3 odst. 2 ZSVM; TEJNSKÁ, Katarína. In: JELÍNEK, Jiří a kol. 2017. cit. dílo, 482 s.

²⁸⁶ Zvláštní způsoby řízení (též odklony) jsou blíže upraveny v § 68 a násl. ZSVM. V případě mladistvých lze použít zvláštní způsoby řízení, kterými jsou (i) podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, (ii) podmíněné zastavení trestního stíhání, (iii) narovnání a (iv) odstoupení od trestního stíhání.

²⁸⁷ VÁLKOVÁ, Helena. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 25 s. ISBN 978-80-7400-350-9.

²⁸⁸ VÁLKOVÁ, Helena. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 25–28 s. Obdobně ŽATECKÁ, Eva a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře Wolters Kluwer. § 3. ISBN 978-80-7478-848-2. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [online]. [cit. 2021-03-07].

²⁸⁹ VÁLKOVÁ, Helena. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 25 s.

Konkrétní úpravu peněžitého opatření obsahuje § 27 ZSVM a § 28 ZSVM, který upravuje peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu a kterému se věnuje kapitola 4.1 této práce. Peněžité opatření je ukládáno v téměř stejném režimu jako peněžitý trest ukládaný dospělým pachatelům.²⁹⁰ Nalezneme však určitá specifika, která reflektují odlišnosti mezi mladistvým a dospělým pachatelem. Příslušná ustanovení vychází mimo jiné z předpokladu, že ve většině případů není v době rozhodování soudu o provinění ukončena odborná profesní příprava mladistvého a jeho příležitost pro nabytí finančních prostředků zákonnou cestou je velmi omezena.²⁹¹

Zvláštní zákonnou podmínkou pro uložení peněžitého opatření je požadavek, aby byl mladistvý výdělečně činný nebo to umožňovaly jeho majetkové poměry.²⁹² Tato podmínka je odrazem *zásady personality trestní sankce*. Je nezbytné zajistit, že bude mladistvý schopen uhradit uložené peněžité opatření z vlastních zdrojů a nebude jím nepřiměřeně dotčena jiná osoba (nejčastěji rodič). Zdroje získané z výdělečné činnosti musí být natolik dostačující, že jimi mladistvý dokáže uhradit celou částku vyměřenou v peněžitém opatření. Majetkové poměry se vážou na souhrnnou hodnotu majetku mladistvého, především pak na majetek, se kterým může sám nakládat. Oprávnění nakládat s daným majetkem se posuzuje v souladu s § 31 OZ, která přiznává nezletilému způsobilost k právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. Typicky nebude oprávněn k dispozici s nemovitostí, kterou by byl teoreticky nucen prodat za účelem zaplacení peněžitého opatření. V takovém případě je nezbytné zastoupení jeho zákonným zástupcem, který navíc potřebuje souhlas soudu. Kvůli tomuto zdlouhavému postupu se značně snižuje možnost soudu efektivně ukládat peněžité opatření. Může však nastat situace, kdy mladistvý nabude zletilost před rozhodnutím ve věci a bude tak oprávněn disponovat se svým veškerým majetkem. Tím se změní jeho majetkové poměry a lze uložit peněžité opatření ve vyšší výměře.²⁹³

Výměra peněžitého opatření je stejně jako peněžitý trest stanovena na základě denních sazeb. Shodně jako u peněžitého trestu má počet denních sazeb reflektovat závažnost činu a výše denní sazby má následně zohlednit majetkové poměry mladistvého, které musí soud dostatečně zjistit a důkladně zhodnotit.²⁹⁴ Počet denních sazeb peněžitého opatření je oproti úpravě v trestním zákoníku snížen na 10 až 365 s tím, že výše jedné denní sazby může činit částku od 100 Kč do

²⁹⁰ § 27 odst. 1 věta první ZSVM.

²⁹¹ SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 296 s.

²⁹² § 27 odst. 1 ZSVM.

²⁹³ SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 296–297 s.

²⁹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2003 Sb. 56 s.

5.000 Kč.²⁹⁵ Výměra tak může činit částku od 1.000 Kč do 1.825.000 Kč. Stejně jako u dospělých pachatelů musí být tyto limity vždy respektovány a nelze z nich vybočit ani ve prospěch mladistvého. Není přípustné odůvodňovat nižší výměru peněžitého opatření aplikací ustanovení o mimořádném snížení odnětí svobody podle § 58 TZ a § 32 ZSVM na základě analogie, jelikož tato ustanovení se týkají výlučně trestu odnětí svobody.²⁹⁶

V souvislosti s novelou č. 333/2020 Sb. byla ze ZSVM taktéž vypuštěna ustanovení o náhradním trestním opatření odnětí svobody. V případě, že mladistvý odsouzený nezaplatí peněžité opatření, může soud peněžité opatření přeměnit výlučně na trestní opatření odnětí svobody. Při volbě tohoto postupu byl zaveden pevný převodní vztah, kdy se každá zcela nezaplacená částka odpovídající jedné denní sazbě počítá za jeden den odnětí svobody.²⁹⁷ Další změnou je, že počet denních sazeb nesmí ani spolu s uloženým trestním opatřením odnětí svobody přesahovat horní hranici trestní sazby snížené podle § 31 odst. 1 ZSVM. V případě, že je ukládáno peněžité opatření trestním příkazem za podmínek § 63 ZSVM, nesmí počet denních sazeb ani spolu s uloženým trestním opatřením odnětí svobody přesahovat jeden rok. Jedná se o speciální ustanovení, které má přednost před aplikací obecného ustanovení § 314e odst. 5 TŘ a má zajistit přiměřenost peněžitého opatření.²⁹⁸

Má-li soud za to, že samotné projednání věci před soudem spolu s uloženým peněžitým opatřením nebude mít dostatečný výchovný účinek, může v souladu s § 15 odst. 1 ZSVM a ustanovením § 27 odst. 1 ZSVM využít i výchovná opatření.

Dalším specifikem je úprava zahlazení odsouzení. V souladu s § 35 odst. 4 ZSVM se na mladistvého, jemuž bylo uloženo peněžité opatření, hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile bylo peněžité opatření vykonáno nebo bylo od výkonu uloženého trestního opatření nebo jeho zbytku upuštěno. Mírnější podmínky pro zahlazení odsouzení hodnotím kladně, jelikož zajistí snazší sociální integraci mladistvého, což je zcela v souladu s účelem sankcionování mladistvých.

V souvislosti se specifiky výkonu peněžitého opatření je nezbytné zmínit § 27 odst. 6 ZSVM, který zakotvuje zvláštní způsob upuštění od výkonu peněžitého opatření. V tomto případě může soud za určitých podmínek nahradit peněžité opatření vykonáním obecně

²⁹⁵ K výměře peněžitého trestu srov. kapitolu 2.2 této práce.

²⁹⁶ SOTOLÁŘ, Alexandr: In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 299 s.; rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. října 1963, sp. zn. 9 Tz 89/63, č. 20/1964 Sb. rozh. tr.

²⁹⁷ § 27 odst. 5 ZSVM. Ke kritice převodního vztahu srov. kapitolu 2.5.1.

²⁹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb. 32 s.

nebo společensky prospěšné činnosti.²⁹⁹ Souhlasím s názorem, že důvody pro tento postup mohou být totožné s důvody pro upuštění od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku podle § 342a TŘ s tím rozdílem, že se vyskytují v menší intenzitě. Příkladem může být ztráta zaměstnání mladistvého jeho vlastní vinou. Určitý nedostatek právní úpravy spatřuji ve skutečnosti, že zákon nestanovuje bližší podmínky pro tento postup. Z tohoto důvodu považuji za vhodné, aby byla zakotvena možnost soudu odvolat rozhodnutí o nahrazení peněžitého opatření pro případ, že mladistvý z vlastní viny prospěšnou činnost nevykoná. V současnosti totiž není žádná přímá možnost postihu v případě, že mladistvý poruší podmínky probačního programu nebo uloženou výchovnou povinnost. V této souvislosti lze doporučit, aby soud rozhodoval o nahrazení peněžitého opatření v případech, kdy současně běží zkušební doba podmíněného odsouzení.³⁰⁰

Počty uložených peněžitých opatření za léta 2016 až 2020 ukazují, že soudy peněžitá opatření téměř neukládají.³⁰¹ Úskalím při ukládání peněžitého opatření je skutečnost, že většina mladistvých není v době rozhodování soudu výdělečně činná nebo nemají dostatečné finanční prostředky. Na druhou stranu soudy většinou nepřistupují k ukládání peněžitého opatření ani v případech, kdy je mladistvý pachatel výdělečně činný. Dle názoru některých autorů může mít peněžitá opatření pozitivní výchovný účinek na mladistvého i v případě minimální výměry. Při zvolení nízké výměry se nejedná o nepřiměřený zásah do majetkových poměrů mladistvého a zároveň je zachován účel peněžitého opatření.³⁰² Ze zkoumaných rozhodnutí vyplývá, že soudy často volí výši denní sazby při samotné spodní zákonné hranici, tj. 100 Kč, což lze vnímat jako pozitivní skutečnost.³⁰³ Jako příklad lze uvést rozhodnutí Městského soudu pro mládež v Brně, který správně při svých úvahách vycházel z hledisek stanovených v § 9 a § 25 ZSVM i § 37, § 38 a § 39 TZ. Jednalo se o provinění ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ. Mladistvý měl základní vzdělání a v dalším studiu nepokračoval, neměl žádnou vyživovací povinnost, bydlel s matkou a nevlastním otcem, jeho čistý měsíční příjem činil

²⁹⁹ Srov. § 17 odst. 1 a 2 a § 18 odst. 1 písm. c) ZSVM.

³⁰⁰ ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. 2016. cit. dílo, 150–151 s.

³⁰¹ Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím bylo v letech 2016 až 2020 uloženo 32 peněžitých opatření.; COUFALOVÁ, Bronislava. In: JELÍNEK, Jiří. a kol. 2015b. cit. dílo, 54 s.

³⁰² ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. 2016. cit. dílo, 149 s.

³⁰³ Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím byla tato výše denní sazby v roce 2020 uložena dokonce ve 2/3 případech. Jednalo se např. o rozhodnutí Okresního soudu pro mládež v Trutnově ze dne 1. března 2016, sp. zn. 2 Tm 1/2016 a rozhodnutí téhož soudu ze dne 17. května 2016, sp. zn. 2 Tm 4/2016.

přibližně 12.000 Kč a pocházel z brigádní činnosti, v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce ČR nebyl veden. Denní sazba 100 Kč byla dle odůvodnění stanovena na základě výše příjmu mladistvého, který dosahoval.³⁰⁴ S ohledem na uvedené skutečnosti považuji výši denní sazby za přiměřenou a domnívám se, že může být ukládána ve stejné výši i v obdobných případech.

Na druhou stranu je vhodné uvést, že s ohledem na cíle sankcionování mladistvých, jak byly vymezeny výše, by nemělo být primárním cílem výrazné zvýšení počtu uložených peněžitých opatření. Zastávám názor, že výchovná opatření mohou být v řadě případů daleko vhodnější, protože dokážou lépe zajistit resocializaci mladistvého a naplnit cíle *restorativní justice*. Z tohoto důvodu považuji za vhodné, aby soud při volbě opatření na základě zhodnocení všech okolností daného případu uložil peněžité opatření až jako prostředek *ultima ratio*.

4.2. Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu

Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu je zvláštní sankce, kterou neobsahuje ani trestní zákoník ani zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Jeho podstata spočívá v tom, že soud vynese odsuzující rozsudek, ve kterém uloží peněžité opatření, jehož výkon promine, pokud se mladistvý bude ve zkušební době řádně chovat a splní uložené podmínky.³⁰⁵

Peněžité opatření s podmíněným odkladem přichází v úvahu ve dvou případech. Soud musí mít důvodně za to, že vzhledem k osobě mladistvého, především s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a okolnostem případu, bude účelu trestního opatření dosaženo i bez jeho výkonu. Pro správnou aplikaci daného ustanovení považuji za nezbytné poskytnout výklad dílčích částí, resp. pojmů. Dle judikatury je pro posouzení možnosti nápravy obviněného velmi významný celkový způsob života a chování před spácháním provinění a jeho postoj ke spáchanému činu.³⁰⁶ Základem rozhodování soudu musí být zhodnocení osoby mladistvého, při kterém se se musí zaměřit na celý profil jeho osobnosti, povahové vlastnosti, charakter, sklony a zájmy, jelikož mohou naznačit jeho budoucí chování. Dále je důležitý vztah mladistvého k rodině, práci a ke společnosti obecně, jelikož prostředí, ve kterém se pohybuje, může zásadně ovlivnit jeho chování i vztah k páchaní protiprávních činů. Dosavadní život mladistvého může být významným ukazatelem schopnosti vést bezúhonný život a řádně fungovat ve společnosti. V souladu s obecnými zásadami pro ukládání trestních opatření

³⁰⁴ Rozhodnutí Městského soudu pro mládež v Brně ze dne 7. ledna 2016, sp. zn. 6 Tm 35/2015.

³⁰⁵ SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 296–304 s. Obdobně ŽATECKÁ, Eva a Milana HRUŠÁKOVÁ. 2015. cit. dílo, § 28 [online]. [cit. 2021-01-25].

³⁰⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 13. října 1966, sp. zn. Tzv 32/66, č. 23/1967 Sb. rozh. tr.

a ustanovením § 39 odst. 1 TZ má soud zhodnotit chování mladistvého před činem, při činu i po něm. Dále se může soud zaměřit na projevenou lítost mladistvého.³⁰⁷

Druhou možností, kdy lze uložit toto trestní opatření je situace, kdy soud přijme záruku za nápravu mladistvého podle § 28 odst. 1 ZSVM. V této souvislosti je důležité, aby soud při volbě ukládaného trestního opatření zhodnotil možnosti výchovného působení dané osoby na mladistvého.³⁰⁸

Jak bylo uvedeno výše, odklad výkonu peněžitého opatření je pouze podmíněný, což znamená, že odsouzený mladistvý musí vést řádný život a splnit několik podmínek v průběhu zkušební doby, aby soud následně vyslovil, že se osvědčil. Stejně tak se má za to, že se mladistvý osvědčil, pokud soud do jednoho roku od uplynutí zkušební doby neučiní rozhodnutí o osvědčení (aniž by na tom měl vinu mladistvý). Zkušební doba může být stanovena až na tři roky a počíná běžet právní mocí rozsudku. Soud během zkušební doby dohlíží na chování mladistvého, aby ověřil, že není potřeba bezprostřední výkon peněžitého opatření. Na druhou stranu nemusí čekat na uplynutí zkušební doby, aby rozhodl, že se podmíněné peněžité opatření vykoná.³⁰⁹ Soud může dále stanovit výchovná opatření, která mají přispět k tomu, aby mladistvý vedl řádný život a nebylo nutné přistoupit k výkonu peněžitého opatření.³¹⁰

Určitým problémem v rámci aplikace těchto ustanovení může být pojem „řádný život“. Aby nedocházelo ke svévolnému výkladu ze strany různých soudů, je žádoucí vycházet z ustálené judikatury s tím, že lze aplikovat závěry uvedené v kapitole 2.6 této práce. Nad rámec toho je u mladistvého zásadní, aby dodržoval pravidla školní docházky a choval se slušně ke spolužákům a učitelům. Stejně jako u dospělých se nelze omezit na pouhou skutečnost, zda mu bylo či nebylo uloženo další trestní opatření. Nelze bez dalšího vyslovit, že nevedl řádný život, pokud například spáchal méně závažné nedbalostní provinění.³¹¹ Z výše uvedeného vyplývá, že je potřeba, aby soud při rozhodování o osvědčení provedl pečlivou analýzu všech skutečností, které hovoří ve prospěch i neprospěch mladistvého. Na základě výsledků této analýzy následně rozhodne, že se mladistvý osvědčil, případně že se podmíněné peněžité opatření vykoná.

³⁰⁷ SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 304–305 s.

³⁰⁸ SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 302–306 s.

³⁰⁹ § 30 ZSVM.

³¹⁰ § 29 odst. 1 a odst. 2 ZSVM; SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 309 s.

³¹¹ Srov. SOTOLÁŘ, Alexandr. In: ŠÁMAL, Pavel. a kol. 2011. cit. dílo, 304 s.

Podmíněné peněžitě opatření se jeví jako vhodné trestní opatření především v případech, kdy není spácháno natolik závažné provinění a soud má důvodně za to, že projednání věci před soudem spolu s uložením tohoto trestního opatření bude dostačující k naplnění *zásady prevence*. Na druhou stranu je potřeba respektovat *zásadu subsidiarity použití trestních opatření*, což může být důvodem, proč toto opatření není v praxi téměř využíváno.³¹²

³¹² Srov. Přehled Ministerstva spravedlnosti o uložených trestech/trestních opatřeních (S-SL-T – statistický list trestní pro fyzické osoby). [online]. [cit. 2021-03-0]. Dostupné z: <<https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>>.

5. Vybraná specifika peněžitého trestu u právnických osob

5.1. Podmínky pro uložení peněžitého trestu právnickým osobám

Peněžitý trest je u právnických osob určen především k postihu úmyslných trestných činů. Na rozdíl od některých cizích právních úprav není peněžitý trest univerzální (jedinou) sankcí pro právnické osoby, jelikož je zákon o trestní odpovědnosti právnických osob postaven, dle mého názoru správně, na pluralitě trestněprávních sankcí.³¹³ V souladu s § 15 odst. 1 písm. c) ZoTOPO lze uložit peněžitý trest i právnické osobě.³¹⁴

Ustanovení § 18 odst. 1 ZoTOPO stanovuje podmínku pro uložení peněžitého trestu, kterou je jeho uložení za úmyslný i nedbalostní trestný čin. V této souvislosti odborná literatura správně uvádí, že se jedná o nadbytečnou formulaci, protože trestný čin lze spáchat jen zaviněně, a to ve formě úmyslu nebo nedbalosti, a proto bude tato podmínka naplněna u všech trestných činů (s výjimkou § 7 ZoTOPO).³¹⁵

Pro ukládání peněžitého trestu se použije také trestní zákoník a při řízení proti právnické osobě se použije trestní řád, pokud zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nestanoví jinak a není-li to z povahy věci vyloučeno.³¹⁶ Zároveň není rozhodné, že ve srovnání s trestem propadnutí věci, neobsahuje § 18 ZoTOPO výslovný pokyn k ukládání peněžitého trestu za podmínek trestního zákoníku.³¹⁷ Z tohoto důvodu se při ukládání peněžitého trestu použijí například ustanovení § 39 odst. 8 TZ nebo ustanovení o počtu denních sazeb. Subsidiární aplikaci trestního zákoníku v souvislosti s počtem denních sazeb podporuje i základní zásada *nulla poena sine lege* neboli není trestu bez zákona. Ve světle této zásady nelze připustit prostor pro uvážení soudu v souvislosti s počtem denních sazeb.³¹⁸ Ohledně výše denní sazby obsahuje ZoTOPO zvláštní úpravu, když stanoví vyšší spodní i dolní hranici výše jedné denní sazby než trestní

³¹³ Peněžitý trest je univerzální sankcí např. v Nizozemsku, Dánsku, Finsku, Rakousku, Švýcarsku. JELÍNEK, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. Komentátor. 135 s. ISBN 978-80-87576-43-4.

³¹⁴ Srov. zásadu zákonnosti v § 12 odst. 1 TZ.

³¹⁵ BOHUSLAV, Lukáš. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 159 s. ISBN 978-80-7380-473-2.

³¹⁶ § 1 odst. 2 ZoTOPO. Podle téhož ustanovení připadá v úvahu i použití ZMJS.

³¹⁷ FENYK, Jaroslav, Ladislav SMEJKAL a Irena BÍLÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. § 18. ISBN 978-80-7552-965-7. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [online]. [cit. 2021-03-08].

³¹⁸ FENYK, Jaroslav, Ladislav SMEJKAL a Irena BÍLÁ. 2018. cit dílo, § 18 [online]. [cit. 2021-03-08].

zákoník. Tato odlišná úprava zohledňuje větší ekonomické možnosti a většinou i vyšší finanční kapitál právnických osob oproti fyzickým osobám ale i mezi právnickými osobami navzájem.³¹⁹ Počet denních sazeb se řídí pravidly trestního zákoníku, proto je soud oprávněn vyměřit peněžitý trest nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Denní sazba činí nejméně 1.000 Kč a nejvýše 2.000.000 Kč,³²⁰ čímž lze vyměřit peněžitý trest v rozmezí od 20.000 Kč do 1.460.000.000 Kč.³²¹ Počet denních sazeb je důležitý, jelikož se od něj v souladu s § 24 ZoTOPO odvíjí promlčení výkonu trestu.³²² Je vhodné uvést, že ani v případě právnických osob není plně využíván celý rozsah výměry peněžitého trestu.³²³ Odůvodnění tohoto stavu můžeme hledat například ve skutečnosti, že jsou často sankcionovány právnické osoby, které se nachází ve špatné ekonomické situaci.³²⁴

V souvislosti s podmínkami pro stanovení denních sazeb se ztotožňuji s názorem Jelínka, že je současná právní úprava příliš stručná. Pro srovnání lze uvést rakouský zákon o odpovědnosti sdružení, který mimo jiné upravuje kritéria pro ukládání peněžité pokuty a zabývá se přitěžujícími i polehčujícími okolnostmi. V souladu s § 4 rakouského zákona o odpovědnosti sdružení se počet denních sazeb odvíjí od horní hranice trestní sazby spáchaného trestného činu. Detailnější podmínky pro ukládání peněžité sankce obsahuje i maďarská a francouzská právní úprava.³²⁵ Zákonodárce by se mohl do budoucna inspirovat zahraničními právními úpravami a zakotvit pomocná kritéria, ze kterých by mohl soud při stanovení počtu a výše denních sazeb vycházet.³²⁶

Při rozhodování o výměře tohoto trestu je nezbytné zohlednit například typ právnické osoby, její účel (zda podniká), majetkové poměry, postavení na trhu, její ekonomickou sílu a zda

³¹⁹ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2018. 415 s. ISBN 978-80-7400-592-3.

³²⁰ Původní návrh ZoTOPO obsahoval maximální výši denní sazby 1.000.000 Kč. Sněmovní tisk č. 745. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=745&CT1=0>>.

³²¹ § 18 odst. 2 ZoTOPO ve spojení s § 68 odst. 1 TZ.

³²² Např. trest uložený právnické osobě nelze podle § 24 ZoTOPO vykonat po uplynutí promlčecí doby, jež činí 5 let při odsouzení k peněžitému trestu s méně než 200 denními sazbami.

³²³ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – tabulková část II [online]. 2020. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <<https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>>.

³²⁴ DANKOVÁ, Katarína. Kriminologické aspekty trestní odpovědnosti právnických osob. In: JELÍNEK a kol. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017 (2). 69 s. ISSN 0323-0619.

³²⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Praha: Linde, 2007. 159–160 s. ISBN 978-80-7201-683-9.

³²⁶ Srov. TIBITANZLOVÁ, Alena. 2016. cit. dílo [online]. [cit. 2020-04-10].

se jedná o právnickou osobu soukromého, nebo veřejného práva. V případě státních podniků, které hospodaří s majetkem státu, totiž bude stát v podstatě trestat sám sebe.³²⁷ Potřebné informace o majetkových poměrech se zjišťují například z účetnictví, účetní závěrky nebo výpisu z bankovního účtu.³²⁸ Mezi zjišťovanými údaji je výše vlastního kapitálu, pohledávek, závazků nebo vlastnictví cenných papírů.³²⁹ Pokud těmito způsoby nelze určit majetkové poměry, připadá v úvahu určení majetkových poměrů odhadem soudu. Tento postup je vhodný například v souvislosti s legalizací výnosů z trestné činnosti, při které jsou často obchodní korporace založeny tzv. bílými koni³³⁰ nebo dochází ke zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TZ za použití tzv. "schránek" právnických osob, které ve skutečnosti nekonají žádnou podnikatelskou aktivitu a neposkytnou dostatečnou součinnost pro zjištění jejich majetkových poměrů.³³¹

Přestože lze uložit peněžitý trest za úmyslný i nedbalostní trestný čin, nelze ho využívat jako nepřímý způsob pro zrušení právnické osoby nebo propadnutí jejího majetku. Příkladem je situace, kdy nejsou zcela splněny zákonné podmínky pro uložení trestu zrušení právnické osoby nebo pro propadnutí majetku.³³² Přesto soud vyměří peněžitý trest v nepřiměřené výši, která způsobí faktickou likvidaci právnické osoby nebo v podstatě nahradí sankci propadnutí majetku. Na druhou stranu je přípustné uložit daleko vyšší výměru peněžitého trestu, než o jakou částku se skutečně právnická osoba obohatila nebo chtěla obohatit.³³³ Podstatný rozdíl oproti těmto trestům je skutečnost, že peněžitý trest nemá působit vůči právnické osobě zcela likvidačně a má umožnit její další činnost. Na druhou stranu je k naplnění mezinárodních požadavků v souvislosti se sankcionováním právnických osob nezbytné, aby peněžitý trest působil odstrašujícím dojmem.³³⁴

³²⁷ FENYK, Jaroslav, Ladislav SMEJKAL a Irena BÍLÁ. 2018. cit dílo, § 18 [online]. [cit. 2021-03-08].

³²⁸ TIBITANZLOVÁ, Alena. *K problematice peněžitého trestu v případech trestní odpovědnosti právnických osob*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017 (5). [cit. 2021-02-10].

³²⁹ JELÍNEK, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. 2013. cit. dílo, 137 s.

³³⁰ K pojmu bílý kůň srov. usnesení Městského soudu v Praze, ze dne 6. května 2015, sp. zn. 5 To 159/2015.

³³¹ FENYK, Jaroslav, Ladislav SMEJKAL a Irena BÍLÁ. 2018. cit dílo, § 18 [online]. [cit. 2021-03-08].

³³² Srov. § 16 odst. 1 a § 17 odst. 1 ZoTOPO.

³³³ FENYK, Jaroslav, Ladislav SMEJKAL a Irena BÍLÁ. 2018. cit dílo, § 18 [online]. [cit. 2021-03-08].

³³⁴ Srov. čl. 3 odst. 2 Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích ze dne 17. prosince 1997. Česká republika je smluvní stranou této úmluvy.; TIBITANZLOVÁ, Alena. *Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů*. Bulletin-advokacie. [online]. 2016. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu#ftn3>>.

V případě právnických osob, které jsou finanční institucí, je před uložením peněžitého trestu nezbytné získat vyjádření ČNB, ve kterém se uvedou možnosti a důsledky uložení peněžitého trestu.³³⁵ Vyjádření má obsahovat i maximální výměru peněžitého trestu, která bude pro právnickou osobu ještě únosná.³³⁶ Přestože je nezbytné respektovat základní zásadu volného hodnocení důkazů, lze předpokládat, že soud bude z vyjádření vycházet z důvodu jeho odbornosti. Nepovažuji ani za správné, aby ho nahrazoval svým uvážením, ledaže by to odůvodňovaly okolnosti případu.³³⁷ Požadavek na vyjádření ČNB je podle mého názoru zvolen vhodně, protože uložení příliš přísného peněžitého trestu může ovlivnit řadu dalších osob (například klienty, obchodní partnery, investory), což může ve svém důsledku negativně ovlivnit daný finanční trh.³³⁸

Ve vztahu k právnickým osobám lze zmínit i ustanovení § 32 ZoTOPO, které se vztahuje k postupu při zrušení, zániku či přeměně právnické osoby. Dané ustanovení si klade za cíl zajistit výkon uloženého peněžitého trestu pro tyto případy, aby se odsouzená právnická osoba nemohla vyhnout uloženému peněžitému trestu. V rámci této procedury lze uložit povinnost složit částku, která odpovídá výši předpokládaného peněžitého trestu, na stanovený účet.³³⁹ Pokud soudce, resp. předseda senátu učiní závěr, že nebude ukládán peněžitý trest, bude uložena povinnost poskytnout jinou záruku (například složení cenných papírů do soudní úschovy). Jako určitou zajímavost vnímám, že z tohoto ustanovení vyplývá, že je peněžitý trest považován za základní trest, jež má být právnickým osobám ukládán.³⁴⁰

Ze samotné podstaty právnických osob je zřejmé, že výrazným rozdílem oproti úpravě výkonu peněžitého trestu u fyzických osob, je absence přeměny na trest odnětí svobody při nezaplacení peněžitého trestu podle § 69 TZ a § 344 TR.³⁴¹ Současně se neaplikuje ustanovení

³³⁵ § 18 odst. 3 ve spojení s § 17 odst. 4 ZoTOPO. Srov. § 17 odst. 4 ZoTOPO, který obsahuje taxativní výčet finančních institucí.

³³⁶ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2018. cit. dílo, 422 s.

³³⁷ ŠÁMAL, Pavel, Rudolf VOKOUN, a Oto NOVOTNÝ. *Trestní právo hmotné 4. Trestní odpovědnost právnických osob: Změny v trestních zákonech po 1. 1. 2010*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 73–74 s. ISBN 978-80-7357-960-9.

³³⁸ TIBITANZLOVÁ, Alena. 2016. cit. dílo [online]. [cit. 2020-04-10].

³³⁹ § 32 odst. 5 ZoTOPO.

³⁴⁰ DĚDIČ, Jan a Jiří ŘÍHA. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2018. cit. dílo, 607 s.

³⁴¹ Trest odnětí svobody nelze ze samotné podstaty právnické osobě uložit. Zároveň tato sankce není v taxativním výčtu v § 15 ZoTOPO.

§ 342a odst. 1 písm. b) TŘ týkající se upuštění od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku v souvislosti s výživou a výchovou osob.³⁴²

5.2. Soudní praxe při ukládání peněžitého trestu právnickým osobám

Podle zákonodárce má být peněžitý trest nejčastěji ukládaným trestem právnické osobě.³⁴³ Zákonodárce nejspíše vycházel z předpokladu, že se právnická osoba dopouští především trestných činů, které spočívají ve snaze sebe nebo jinou osobu obohatit. Tato domněnka se za roky 2015 až 2020 ukázala jako správná, protože byl peněžitý trest ukládán nejčastěji za trestné činy neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 TZ, zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TZ a následně za trestný čin podvodu podle § 209 TZ.³⁴⁴ Jelikož jsou právnické osoby sankcionovány nejčastěji za majetkovou a daňovou kriminalitu, jeví se mi v těchto případech jako vhodná sankce právě peněžitý trest.

Záměr zákonodárce byl z podstatné části naplněn, když peněžitý trest spolu s trestem zákazu činnosti a trestem zrušení právnické osoby tvoří trojici nejčastěji ukládaných trestů právnickým osobám. Nicméně ze statistických dat vyplývá, že v průběhu let 2016 až 2020 byl častěji ukládán trest zákazu činnosti. Tato skutečnost by měla vést k zamyšlení, zda jsou opravdu splněny všechny podmínky pro uložení trestu zákazu činnosti a zda není příliš přísným řešením. Na druhou stranu nelze vycházet jen ze statistických dat a bylo by třeba blíže analyzovat jednotlivá rozhodnutí. Vyjma trestu zákazu činnosti je peněžitý trest jednoznačně nejčastěji ukládaným trestem.³⁴⁵ Důvod vyšší četnosti ukládání peněžitého trestu, můžeme hledat i v ustanovení § 18 odst. 1 ZoTOPO, které stanovuje jedinou podmínku pro uložení peněžitého trestu, jak bylo uvedeno výše.

³⁴² PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2018. cit. dílo, 421 s.

³⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 418/2011 Sb. 48 s.; VANÍČEK, David. *Trestní sankce ukládané právnickým osobám*. Praha: Lexis-nexis CZ s.r.o. Trestní právo, 2006 (7-8). 16 s. ISSN 1211-2860; VANTUCH, Pavel. *K návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob*. Praha: Lexis-nexis CZ s.r.o. Trestní právo, 2003 (10). 5 s. ISSN 1211-2860.

³⁴⁴ Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

³⁴⁵ Ve sledovaném období bylo uloženo celkem 201 peněžitých trestů a 244 trestů zákazu činnosti. Dále např. trest zrušení právnické osoby byl uložen ve 122 případech, trest uveřejnění rozsudku v 65 případech a trest propadnutí majetku jen ve 3 případech. Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

Přestože by aplikace příslušných ustanovení ZoTOPO a TZ ohledně počtu denních sazeb a výše jedné denní sazby teoreticky neměla činit problémy, narazila jsem na rozhodnutí, která jsou v části výměry peněžitého trestu jednoznačně chybná. Jedná se o několik rozhodnutí, kdy soudy uložily peněžité tresty ve výši, která se vymyká pravidlům pro počet denních sazeb.³⁴⁶ Nesprávná aplikace ustanovení trestního zákoníku spočívá ve stanovení pouhých 10 denních sazeb. V rozhodovací praxi ostatních soudů přitom nedochází k problémům, resp. vybočení ze zákonného rozmezí 20 až 730 denních sazeb, proto lze konstatovat, že se jedná o excesy a individuální pochybení těchto soudů. Zároveň nelze jednoznačně určit rozhodné skutečnosti, které vedly soudy k výměře peněžitého trestu pod zákonnou hranici, protože se v drtivé většině jedná o rozhodnutí ve formě trestního příkazu, a tudíž zde absentuje odůvodnění soudu.³⁴⁷ V poskytnutých rozhodnutích soudy ve výroku o trestu pouze odkazují na § 18 odst. 1 a odst. 2 ZoTOPO, aniž by se blíže zabývaly relevantními ustanoveními trestního zákoníku, především § 68 odst. 1 TZ. Na druhou stranu se soudy nezabývaly bližším odůvodněním výměry ani v rozhodnutích ve formě rozsudku. Dále je nutné podotknout, že Obvodní soud pro Prahu 7 a Městský soud Brno-město nesprávně rozhodl opakovaně, což je varovným signálem pro jeho budoucí rozhodování. Na druhou stranu považuji za vhodné uvést, že podle statistických údajů v roce 2020 již nedošlo k nesprávnému stanovení počtu denních sazeb, což vnímám jako pozitivní skutečnost.³⁴⁸

Dále bych chtěla upozornit na rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 8, ve kterém došlo dokonce k nesprávné aplikaci ustanovení ZoTOPO.³⁴⁹ Za přečin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 odst. 1 TZ, byl uložen peněžitý trest, kterým bylo v souladu s trestním zákoníkem vyměřeno 50 denních sazeb, nicméně výše jedné denní sazby činila pouhých 100 Kč. Celková výměra peněžitého trestu tak činila jen 5.000 Kč.

³⁴⁶ Rozhodnutí Městského soudu Brno-město ze dne 31. května 2013, sp. zn. 10 T 87/2013, Městského soudu Brno-město ze dne 15. května 2015, sp. zn. 2 T 55/2015, Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 49 T 3/2016, Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 24. března 2016, sp. zn. 3 T 10/2015, Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou se sp. zn. 1 T 131/2015, Obvodního soudu pro Prahu 7 se sp. zn. 24 T 81/2017, Okresního soudu v Teplicích ze dne 2. července 2018, sp. zn. 5 T 38/2018 a Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 9. září 2019, sp. zn. 3 T 113/2019. Informace byly poskytnuty Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti v souladu se zákonem o svobodném přístupu k informacím.

³⁴⁷ Srov. TIBITANZLOVÁ, Alena. 2016. cit. dílo [online]. [cit. 2020-04-10].

³⁴⁸ Dle statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě mé žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

³⁴⁹ Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 30. září 2015, sp. zn. 5 T 47/2015.

Dané rozhodnutí tedy nerespektovalo pravidlo zakotvené v § 18 odst. 2 ZoTOPO, které jasně stanoví, že minimální výše jedné denní sazby činí 1.000 Kč.

V souvislosti s uvedenými skutečnostmi lze poukázat na § 68 odst. 5 věta první TZ, který stanovuje požadavek, aby soud ve svém výroku uvedl počet denních sazeb a výši jedné z nich. Tato povinnost má zásadní význam pro právní jistotu, přezkoumatelnost soudního rozhodnutí i ověření správnosti aplikace ustanovení o peněžitém trestu.³⁵⁰ Důkazem důležitosti tohoto ustanovení mohou být právě výše uvedená rozhodnutí, kdy díky uvedení počtu denních sazeb ve výročních rozhodnutích je zcela zřejmá nesprávná aplikace příslušných ustanovení TZ, příp. ZoTOPO. Z tohoto důvodu považuji za velmi důležité, aby rozhodnutí obsahovalo i dostatečné odůvodnění, ledaže se jedná o trestní příkaz, který neobsahuje odůvodnění, nebo se postupuje podle § 129 odst. 2 TŘ.

Při ukládání peněžitého trestu je tedy nutné respektovat nejen ustanovení ZoTOPO ale i ustanovení TZ, případně TŘ nebo ZMJS. Především bych chtěla zdůraznit respektování počtu denních sazeb podle trestního zákoníku, jelikož s tím mají některé soudy problémy. Výše zmíněná rozhodnutí soudů, která tato pravidla nerespektovala, můžeme brát jako určitou výjimku. Na druhou stranu je potřebné a velmi důležité na ně upozorňovat (například na odborných seminářích), aby se situace již neopakovala. Z tohoto důvodu naprosto souhlasím s názorem, že je vhodné zakotvit způsob výpočtu peněžitého trestu přímo v ZoTOPO. Následně by totiž soudy nemusely odvozovat způsob výpočtu peněžitého trestu a lze očekávat, že již nebude docházet k opakovaným nesprávným rozhodnutím.³⁵¹

³⁵⁰ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. 2018. cit. dílo, 418 s.

³⁵¹ JELÍNEK, Jiří. In: JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. 2013. cit. dílo, 139 s.

Závěr

V úvodu této práce jsem si stanovila cíl podat přehledný a ucelený rozbor peněžitého trestu se zaměřením na aktuální stav v soudní praxi a změny v právní úpravě provedené novelou č. 333/2020 Sb. Ačkoliv tato novela odstranila řadu problematických míst a zlepšila tak podmínky pro častější ukládání peněžitého trestu, existuje stále, dle mého názoru, prostor pro zlepšení účinné právní úpravy. Z tohoto důvodu jsem se v této práci pokusila rozkrýt další problematické aspekty peněžitého trestu, které tvoří překážku jeho častějšího ukládání. Jednotlivé návrhy na zlepšení účinné právní úpravy byly podrobně rozebrány v příslušných kapitolách této práce, níže již jen uvádím jejich stručné shrnutí.

Jako velmi efektivní považuji uložení peněžitého trestu pachatelům s přiměřeným majetkem a dostatečným pravidelným příjmem. Naopak se mi jeví jako nesprávné rozhodnutí ukládat peněžitý trest pachatelům, kteří páchají trestnou činnost opakovaně, a navíc pokud jsou příčinou jejich trestné činnosti špatné majetkové poměry. V takovém případě může peněžitý trest působit spíše kontraproduktivně. Na druhou stranu věřím, že u některých pachatelů může být účel peněžitého trestu naplněn i při nízké výměře.

Uložení peněžitého trestu je v současné době možné u širokého okruhu trestných činů. Vzhledem k jeho zmiňovaným přednostem lze uvažovat o legislativní změně, která by okruh jeho použití ještě rozšířila o další trestné činy, na které by se mohl peněžitý trest vhodně aplikovat. Touto změnou by došlo k úpravě příslušných ustanovení zvláštní části trestního zákoníku ve smyslu § 67 odst. 2 písm. a) TZ.

V rámci porovnávání pozitiv a negativ peněžitého trestu jsem dospěla k závěru, že celkově převažují výhody nad jeho úskalími, která by bylo navíc možné ve většině případů odstranit vhodně nastavenou právní úpravou. Kromě teoretického rozboru jsem se zaměřila i na praxi soudů, u které jsem identifikovala značnou nejednotnost. Tento závěr lze shrnout do konstatování, že některé soudy ukládají peněžité tresty ve většině rozhodovaných případů a jdou tak svou praxí příkladem soudům, které naopak peněžitý trest téměř vůbec nevyužívají. Tento nevyvážený stav soudní praxe by se měl dle mého názoru jednoznačně sjednotit, k čemuž by jistě napomohlo plošné a čtenější proškolení orgánů činných v trestním řízení na toto téma, ať už formou konání odborných seminářů nebo vydáváním dalších metodik či jiných pomocných dokumentů, které budou vhodnou pomůckou při rozhodování. Na druhou stranu je potřeba uvést, že soudní praxi

ovlivňuje řada jiných faktorů, a proto je potřeba prosazovat zvýšení počtu ukládaných peněžitých trestů jen v opodstatněných případech.

Ve své práci jsem upozornila, že pro zajištění správného ukládání peněžitého trestu je nezbytné nejprve zjistit, zda jsou splněny zákonné podmínky pro jeho uložení jako trestu samostatného, případně i vedlejšího. Dále jsem se podrobně věnovala systému denních sazeb, podle kterého se vypočítává výměra peněžitého trestu. V této souvislosti jsem upozornila na nutnost změny praxe některých soudů, které stanovují celkovou výměru peněžitého trestu a až následně odpočítají počet denních sazeb a výši jedné z nich.

Při rozboru systému denních sazeb jsem vypracovala několik podnětů na jeho zlepšení. Současný počet denních sazeb považuji i s ohledem na právní úpravu jiných evropských států za příliš vysoký, proto jsem navrhla jeho snížení. Od této změny si slibuji více individualizovaná rozhodnutí. Ve vztahu k výši denní sazby jsem navrhla možný způsob jejího výpočtu. Základem by byla určitá část čistého příjmu pachatele, kterou by však mohl soud adekvátním způsobem upravit dle jeho osobních a majetkových poměrů. Jako příklad odůvodněného snížení výše denní sazby jsem uvedla vyživovací povinnost. Zároveň jsem vyhodnotila, že je nejvhodnější, aby tato konkrétní pravidla pro stanovení výše denní sazby byla obsažena v pokynu obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství.

Snažila jsem se také poskytnout vodítka ke stanovení výměry peněžitého trestu u trestných činů, které jsou při menší společenské škodlivosti postihovány jako přešůpek. Při respektování *principu subsidiarity trestní represe*, je žádoucí ukládat peněžité tresty ve vyšší výměře, než kolik může činit pokuta za přešůpek podle příslušného správního předpisu. V této souvislosti jsem upozornila na nežádoucí praxi soudů, které často ukládají mírnější sankce, než které jsou ukládány za obdobný čin v přešůpkovém řízení.

Přestože jsem uvítala zrušení náhradního trestu odnětí svobody a možnosti přeměny peněžitého trestu na jiné alternativní tresty, považuji za jeden z hlavních nedostatků účinné právní úpravy zvolené nastavení pevného převodního mechanismu pro případ přeměny na trest odnětí svobody. I s ohledem na právní úpravu jiných evropských států zastávám názor, že je daleko vhodnější a přiměřenější zvolit opačný poměr, kdy dvě denní sazby odpovídají jednomu dni trestu odnětí svobody.

Při ukládání peněžitého trestu nesmíme taktéž zapomínat na poškozeného a jeho nárok vůči pachateli. V této souvislosti jsem vyzdvihla potřebu zabezpečit informovanost poškozeného

ohledně zvláštního účtu zřízeného Ministerstvem spravedlnosti pro včasné a řádné uplatnění jeho nároku.

Na závěr druhé části jsem uvítala zmírnění podmínek zahlazení odsouzení, což může více motivovat odsouzené k zaplacení peněžitého trestu.

Následující třetí část se zabývala jednotlivými otázkami procesní úpravy peněžitého trestu. V této souvislosti jsem vyzdvihla roli státního zástupce a stručně jsem shrnula jeho činnost při ukládání peněžitého trestu. Také jsem se zaměřila na možnosti zjišťování osobních a majetkových poměrů pachatele, což vnímám jako velmi důležitou, ale problematickou otázku. Snažila jsem se tedy zjednodušit práci soudů návrhem, že by bylo daňové tvrzení součástí trestního spisu.

U peněžitého trestu ukládaného trestním příkazem jsem došla k závěru, že je žádoucí limitovat horní výměru peněžitého trestu, kterou lze uložit trestním příkazem, a to například na 1.000.000 Kč. Další návrh směřoval na zakotvení možnosti podat odpor pouze proti výši denní sazby, přičemž by se navíc v následném řízení po podaném odporu uplatnila *zásada zákazu reformace in peius*.

Vedle správné úpravy problematiky ukládání peněžitého trestu je nezbytné nastavit procesní instituty tak, aby byl zajištěn jeho efektivní výkon. K tomu by dle mého názoru mělo dopomoci častější využívání institutu zajištění výkonu peněžitého trestu, jelikož dokáže zlepšit jeho případné vymáhání. Jako pozitivní změnu jsem naopak zhodnotila zakotvení částečné obligatornosti vymáhání peněžitého trestu. Domnívám se, že výše uvedené změny zrychlí proces od nezaplacení peněžitého trestu až po jeho případnou přeměnu na trest odnětí svobody. Dále se mi jeví jako správné rozhodnutí svěřením správy placení peněžitého trestu jedinému orgánu (orgánům Celní správy).

V části věnované mladistvým, jsem nejdříve uvedla čtenáře do obecné problematiky sankcionování mladistvých ve vztahu k peněžitému opatření. Přestože soudy téměř neukládají peněžité opatření ani peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, vyslovila jsem názor, že s ohledem na zásady sankcionování mladistvých není žádoucí, aby se tato praxe výrazně měnila. Návrh na zlepšení právní úpravy pak směřoval na zakotvení možnosti soudu odvolat rozhodnutí o nahrazení peněžitého opatření obecně nebo společensky prospěšnou činností, pokud není z viny mladistvého vykonána.

Závěrečná část obsahovala specifika sankcionování právnických osob. Zde jsem upozornila na skutečnost, že k tvorbě zákona o trestní odpovědnosti právnických osob bylo přistupováno s cílem, že bude peněžitý trest nejčastěji ukládanou trestní sankcí. Otázkou však

zůstává, zda soudy dostatečně respektují záměr zákonodárce a zda ukládají peněžité tresty ve všech vhodných případech. Počet uložených peněžitých trestů totiž tvoří přibližně jen jednu třetinu z celkového počtu trestních sankcí uložených právnickým osobám. Soudy tedy mají ukládat především peněžité tresty a přísnější trestní sankce až v krajním případě. Na druhou stranu nemá nastat situace, kdy budou ukládány peněžité tresty i v případech, ve kterých se nabízí jiná vhodnější sankce.

Stejně jako u fyzických osob, je potřebné zajistit ukládání peněžitého trestu právnickým osobám v adekvátní výši, která nebude nepřiměřeně zatěžovat odsouzenou právnickou osobu. Za tímto účelem se může zákonodárce inspirovat například v rakouské právní úpravě a rozšířit zákon o trestní odpovědnosti právnických osob o určitá kritéria, která soudům pomohou určit počet denních sazeb či výši jedné z nich.

Na základě analýzy vybraných rozhodnutí soudů ve vztahu k právnickým osobám jsem dospěla k závěru, že je žádoucí zakotvit způsob výpočtu peněžitého trestu přímo v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob. Od této změny bych pak očekávala, že již nebude docházet k nesprávnému stanovení výměry peněžitého trestu.

Seznam použitých zkratek

daňový řád nebo DŘ	zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
EÚLP	sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
exekuční řád	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
IZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
metodika NSZ	HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. <i>Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu (Metodika)</i> . Nejvyšší státní zastupitelství. sp. zn. 1 SL 134/2017 ze dne 30. listopadu 2017a. 47 s.
návrh zákona (sněmovní tisk č. 762)	vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 762
novela č. 333/2020 Sb.	zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

pokyn obecné povahy č. 9/2019	pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů
rakouský zákon o odpovědnosti sdružení	rakouský zákon o odpovědnosti sdružení (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz – VbVG) ze dne 23. prosince 2005, vydaný pod č. 151/2005 Spolkové sbírky zákonů Rakouské republiky
Sb. nález. a usn. ÚS	Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek – část trestní
StPO	Strafprozeßordnung BGBI. I 1987 S. 1074 (německý trestní řád)
trestní řád nebo TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákon	ve smyslu § 110 TZ se trestním zákonem se rozumí TZ a podle povahy věci i ZSVM a ZoTOPO
trestní zákoník nebo TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
vnitřní a kancelářský řád	instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších instrukcí
zákon o bankách	zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
zákon o celní správě	zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů
zákon o centrální evidenci úctů	zákon č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů, ve znění pozdějších předpisů
zákon o katastru nemovitostí	zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů

zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích	zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích), ve znění pozdějších předpisů
zákon o Policii České republiky	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí	zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon o silničním provozu	zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)
zákon o soudech soudcích	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
zákon o soudnictví ve věcech mládeže nebo ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
zákon o svobodném přístupu k informacím	zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nebo ZoTOPO	zákon č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
zákon o veřejných rejstřících	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.
zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení	zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ZMJS

zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BOHUSLAV, Lukáš. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 208 s. ISBN 978-80-7380-473-2.

DANKOVÁ, Katarína. Kriminologické aspekty trestní odpovědnosti právnických osob. In: JELÍNEK a kol. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017 (2). 59-70 s. ISSN 0323-0619.

DRÁPAL, Jakub. *Přiměřenost peněžité sankce k majetku pachatele*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 144 s. ISBN: 978-80-7598-297-1.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Praha: Linde, 2007. 270 s. ISBN 978-80-7201-683-9.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. Kriminalistika. 2015a (2). 81-102 s. ISSN 1210-9150.

JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. Komentátor. 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4.

JELÍNEK, Jiří. a kol. *Alternativní řešení trestních věcí*. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce. Praha: Leges, 2015b. 176 s. ISBN 978-80-7502-109-0.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vyd. Praha: Leges, 2017. Student. 976 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018a. Student. 863 s. ISBN 978-80-7502-278-3.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 8. vyd. Praha: Leges, 2020. Glosátor. 1358 s. ISBN 978-80-7502-395-7.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Rozhodnutí ve věcech trestních: se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 4. vyd. Praha: Leges, 2018b. Student. 559 s. ISBN 978-80-7502-302-5.

KALVODOVÁ, Věra. *Peněžítý trest – praxí konečně doceněná alternativa trestu odnětí svobody?* In: GRIVNA, Tomáš a kol. *Poceta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám: čtvrtstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR*. Praha: C.H. Beck, 2018. 97–106 s. ISBN 978-80-7400-709-5.

- KRISTKOVÁ, Veronika, Hana LANGHANSOVÁ a Markéta NEVLUDOVÁ. *Bezplatná pomoc obětem trestných činů. Právo obětí na informace v trestním řízení. Odškodnění nemateriální újmy v adhézním řízení. Finanční pomoc obětem od státu. Právní analýzy a návrhy systémových změn.* Brno: Liga lidských práv, 2008, 42 s.
- LICHNOVSKÝ, Ondřej. *Daňový řád: komentář.* 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice komentované zákony. 918 s. ISBN 978-80-7400-604-3.
- MEIER, Bernd-Dieter. *Strafrechtliche Sanktionen.* Berlin, Heidelberg: Springer Verlag, 2001. 380 s. ISBN: 978-35-4041-268-7.
- NOVOTNÝ, Oto. *Alternativy uvěznění (K problematice reformy trestněprávních sankcí v ČR).* Právní praxe, 1993, roč. 40, č. 2. 66–74 s.
- SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe.* Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha, 2014. Studie. 170 s. ISBN 978-80-7338-144-8.
- SEILER, Stefan. *Strafrecht. Allgemeiner Teil II. Strafen und Maßnahmen.* 4. Auflage. Wien: Müller Jur.Vlg.C.F., 2008. 156 s. ISBN: 3811495658.
- SHAPLAN, Joanna. Victims, the Criminal Justice System and Compensation. In: ROCK, Paul a kol. *Victimology.* 1994. 265–283 s.
- SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Marie VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva. Část třetí: Tresty a ochranná opatření.* 1. vyd. Praha: Novatrix, 2009. 942 s. ISBN 978-80-254-4033-9.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář.* 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2018. 930 s. ISBN 978-80-7400-592-3.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář.* 7. vyd. I. díl. Praha: C.H. Beck, 2013a. Velké komentáře. 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář.* 7. vyd. III. díl. Praha: C.H. Beck, 2013b. Velké komentáře. 3731–4654 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář.* 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. 968 s. ISBN 978-80-7400-350-9.
- ŠÁMAL, Pavel, Rudolf VOKOUN, a Oto NOVOTNÝ. *Trestní právo hmotné 4. Trestní odpovědnost právnických osob: Změny v trestních zákonech po 1. 1. 2010.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 143 s. ISBN 978-80-7357-960-9.
- ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* 2. vyd. Praha: Leges, 2014. Teoretik. 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.

- ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. 318 s. ISBN 978-80-7502-131-1.
- ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář*. I. díl. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. 1642 s. ISBN 978-80-7400-807-8.
- ŠEBA, Jan. *Peněžitý trest – jeho výhody, úskalí a aplikace*. Praha, 2019. Diplomová práce. Právnická fakulta Univerzity Karlovy. Vedoucí práce prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc. 95 s.
- THOMAS, D. A. Judicial Discretion in Sentencing. In: GELSTHORPE, Loraine a Nicola Padfield (eds.). *Exercising Discretion: Decision-Making in the Criminal Justice System and Beyond*. Cullompton: Willan Publishing, 2003, 240 s. ISBN 978-19-0324-099-1.
- VANDUCHOVÁ, Marie. Peněžitý trest: praxí nedocenená alternativa trestu odnětí svobody? In: GŘIVNA, Tomáš a kol. *Pocťa Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008. 421–432 s. ISBN 978-80-7357-365-2.
- VANÍČEK, David. *Trestní sankce ukládané právníckým osobám*. Praha: Lexis-nexis CZ s.r.o. Trestní právo, 2006 (7-8). 12–19 s. ISSN 1214-3758.
- VANTUCH, Pavel. *K návrhu zákona o trestní odpovědnosti právníckých osob*. Praha: Lexis-nexis CZ s.r.o. Trestní právo, 2003 (10). 2–9 s. ISSN 1211-2860.
- VANTUCH, Pavel. *Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby*. Trestní právo, 2013 (17), č. 7-8. 4-13 s. ISSN 1211-2860.
- ZEHR, Howard. *Úvod do restorativní justice*. [překlad Ludmila Hasmanová a Lenka Ouředníčková]. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. 47 s. ISBN 80-902998-1-4.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- Anon. *Nové podmínky ukládání peněžitých trestů navržené MSP by měly jejich počet zvýšit*. Bulletin-advokacie [online]. 2019. [cit. 2021-02-10] Dostupné z <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nove-podminky-ukladani-penezitych-trestu-navrzene-msp-by-mely-jejich-pocet-zvysit>>.
- Anon. *Kompetence - čím se zabývá celní správa*. In: Celnisprava.cz [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <<https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/kompetence/Stranky/default.aspx>>.
- Anon. *Zvláštní způsob řízení: trestní příkaz (2)*. e-justice.europa.eu. 2019. [online] [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_rights_of_defendants_in_criminal_proceedings_-169-DE-maximizeMS-en.do?clang=cs&idSubpage=1>.

BARNETOVÁ, Dominika. *K otázce nepřiměřené délky trestního řízení a prostředkům nápravy, zejména s přihlédnutím k judikatuře ESLP*. In: Bulletin-advokacie.cz [online]. 2013. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/k-otazce>>.

BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Trestněprávní alternativy v právních nástrojích OSN a Rady Evropy*. Brno: Masarykova Univerzita, 2011. [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Boledovicova_Lucie_5847.pdf>.

ČTK. *Novela trestního zákoníku a trestního řádu podpoří častější peněžitě tresty*. Advokátní deník [online]. 2020. [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: <<https://advokatnidenik.cz/2020/07/23/novela-trestniho-zakoniku-a-trestniho-radu-podpori-castejsi-penezite-tresty/>>.

ČTK. *Počet peněžitých trestů se v posledních dvou letech zdvojnásobil*. Právní prostor [online]. 2018. [cit. 2020-10-05]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/pocet-penezitych-trestu-se-v-poslednich-dvou-letech-zdvojnasil>>.

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Kodex. 1117 s. ISBN 978-80-7552-600-7. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [online]. [cit. 2021-01-25].

DRÁPAL, Jakub. *Jak upravit evropskou a českou úpravu peněžitého trestu, aby byla funkční?* In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017 (2). [cit. 2021-02-10].

FENYK, Jaroslav, Ladislav SMEJKAL a Irena BÍLÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 184 s. ISBN 978-80-7552-965-7. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [online]. [cit. 2021-03-08].

GLOGAR, Martin. *Novela trestního zákoníku a trestního řádu*. Právní prostor [online]. 2020. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <<http://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-trestniho-zakoniku-trestniho-radu>>.

HACKL, Vladimír. *Peněžitý trest - nevyužitá alternativa?* In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017 (4). [cit. 2020-11-30].

HOMOLA, Martin a ZEZULOVÁ, Jana. *Faktory mající vliv na ukládání peněžitého trestu v České republice*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017b (2). [cit. 2021-02-10].

JOSTEN, Björn. *Let's deal – Das Geschäft mit der Gerechtigkeit*. ForumRecht.de [online]. 2004 (1). [cit. 2021-02-20]. 29–31 s. Dostupné z: <<http://www.forum-recht-online.de/2004/104/104josten.htm>>.

KENETY, Brian a Eliška KUBÁNKOVÁ. *Overcrowded Czech prisons spur renewed calls for alternative sentencing*. English.radio.cz [online]. 2018. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z:

<<https://english.radio.cz/overcrowded-czech-prisons-spur-renewed-calls-alternative-sentencing-8151768>>.

KOTLÁN, Pavel. *Zajišťování majetku v trestním řízení*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2019 (5). [cit. 2020-11-30].

MALECKÝ, Robert. *Zapíráte před soudem majetek? Sami si dláždíte cestu do vězení!* Hlídací pes. [online]. 2016. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <<https://hlidacipes.org/zapirate-pred-soudem-majetek-sami-si-dlazdite-cestu-do-vezeni/>>.

MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika [online]. 2008 41(1). [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiA9riw9O3uAhXMlosKHRDBDQ4QFjAAegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fclanek%2Fdohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx&usg=AOvVaw2giy3DPyfQGfrZYG_C1Xnv>.

SCHOLZOVÁ, Ivana. *Přeplněnost věznic a amnestie jako řešení? Hledejme raději dlouhodobá východiska*. In: ASPI [právní informační systém]. Právo21 [online]. 2020. [cit. 2021-02-10].

SOBOTKA, Robert. *Je zaměstnavatel oprávněn poskytnout Policii ČR na její žádost informace o majetkových poměrech zaměstnance bez souhlasu soudu a bez souhlasu dotčeného zaměstnance?* Epravo.cz [online]. 2019. [cit. 2021-02-20].

SUCHÁ, Anna. *Centrální evidence účtů - účinná ochrana a tvrdý dozor?* Právní prostor [online]. 2017. [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/financi-pravo/centralni-evidence-uctu-ucinna-ochrana-a-tvrdy-dozor>>.

SULITKA, Dušan a Pavel ŠÁMAL. *Srovnání ukládání peněžitých trestů v České republice a ve vybraných evropských státech*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství [online]. 2017 (2). [cit. 2021-02-10].

ŠÁMAL, Pavel. *Peněžité tresty z pohledu soudní praxe aneb jak zvýšit jejich ukládání*. Právní prostor [online]. 2018. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/penezite-tresty-z-pohledu-soudni-praxe-aneb-jak-zvysit-jejich-ukladani>>.

ŠTEFAN, Václav. *Fondu pro oběti trestných činů chybí peníze. Na účtu je 300 tisíc, ministerstvo čekalo ročně desítky milionů*. iRozhlas.cz [online]. 2018. [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/fond-pro-obeti-trestnych-cinu-ministerstvo-spravedlnosti_1803010940_jak>.

ŠTEFAN, Václav. *Ministerstvo provozuje účet pro oběti trestných činů. Na odškodné jich zatím dosáhlo devět*. iRozhlas.cz [online]. 2019. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z:

<https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/trestny-cin-odskodneni-obeti-penize-ministerstvo-spravedlnosti_1902220830_lac>.

TIBITANZLOVÁ, Alena. *K problematice peněžitého trestu v případech trestní odpovědnosti právnických osob*. In: ASPI [právní informační systém]. Státní zastupitelství. 2017 (5). [online] [cit. 2021-02-10].

TIBITANZLOVÁ, Alena. *Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů*. Bulletin-advokacie. [online]. 2016. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu#ftn3>>.

TOMÁŠEK, Jan, Jan ROZUM a Jiří VLACH. *K problematice peněžitého trestu*. In: ASPI [právní informační systém]. Trestní právo (Wolters Kluwer) [online]. 2015 (4). [cit. 2021-01-07].

VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Teoretické a trestněpolitické aspekty trestního práva v oblasti trestních sankcí*. [online]. 2016. [cit. 2021-02-07]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/97186/1483947_helena_valkova_9-38.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

World Prison Brief Data. World Prison Brief [online]. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison_population_rate?field_region_taxonomy_tid=14>.

Recommendation No. R (87) 18 of the Committee of Ministers to member states concerning the simplification of criminal justice adopted on 17 September 1987. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804e19f8>>.

Recommendation No. R (99) 22 of the Committee of Ministers to member states concerning prison overcrowding and prison population inflation adopted on 30 September 1999. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <<https://rm.coe.int/168070c8ad>>.

SUBRAMANIAN, Ram a Alison SHAMES. *Sentencing and Prison Practices in Germany and the Netherlands*. Implications for the United States. New York: Vera Institute for Justice [online]. 2013. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.vera.org/downloads/Publications/sentencing-and-prison-practices-in-germany-and-the-netherlands-implications-for-the-united-states/legacy_downloads/european-american-prison-report-v3.pdf>. 24 s.

TOMÍČEK, Petr a Petr MALÝ. *Nejvyšší soud a NSZ prosazují větší využívání peněžitých trestů i odklonů v trestním řízení*. Společná tisková zpráva Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství [online]. 2018. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z:

<<https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-soud-a-nsz-prosazuji-vetsi-vyuzivani-penezitych-trestu-i-odklonu-v-trestnim-rizeni/>>.

TOMÍČEK, Petr a Petr MALÝ. *Nejvyšší soud a Nejvyšší státní zastupitelství pokračují ve snaze zvýšit podíl ukládaných peněžitých trestů, usilují taktéž o častější využívání tzv. odklonů v trestním řízení*. Společná tisková zpráva Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství [online]. 2018. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/tiskove-zpravy/2021-nejvyvi-soud-a-nsz-prosazuji-vti-vyuiivani-penitych-trest-i-odklon-v-trestnim-rizeni>>.

VŮJTĚCH, Jan a kol. *Závěrečná zpráva k projektu Účinky transformace trestního zákonodárství na stav kriminality a zvyšování efektivnosti justice ve vztahu k bezpečnosti občanů ČR v horizontu roku 2000*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci [online]. Praha, 2000. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <<http://www.ok.cz/iksp/docs/261.pdf>>.

ŽATECKÁ, Eva a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře Wolters Kluwer. 293 s. ISBN 978-80-7478-848-2. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [online]. [cit. 2021-03-07].

3. Seznam použitých právních předpisů

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 25/2000 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Rakouský zákon o odpovědnosti sdružení (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz – VbVG) ze dne 23. prosince 2005, vydaný pod č. 151/2005 Spolkové sbírky zákonů Rakouské republiky.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, a zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu).

Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 459/2011, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 86/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 55/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 7. června 1995, sp. zn. Pl. ÚS 4/95, č. 29/1995 Sb. nál. a usn. ÚS.

Nález Ústavního soudu ze dne 31. března 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, č. 67/2005 Sb. nál. a usn. ÚS.

Nález Ústavního soudu ze dne 14. května 2008, sp. zn. II ÚS 2014/07, č. 86/2008 Sb. nál. a usn. ÚS.

Nález Ústavního soudu ze dne 8. února 2010, sp. zn. I. ÚS 1305/09, č. 19/2010 Sb. nál. a usn. ÚS.

Nález Ústavního soudu ze dne 2. prosince 2013, sp. zn. I. ÚS 2485/13, č. 206/2013 Sb. nál. a usn. ÚS.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. srpna 2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17, č. 151/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

Nález Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2018, sp. zn. II. ÚS 482/18, č. 195/2018 Sb. nál. a usn. ÚS.

Nález Ústavního soudu ze dne 8. června 2020, sp. zn. I.ÚS 2859/09, č. 122/2010 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Městského soudu v Praze, ze dne 6. května 2015, sp. zn. 5 To 159/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011, č. 3709/2012 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. 4 Tdo 293/2013, č. 871/2013 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 5 Tdo 1364/2013, č. 2260/2014 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sp. zn. 6 Tdo 538/2014, č. 3478/2014 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2016, sp. zn. 4 Tdo 821/2016, č. 4027/2016 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 2016, sp. zn. 5 Tdo 866/2016, č. 5131/2016 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016-II, č. 12/2018 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2017, sp. zn. 5 Tdo 213/2017, č. 3/2018 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2017, sp. zn. 7 Tdo 702/2017, č. 9/2018 Sb. rozh. tr.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2014, sp. zn. IV. ÚS 1814/14, č. 2584/2014 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 2139/16, č. 2796/2016 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. února 2017, sp. zn. III. ÚS 3742/16, č. 774/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 3323/16, č. 873/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2017, sp. zn. I. ÚS 893/17, č. 1393/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. června 2017, sp. zn. I. ÚS 855/17, č. 2305/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. června 2017, sp. zn. II. ÚS 948/17, č. 2198/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2017, sp. zn. III. ÚS 2614/17, č. 3937/2017 Sb. nál. a usn. ÚS.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. října 1963, sp. zn. 9 Tz 89/63, č. 20/1964 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 5. září 1966, sp. zn. Pls 7/66-1, č. II/1967 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22. září 1966, sp. zn. 8 Tz 47/66, č. 4/1967 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 13. října 1966, sp. zn. Tzv 32/66, č. 23/1967 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. listopadu 1966, sp. zn. 5 Tz 52/66, č. 32/1967 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soud ČSSR ze dne 15. června 1967, sp. zn. 8 Tz 45/67, č. 11/1968 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. února 1977, sp. zn. 2 Tzf 3/76, č. 22/1977 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 9. srpna 1972, sp. zn. 2 Tz 69/72, č. 59/1973 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. února 1983, sp. zn. 11 Tz 3/83, č. 46/1983 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. srpna 1987, sp. zn. 1 Tz 23/87, č. 51/1988 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. února 1996, sp. zn. 2 Tzn 13/96, č. 54/1996 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2015, sp. zn. 7 Tz 19/2015, č. 6620/2015 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. ledna 2018, sp. zn. 3 Tz 92/2017, č. 658/2018 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí Městského soudu pro mládež v Brně ze dne 7. ledna 2016, sp. zn. 6 Tm 35/2015.

Rozhodnutí Městského soudu Brno-město ze dne 31. května 2013, sp. zn. 10 T 87/2013.

Rozhodnutí Městského soudu Brno-město ze dne 15. května 2015, sp. zn. 2 T 55/2015.

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 7. září 2017, sp. zn. 5 To 266/2017.

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 49 T 3/2016.

Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1, sp. zn. 67 T 62/2015

Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 24. března 2016, sp. zn. 3 T 10/2015.

Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 7, sp. zn. 24 T 81/2017.

Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 30. září 2015, sp. zn. 5 T 47/2015.

Rozhodnutí Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 9. září 2019 sp. zn. 3 T 113/2019.

Rozhodnutí Okresního soudem v Rychnově nad Kněžnou se sp. zn. 1 T 131/2015.

Rozhodnutí Okresního soudu v Teplicích ze dne 2. července 2018, sp. zn. 5 T 38/2018.

Rozhodnutí Okresního soudu v Trutnově jako soudu pro mládež ze dne 1. března 2016, sp. zn. 2 Tm 1/2016.

Rozhodnutí Okresního soudu v Trutnově jako soudu pro mládež ze dne 17. května 2016, sp. zn. 2 Tm 4/2016.

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. května 1973, sp. zn. Tpj 2/73, č. 5/1974 Sb. rozh. tr.

5. Seznam ostatních zdrojů

ÅKLAGARMYNDIGHETEN. Beräkningen av dagsbotsbeloppet vid strafföreläggande. [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/riktlinjer---riksaklagarens-rar/rar_2007_02_berakning_av_dagsbotsbeloppet_uppdaterad_2011-11-23.pdf>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 86/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Sněmovní tisk č. 305. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=305&CT1=0>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2003. Sněmovní tisk č. 210. Sb. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=210&CT1=0>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 418/2011 Sb. Sněmovní tisk č. 285. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=285&CT1=0>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk č. 453. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb. Sněmovní tisk č. 335. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=70587>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřadech, a zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk č. 1675. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mjzhe2v6mjpgjpw6q&rowIndex=0>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 55/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve

znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Sněmovní tisk 753. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=753&CT1=0>>.

HOMOLA, Martin a Jana ZEZULOVÁ. *Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu (Metodika)*. Nejvyšší státní zastupitelství. sp. zn. 1 SL 134/2017 ze dne 30. listopadu 2017a. 47 s.

Informace poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

Metodika pro orgány státní správy poukazující prostředky na zvláštní účet dle zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <<https://justice.cz/documents/12681/775906/Metodika+59-2017+II.pdf/4f80b7d5-7de0-461a-8ce3-ccd589c96266>>.

Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů.

POLIŠENSKÁ, Petra a kol. *Analýza k ukládání peněžitých trestů v rozhodovací praxi českých soudů*. Nejvyšší soud. Sp. zn. Sm 353/2016 (Tpjn 49/2016) ze dne 27. ledna 2017. 50 s.

Přehled Ministerstva spravedlnosti o uložených trestech/trestních opatřeních (S-SL-T – statistický list trestní pro fyzické osoby). [online]. [cit. 2021-03-0]. Dostupné z: <<https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statisticky-listu.html>>.

Přípis okresního státního zástupce v Jičíně ze dne 7. prosince 2016, sp. zn. 1 SPR 356/2016-14.

Sněmovní tisk č. 745. Vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=745&CT1=0>>.

Sněmovní tisk č. 762. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=171505>>.

SULITKA, Dušan a kol. *Ukládání peněžitých trestů ve vybraných členských státech Evropské unie*. Nejvyšší soud. Analýza 28/2016. 2016. 12 s.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu. *Zhodnocení praxe soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí v letech 2010 a 2011*. ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, č. 9/2014 Sb. rozh. tr.

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. *ÚZSVM loni přispěl na odškodnění obětí trestných činů téměř 156 mil. Kč.* Tisková zpráva. ÚZSVM [online]. 2020. [cit [2021-02-18]. Dostupné z: <<https://www.uzsvm.cz/uzsvm-loni-prispel-na-odskodneni-obeti-trestnych-cinu-temer-156-mil-kc>>.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174/2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017 – textová část [online]. 2018. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/Zprava_o_cinnosti_za_rok_2017.pdf>.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 – textová část [online]. 2019. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/zprava_o_cinnosti_sz_za_rok_2018-textova_cast.pdf>.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – tabulková část II [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <<https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>>.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 – textová část [online]. 2020. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <<https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>>.

Zpráva trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. ledna 1988 č. j. Tpjf 28/87, č. 16/1998.

Aktuální otázky ukládání a výkonu peněžitého trestu

Abstrakt

Tato diplomová práce pojednává o problematice peněžitého trestu se zaměřením na poslední novelu v této oblasti, tedy zákon č. 333/2020 Sb. Cílem práce je podat rozbor současné právní úpravy peněžitého trestu, včetně analýzy příčin nízkého počtu ukládaných peněžitých trestů. Při vyhodnocování právní úpravy vycházela autorka z odborné literatury, judikatury a statistických dat, přičemž z těchto zdrojů vyplynulo, že prostor pro zlepšení účinné právní úpravy stále existuje.

Pro pochopení širších souvislostí nalezne čtenář v první části obecný úvod do problematiky peněžitého trestu. Práce se v této části rovněž zabývá výhodami a úskalími peněžitého trestu a analyzuje aplikační praxi. Následující druhá část se věnuje hmotněprávní úpravě peněžitého trestu. Rozebírá zákonné podmínky pro uložení peněžitého trestu, zabývá se nedostatky systému denních sazeb a také vymezuje okruh trestných činů postihnutelných peněžitým trestem. Třetí část pojednává o procesněprávní úpravě peněžitého trestu. Zejména se zaměřuje na roli státního zástupce při ukládání peněžitého trestu, upozorňuje na problematiku zjišťování osobních a majetkových poměrů pachatele, hodnotí právní úpravu peněžitého trestu ukládaného trestním příkazem a zabývá se otázkou výkonu peněžitého trestu. Čtvrtá a pátá část se zabývá vybranými specifiky ukládání a výkonu peněžitého trestu mladistvým pachatelům, resp. právníckým osobám. Součástí čtvrté i páté části je také analýza soudní praxe. Část věnovaná právníckým osobám navíc upozorňuje na chybná rozhodnutí soudů při ukládání peněžitého trestu.

V závěru práce je shrnutí poznatků, kritiky i návrhů na zlepšení právní úpravy, které si klade za cíl přispět k lepšímu uvědomění si předností peněžitého trestu, a tím i k jeho častější aplikaci v praxi.

Klíčová slova

peněžitý trest, alternativní trest, výkon peněžitého trestu

Current issues on imposing a pecuniary punishment and its performance

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of a pecuniary punishment with a focus on the latest amendment in this area made by the Act No. 333/2020 Coll. The aim of this diploma thesis is to provide an analysis of the current legislation of pecuniary punishment, including an analysis of the causes of the low number of pecuniary punishments imposed. For the evaluation of the legislation the author used academic literature, case law and statistical data, while these sources showed that there is still room for improvement of the effective legal regulation.

To understand the broader context, the reader will find in the first part general introduction to the issue of a pecuniary punishment. In this part the diploma thesis also deals with the advantages and disadvantages of a pecuniary punishment and analyses practice. The following second part focuses on regulation of pecuniary punishment in the substantial law. It describes the legal requirements for the imposition of a pecuniary punishment, deals with the drawbacks of the daily-fine system and also defines the range of crimes punishable by a pecuniary punishment. The third part deals with the procedural regulation of a pecuniary punishment. In particular, it focuses on the role of the public prosecutor in imposing a pecuniary punishment, draws attention to the problematic determination of personal and property conditions of the offender, evaluates the legislation of a pecuniary punishment imposed by a criminal order and deals with the issue of performance of a pecuniary punishment. The fourth and the fifth part deal with selected specifics of imposing a pecuniary punishment and its performance on juvenile offenders, respectively legal persons. The fourth and fifth part also include an analysis of court practice. In addition, the part on legal persons draws attention to incorrect court decisions when imposing pecuniary punishment.

The conclusion of the diploma thesis summarizes findings, criticism and suggestion for improvements of the legislation with aim to contribute to a better awareness of the benefits of a pecuniary punishment, and therefore contribute to its more frequent application in practice.

Keywords

pecuniary punishment, alternative to imprisonment, performance of a pecuniary punishment